មេដឹកនាំ

ភាគ ២

សេដ្ឋកិច្ចធ្លាក់ចុះចាប់តាំងពីទសវត្សទី១៩៦០ ដោយសារអំពើពុករលួយ អស្ថេរភាពនយោបាយ ដោយសារយួនធ្វើវិច្ឆេទកម្មសេដ្ឋកិច្ច ដូចជាបោះពុម្ពលុយក្លែងក្លាយមកទិញ ម្ហូបអាហារ អង្ករ ដោយអោយតំលៃថ្លៃជារដ្ឋ ដែលធ្វើអោយបាត់បង់ចំណូលថវិការដ្ឋ អតុល្យភាពសេដ្ឋកិច្ច បង្កើតវិបត្តិសង្គម លេងល្បែងកាស៊ីណូ ដែលសព្វថ្ងៃក្លាយជាសណ្ឋាគារ ខេមបូឌិយ៉ាណា។ ជាពិសេស យួនបានធ្វើអោយស្ថានការល្អក់កករ បង្ករជាវិបត្តិផ្ទៃក្នុងឡើង ដោយម្ខាងខាងយៀកកុង(ខ្មែរក្រហម និងសីហានុ) និង ម្ខាងខាងទៀតខ្មែរសេរី(លន់ នល់)។ មន្ត្រីរាជការភាគច្រើនប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយ ដោយសេដ្ឋកិច្ចចាប់ធ្លាក់ចុះចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៦០ ក្រោយ ពីយួនបោះពុម្ពលុយក្លែងក្លាយមកទិញ គោ និង ស្រូវអង្ករទៅចិញ្ចឹមទ័ពយួនយៀកកុង។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនៅមានចំនួនតិច មានចំនួនប្រមាណ ៦.៥ លាន នាក់ បើធៀបទៅនិងប្រទេសជិតខាង ដែលប្រជាជន គេមាន ៣០ លាន ទៅ ៤០ លាននាក់។ ប្រជាពលរដ្ឋភាគច្រើនចំនួន ៩០ ភាគរយ ជាអ្នកធ្វើស្រែចំការ និងមានជំនឿទៅលើព្រះពុទ្ធសាសនា ប្រកបរបរកសិកម្មតាម ទំនៀមទំលាប់ ប្រពៃណី ពីដូនតា ដូចជាធ្វើស្រែចំការ ដោយប្រើឧបករណ៍បូរាណ មនុស្ស និងសត្វ ជាដើម។ ទិន្នផលកសិកម្មមានកំរិតខ្ពស់ និងសម្បូរទៅដោយសម្បត្តិធម្មជាតិគ្រប់ប្រភេទ ធ្វើអោយពួកគាត់មានជីវភាពធូរធារ តែមិនបានសិក្សារៀនសូត្រជ្រៅជ្រះទេ(ជាពិសេសស្ត្រី)។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរភាគតិចបំផុតដែលរៀនដល់ថ្នាក់ឪឬម ហើយក៏ជាអ្នកដែលអស្ចារ្យបំផុត។ ព្រោះថានៅឆ្នាំ ១៩៥៥ ប្រទេសខ្មែរនៅមិនទាន់មានសកលវិទ្យាល័យ នៅឡើយទេ អ្នករៀនភាគច្រើនទៅរៀននៅព្រៃនគរ និងទៅរៀននៅប្រទេសបារាំង រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៦០ ទើបប្រទេសខ្មែរ មានសកលវិទ្យាល័យ ១ ឡើង គឺ សកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទភ្នំពេញ។ នៅតាមជនបទស្រុកស្រែ ប្រជាពលរដ្ឋមានតែសម្ភារៈ តែខ្វះការចំណេះដឹងរៀនសូត្រខ្ពង់ខ្ពស់។ ប្រទេសខ្មែរជាដែនដីសុវណ្ណភូមិ សម្បូរដោយភោគទ្រព្យធម្មជាតិ ដូចជាព្រៃឈើ ត្រី សត្វព្រៃ រ៉ែ និងធនធានសមុទ្រ ដែលជាចំណីរបស់ប្រទេសជិតខាងចង់លេបត្របាក់។ ការដែលសំបូរដោយធនធាន ធម្មជាតិនោះបានបង្ករអំណោយដល់កសិផល មានទិន្នផលខ្ពស់ អាចនាំចេញទៅប្រទេសក្រៅ។ ការសំបូរដោយវត្ថុធាតុដើមនេះហើយ ធ្វើអោយយើងងាយស្រួលក្នុងការរកវត្ថុធាតុដើមដើម្បីយកមកផលិត។ ដីដែលមានជីជាតិផ្តល់នូវទិន្នផល កសិកម្មយ៉ាងខ្ពស់នេះហើយ ធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមានជីវភាពធូរធារ និងគ្មានខ្វល់ខ្វាយ។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរច្រើនតែធ្វើសំរាប់តែគ្រួសារ មិនមែនផលិតសំរាប់នាំចេញក្រៅប្រទេស។ ពាណិជ្ជកម្មនាំចេញ ច្រើនជាងនាំចូល ធ្វើអោយសេដ្ឋកិច្ចមានការរីកចំរើន។ ការដែលមានភោគផលធម្មជាតិច្រើន ហើយមានប្រជាពលរដ្ឋតិច ធ្វើអោយប្រទេសមានតំរូវការតិច ហើយទ្រព្យសម្បត្តិហូរហៀរ លើសសេចក្តីត្រូវការនោះ បង្កើតអោយមានជីវភាពធូរធារដល់ប្រជាពលរដ្ឋ តែការធ្វេសប្រហែសអំពីការដឹកនាំ និងរបស់មេដឹកនាំ ក្នុងការថែរក្សាបីបាច់របស់ទ្រព្យអោយគង់វង្ស ត្រូវយួនរៀបចំផែនការវាយលុកចូលមកក្នុងប្រទេសខ្មែរ កកូរស្ថានការណ៍អោយធ្លាក់ចូលក្នុងសង្គ្រាម។ ប្រទេសបានទទួលឯករាជ្យពេញលេញរួចពីការយកពន្ធដែលជាបន្ទុកដ៏ធ្ងន់មួយ សំរាប់ប្រជាជាតិខ្មែរ ពីអាណានិគមន៍បារាំង។ ប៉ុន្តែទទឹមនិងការសម្បូរសប្បាយសន្តិភាព បានតែចំនួន ៥ឆ្នាំ ក្រោយមកប្រទេសខ្មែរចាប់ផ្តើមមានវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចធ្លាក់ចុះនិងអំពើពុករលួយកើតមានជា បន្តបន្ទាប់។ ការធ្លាក់ចុះសេដ្ឋកិច្ចបណ្តាលមកពី យៀកកុងចូលមកតាំងទីលំនៅក្នុងប្រទេសខ្មែរ ហើយធ្វើអោយខ្មែរអស្ថេរភាព និង យួនយៀកកុង ធ្វើវិច្ឆេទកម្មសេដ្ឋកិច្ច បោះពុម្ពលុយក្លែងក្លាយ ទិញ ស្រូវអង្ករ និងគោក្របីខ្មែរទៅចិញ្ចឹមទ័ពរបស់យួន រួមទាំងម្តាយក្មេក សម្តេច សីហានុ ជាអ្នករកស៊ីជាមួយយួន ចំណេញ ២៥០ ដុល្លាក្នុងមួយឆ្នាំ ធ្វើអោយសេដ្ឋកិច្ចខ្មែរធ្លាក់ចុះយ៉ាងកំហុក។ ទាហានយៀកកុងមានចំនួន ៦៥០០០ នាក់បានមកតាំងទីនៅក្នុងទឹកដី ប្រទេសខ្មែរ ភាគខាងកើតនៃប្រទេស។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមកប្រទេសខ្មែរ បានធ្លាក់ចូលទៅក្នុងភ្លើងសង្គ្រាម ដោយសារយួនមិនដកថយចេញពីទឹកដីខ្មែរ ថែមទាំងលុកលុយចូលជ្រៅទៅៗមកក្នុងទឹកដីខ្មែរ។ ការដែលសី ហានុ ជួយយួនយៀកកុងជាសម្ងាត់នេះ គឺ សី ហានុ ចង់ប្រើនយោបាយ

ប្រើសពីរ ចង់និយាយថា ត្រូវជាមួយខាងកុម្មុយនិស្តដោយសម្ងាត់ តែជាចំហរ ប្រកាន់នយោបាយអព្យាក្រិត្យ មិនកាន់ខាងកុម្មុយនិស្ត និងសេរី។ មានន័យថា សីហនុ គឺកុម្មុយនិស្ត កុម្មុយនិស្ត គឺ សី ហនុ។ ដោយសម្លឹងឃើញថាពួកសេរីមិនអាចឈ្នះកុម្មុយនិស្តបានទេ ទាំងនៅឥណ្ឌូចិន និងអន្តរជាតិ ពីព្រោះពេលនោះ គឺជាសង្គ្រាមត្រជាក់ ដែលកុម្មុយនិស្តកំពុងតែរីករាលដាលយ៉ាងខ្លាំង គឺ មានប្រទេសចំនួន ៩៧ ជាប្រទេសប្រកាន់ របបកុម្មុយនិស្តតាម ម៉ាក្ស លេនីន។ ចំណែក សីហនុ កាន់យករបបកុម្មុយនីស្តបែបចិន ដែលបង្កើតសន្ធិសីទបាន់ឌុង នៅ យ៉ាកាតា ដឹកនាំដោយលោក ប្រធានាធិបតេយ្យ សីកាណូ អំពី សន្ធិសីទមិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ(សម្តេចសីហនុ អន់ចិត្ត ជាមួយអាមេរិចដែលមិនយកចិត្តទុកដាក់។ តែចំពោះសន្ធិសិទ្ធបាន់ឌុង ជូ អេឡាយ ស៊ូកាណូ បានទះដៃអបអរ យ៉ាងកងរំពង។ ការដែលប្រើនយោបាយអព្យាក្រិតនេះ ចង់បញ្ជៀសសង្គ្រាមរវាងកុម្មុយនិស្ត និងសេរី។ ដោយសម្លឹងឃើញថា កុម្មុយនិស្តកំពុងតែរីករាលដាល កុម្មុយនិស្តអាចរក្សាអំណាចបល្ល័ង្គអោយព្រះអង្គ ទើបព្រះអង្គជួយយួន យៀកកុង ដោយសម្ងាត់ ដោយប្រើល្បិចអោយសត្រូវវាយគ្នា។ តែផ្ទុយទៅវិញនយោបាយនេះបានដើរក្រោមយុទ្ធសាស្ត្រ នយោបាយកុម្មុយនិស្តយួន ដែលថាខ្ចីផ្លូវ ដើម្បីឡោមព័ទ្ធយកបូរី(ទឹកដី)។ ព្រោះថា ពេលដែលយួនដាក់ទ័ពលើទឹកដីខ្មែរ តាមបណ្តោយព្រំដែនខ្មែរ យួននោះមានន័យថា យួនបានប្រើល្បិចខ្ចីផ្លូវខ្មែរដើរ។ យួនបានចំណេញទឹកដី ដែលយួនដាក់ទ័ព ហើយប្រើប្រាស់យកសេដ្ឋកិច្ចខ្មែរ ធ្វើអោយខ្មែរអសន្តិសុខ បង្ក មហន្តរាយដល់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ និង ទ្រព្យសម្បត្តិខ្មែរ ធ្វើអោយទឹកដីខ្មែរ ជាទីលានប្រយុទ្ធស្លាប់មនុស្សអស់រាប់លាននាក់។ ពេលដែលយួនបានដាក់ទ័ពលើទឹកដីខ្មែរ ពេលនោះ យួនមិនបានដកទ័ពចេញទេ ព្រមទាំងជ្រៀតចូលបន្តិចម្តងមកក្នុងទឹកដីខ្មែរ ហើយហូជីមិញបានសម្លាប់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី ៩ ខែ កញ្ញាឆ្នាំ ១៩៦៩ ដើម្បីដុតឆន្ទះអោយប្រជាពលរដ្ឋគេខិតខំធ្វើតាមផែនការហូ ជីមិញអោយបានសំរេចដល់គោលដៅ មិនមែន ហូ ជីមិញ ចាញ់នយោបាយ សី ហនុ ដូចពួកចារកម្ម កុម្មុយនិស្ត ដើរនិយាយនោះទេ។ កាលដែល ហូជីមិញ ស្លាប់ គឺដើម្បីបំបាត់សន្យារវាង សីហនុ និង ហូជីមិញដែល សីហនុ អនុញ្ញាតអោយទ័ពយួនតាំងទីនៅលើទឹកដីខ្មែរ។ ដូច្នេះ ល្បិចរបស់ សី ហនុ នៅក្រោមល្បិចរបស់យួន។ ហេតុនេះហើយបានជាខ្មែរ ត្រូវវិនាសអន្តរាយរហូតមកដល់ពេលនេះ។

៩-សាធារណរដ្ឋខ្មែរ (Khmer Republics)

ចាប់ពីថ្ងៃទី ១៨ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧០ គឺជាថ្ងៃចាប់ផ្តើមសង្គ្រាមរវាងពួកកុម្មុយនិស្តយៀកកុង ដែលកំពុងតែរាតត្បាតនៅលើទឹកដីខ្មែរភាគកើតនៃប្រទេស ដោយមានទ័ពប្រមាណ ៦០០០០ ទៅ៨០០០០នាក់ តែក្រោយពេលដែល សម្តេចសីហនុ បង្កើតរណសិរ្សរួបរួមជាតិកម្ពុជានៅក្រុងប៉េកាំងថ្ងៃទី ២៣ មីនា ១៩៧០ ដើម្បី បិទបាំងអន្តរជាតិអោយឃើញថានេះជាសង្គ្រាមស៊ីវិលទៅវិញ ខ្មែរសីហនុ ប៉ុល ពត នៅខាងកុម្មុយនិស្តដែលមានចិនជាអ្នកគាំទ្រខាងការទូត សម្ភារះសឹកនិងយួនជាអ្នកជួយបង្ហាត់បង្រៀនកលយុទ្ធកងទ័ព និងមនោគមន៏នយោបាយផ្សេងៗ ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមដេញពួកសេរីចេញ មាន លន់ នល់ សេរីមតៈ ដែលគាំទ្រដោយសហរដ្ឋអាមេរិក។ អ្នកដែលឈរខាងសេរី ដែលមានថៃ និងយៀកណាមខាងត្បូងជាដើម។ ដូចនេះហើយ យើងឃើញថា ខ្មែរម្ខាងកុម្មុយនិស្ត ខ្មែរម្ខាងខាងសេរី វាយសម្លាប់ខ្មែរគ្នាឯង ដោយគ្មានត្រាប្រណីជាពិសេសក្រុមកុម្មុយនិស្តដែលលង់ក្នុងមនោគមន៏កុម្មុយនិស្តយួន។ យើងសង្កេតឃើញថា សង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិនលើកទី ២ និងទី៣ សុទ្ធតែមានការគាំទ្រដោយកុម្មុយនិស្ត ចិន និងរ៉ូស៊ី។ សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី ១រវាងយួនយៀកមិញ និងបារាំងដើម្បីអោយយួនដេញបារាំងចេញពីឥណ្ឌូចិន ក៏ចិនជាអ្នកគាំទ្រយួន។ សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី ២ យួន និងអាមេរិកកាំង ក៏គាំទ្រដោយចិនដែរ តែពេលក្រោយបញ្ចប់សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិននៅថ្ងៃទី ៣០ មេសា ១៩៧៥ យួនបានដូរទៅរកជំនួយ ពីសហភាពសូវៀតវិញ។ សង្គ្រាមចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧០ លន់ លន់ ឈរនៅខាងសេរី សម្ភារៈសឹក ហិរញ្ញវត្ថុគាំទ្រដោយសហរដ្ឋអាមេរិក

ធ្វើសង្គ្រាមជាមួយយួនយៀកកុង ដើម្បីការពារទឹកដី ពីការប៉ុនប៉ងវាតទីទឹកដីរបស់កុម្មុយនិស្តយួន ដែលចូលលុកលុយទឹកដីខ្មែរ តាមការអនុញ្ញាតរបស់ ស្តេច សីហនុ ដែលឈរនៅខាងកុម្មុយនិស្តយួន និងចិន ។ វាជាការលំបាកបំផុតសំរាប់ឧត្តមសេនីយ៍ នល់ នល់ នាពេលនោះ ពីព្រោះថា ការរៀបចំកងទ័ពមួយដ៏ខ្លាំងហើយរឹងមាំភ្លាមៗ មិនអាចធ្វើទៅបានតែគួរជាទីមោទនភាព ចំពោះកម្លាំងស្នេហាជាតិខ្មែរ ដើម្បីបុព្វហេតុការពារទឹកដី ពីការឈ្លានពានរបស់យួន ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូបភាគច្រើនទាំងនិស្សិត បញ្ញវន្ត ទោះជា មិនបានហាត់រៀនវិជ្ជាកងទ័ពអោយបានស្ទាត់ជំនាញក៏ដោយ ក៏ក្លាហានងើបឡើងដោយមិនតក់ស្លុត ច្បាំងវាយលុកដេញយួន យៀកកុង ដែលមានបទពិសោធន៍ខាងយោធាយ៉ាងសម្បើមរាប់សិបឆ្នាំ។ វិរភាពដ៏អង់អាចក្លាហាននេះ ជាគំរូដែលដក់ជាប់នៅក្នុងក្រអៅបេះដូងអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរ កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយគ្រប់រូបអោយមានកម្លាំងចិត្ត ដើម្បីការពារជាតិទឹកដីរបស់ខ្លួន ពីការប៉ុនប៉ងរំលោភឈ្លានពានលើជាតិទឹកដីខ្មែរពីបរទេស។ ការបើកប្រតិបត្តិការសឹកដែលមានឈ្មោះថា ចេនឡា បានធ្វើអោយកងទ័ពសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ស្លាប់យ៉ាងច្រើន ពីព្រោះកងទ័ពភាគច្រើនមិនបានហ្វឹកហាត់ត្រឹមត្រូវ ក្មេងខ្ចី ប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពយៀកកុងដែលមានបទពិសោធន៍សង្គ្រាមជាង ២០ ឆ្នាំមកហើយនោះ។ តែដោយកម្លាំងស្នេហាជាតិ ការពាតិជាតិ មាតុភូមិទោះជាបូជាជីវិតក៏មិនសោកស្តាយឡើយ។ គោលដៅរបស់យួនគឺធ្វើសង្គ្រាមវាតទីទឹកដី និងសម្លាប់សរសរទ្រូងខ្មែរអោយអស់ឫសគល់ ដែលស្របទៅនិងនយោបាយអន្តរជាតិដែលមហាអំណាចកុម្មុយនិស្ត និងមហាអំណាចសេរី កំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងសង្គ្រាមត្រជាក់ សហភាព សូវៀត ដែលជាមេកុម្មុយនិស្តរបស់ខ្លួននោះ គឺ យួនបានពង្រីកឥទ្ធិពលកុម្មុនិស្តនៅលើឥណ្ឌូចិនតែម្តង។ យួនកុម្មុយនិស្តរៀបចំយុទ្ធសាស្ត្រធ្វើអោយប្រទេសខ្មែរមាន ភាពវឹកវរ ច្របូកច្របល់ ដោយសារភ្លើងសង្គ្រាមឆាបឆេះ សេដ្ឋកិច្ចធ្លាក់ដុនដាប មនុស្ស ស្លាប់រាប់លាននាក់។ ប៉ុន្តែសេរីមិនអាចឈ្នះកុម្មុយនិស្តឡើយ ដោយសារកាលនោះ ទាំងកុម្មុយនិស្តចិន សូវៀត នៅកំពុងមានកម្លាំងខ្លាំងខ្លា មិនចង់អោយសេរីចូលមកដណ្តើមផលប្រយោជន៍នៅឥណ្ឌូចិនទៀត ចិនជាអ្នកនៅពីក្រោយខ្នងយួនយ៉ាងពេញទំហឹងក្នុងសង្គ្រាមទាំងពីរលើកនោះ។ អាមេរិកបានដកកងទ័ពចេញពីឥណ្ឌូចិន ដោយសារនិស្សិត ៤ នាក់បានស្លាប់ដោយការធ្វើបាតកម្មដើម្បីអោយអាមេរិកបញ្ចប់សង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិន។ ពេលនោះជាឱកាសរបស់ពួកកុម្មុយនិស្តឈ្នះលើពួកសាធារណៈរដ្ឋនៅថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៥។ ហើយនៅថ្ងៃទី ៣០ មេសា ១៩៧៥ ជាសង្គ្រាមរវាងយួនខាងជើង និងយួនខាងត្បូងក៏ចប់ដូចគ្នា តែខ្មែរមិនបានចប់ឡើយ ដោយវង្វេង និងការកាប់សម្លាប់គ្នាជាបន្តបន្ទាប់។ ពេលនោះមានជំនួយរបស់សូវៀតមកជួយយួនខាងជើង និងជំនួយអាមេរិកមកជួយយួនខាងត្បូង ចំណែកឯជំនួយរបស់ខ្មែរ និងទ្រព្យសម្បត្តិជាច្រើន ត្រូវបានយួនប្រមូលរឹមអូសទៅប្រទេសគេទាំងអស់។ ប៉ុល ពត គាំទ្រដោយចិន ចំណែកយួនគាំទ្រដោយសូវៀត ដែលជាហេតុនាំអោយខ្មែរក្រហមម្ខាងយួន ម្ខាងខាងចិនបានធ្វើសង្គ្រាមជាមួយយួនទៀត ពីព្រោះ ចិន និង សូវៀតក៏មាន ជម្លោះនៅតាមជាយដែន។ ដោយមានការគំរាមកំហែងពី សូវៀត គេស៊ីវពេង បានងាកទៅរកអាមេរិក។

ត -របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ (Cambodia Democractic Regime)

របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលបង្កអោយមានប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរស្លាប់រាប់លាននាក់ ដោយអយុត្តិធម៌នេះ យើងមិនអាចលើកមកនិយាយត្រឹមតែឆ្នាំ ១៩៧៥ នោះទេ។ តែយើងត្រូវរែកញែកបកស្រាយ វិភាគព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយតាំងពីដើមកំណើតបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនបង្កើតឡើងនា ថ្ងៃទី ៣ កុម្ភៈ ១៩៣០ ដែលជាដើមហេតុអោយកុម្មុយនិស្តកើតឡើងនៅប្រទេសខ្មែរ។ នយោបាយពិភពលោករបស់ប្រទេសមហាអំណាច ការឆ្លៀតឱកាសរបស់ប្រទេសជិតខាង ជាពិសេសយួន ដែលមានមហិច្ឆតាលេបទឹកដីខ្មែរ ប្រើមនោគមន៍កុម្មុយនិស្តបំបែកខ្មែរអោយបែកបាក់តាមចរន្តនយោបាយរបស់សង្គ្រាមត្រជាក់រវាងកុម្មុយនិស្ត(សូវៀត) និង លោកសេរី (សហរដ្ឋអាមេរិក) ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ បញ្ចប់។

ដូចនេះយើង ត្រូវសិក្សាវែកញែករកឫសគល់របស់វា តាមដំណាក់កាលព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយនីមួយៗ ដែលជាដើមហេតុនាំអោយកើតមាន របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យនេះឡើង។ នរណាជាអ្នករៀបចំអោយមានរបបនេះឡើង។ យើងឃើញថា បើសិនជាគ្មានសង្គ្រាមយៀកណាមកើតឡើង ហើយយៀកកុងនៅពាសពេញទឹកដីខ្មែរ ដែលយកឈ្មោះ សី ហនុទៅប្រើក៏របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានមនុស្សស្លាប់រាប់លាននាក់ មិនអាចកើតឡើងបានដែរ ព្រោះសមត្ថភាព ប៉ុល ពត ដូចរៀបរាប់ខាងក្រោមមិនអាចយកជ័យជំនះបានឡើយ បើមិនពឹងយួនកុម្មុយនិស្តនោះ។ តើកត្តាអ្វីខ្លះដែលធ្វើអោយមានការកាប់សម្លាប់នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ?។ ដំណាក់ការដំបូង យើងត្រូវសិក្សាអំពីកុម្មុយនិស្តវៀតណាម ដែលគេចាត់ទុកថាជាកុម្មុយនិស្តទំនើប ហើយទទួលបានជោគជ័យសំរាប់ជនជាតិវៀតណាម។

នៅមុនដំណាក់កាលនៃសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ដែលជាដំណាក់ការស្ថិតនៅក្នុងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកនៅឆ្នាំ ១៩៣០ និងការប្រទាញប្រទង់ ដណ្តើមផលប្រយោជន៍ ប្រណាំងប្រជែងគ្នា រវាងប្រទេសមហាអំណាចដែលដាក់អាណានិគមនីលើប្រទេសតូចតាច ប្រទេសទាំងបីនៅទឹកដីឥណ្ឌូចិនបានស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមន៏បារាំង ពេលនោះ ប្រទេសយៀកណាមជាប្រទេសក្រីក្រមួយដែលមានប្រជាជនយួនច្រើន ហើយទឹកដីតូច ពុំមានសក្តានុពលសេដ្ឋកិច្ចល្អ សំរាប់ចិញ្ចឹមជាតិរបស់ខ្លួនអោយបានរឹងប៉ឹងមាំមួន។ យួនបានសំឡឹងឃើញមកភាគខាងត្បូងដែលមាន ទឹកដីខ្មែរក្រោម និងទឹកដីខ្មែរជាដើម។ ជម្លោះរវាងប្រទេសធំៗ សង្គ្រាមលោកលើកទី ១ និងលើកទី២ ធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់ប្រទេសតូចៗ ដែលនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់គេ ដូចជាប្រទេស ខ្មែរ ឡាវ យួន ជាដើម។ ឆ្លៀតពេលនោះ ហូ ជីមិញ បានចេញដំណើរតាមកប៉ាល់របស់បារាំង ដោយក្លែងខ្លួនធ្វើជាចុងភៅ ដើម្បីចេញទៅសិក្សាពីបរទេសមកជួយអភិវឌ្ឍន៏ជាតិរបស់គេ ដោយមុននឹងចេញពីប្រទេសយួនទៅបារាំង ហូ ជីមិញ បានប្រកាសប្រាប់ប្រជាជនគេថា គេនិងទៅសិក្សាពីបរទេស ហើយត្រឡប់មកជួយស្រោចស្រង់ប្រទេសជាតិ និងប្រជាជនវៀតណាមវិញ។ ហូ ជីមិញ បានទៅដល់ប្រទេសបារាំង ធ្វើជាចុងភៅនៅទីនោះ និងសិក្សាពីប្រទេសនោះ។ បន្ទាប់មកចេញពីប្រទេសបារាំងទៅធ្វើជាអ្នកបោសសំរាមនៅប្រទេសអង់គ្លេស។ ហូ ជីមិញ ចេញពីប្រទេសអង់គ្លេសទៅសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយចុងក្រោយចេញមកប្រទេសរ៉ូស៊ី ដែលជាកន្លែង ហូ ជីមិញ បានចូលជាសមាជិកបក្សកុម្មុយនិស្តអន្តរជាតិរបស់ម៉ាក្សលេនីននៅទីនោះ។ បន្ទាប់មក ហូ ជីមិញ ចូលមកធ្វើជាជាងប៉ះកង់នៅប្រទេសថៃ និងបួសជាព្រះសង្ឃ ហើយត្រឡប់ចូលទៅនៅប្រទេសចិនវិញ។ នៅប្រទេសចិន ហូជីមិញ បានបង្កើតចលនានយោបាយនៅទីនោះជាសម្ងាត់ ដែលមាន ផាំវ៉ាន់ ដុង វ៉ៃ ង្វៀនយ៉ាប់ ជាអ្នកចូលរួមក្នុងបដិវត្តន៏នោះ។ មានចលនាជាច្រើនបង្កើតឡើងតែចលនាដែលមានប្រជាប្រិយជាងគេ គឺជាចលនានយោបាយ ដែលបង្កើតដោយ ហូ ជីមិញ។ ហូ ជីមិញ ត្រូវចិនចាប់ដាក់គុកមួយរយៈនៅក្នុងប្រទេសចិន។ តែក្រោយមកត្រូវចិនដោះលែងវិញ ដោយ ហូជីមិញ បានសន្យា ជាមួយចិនថាដេញបារាំងចេញពីឥណ្ឌូចិនអោយបាន ហើយចិនជាអ្នកគាំទ្រ។ បន្ទាប់មកហូជីមិញបានបង្កើតបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិននៅថ្ងៃទី ៣ កុម្ភៈ ១៩៣០ នៅទីក្រុងហុងកុង។ ហូ ជីមិញ មានឈ្មោះទាំងអស់ ១៩ ហើយឈ្មោះដើមឈ្មោះថា ង្វៀង អៃកុក។ ហូជីមិញបានប្រមូលប្រជាពលរដ្ឋតាមជនបទ អោយគាំទ្រ ដើម្បីធ្វើការតស៊ូដេញបារាំង ប្តូររបបស្តេច បាវ ដៃ ចេញនៅឆ្នាំ១៩៤៥។ ក្នុងនោះទាំងខ្មែរ និងឡាវ បានចូលរួមជាមួយយួនក្នុងបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន ដោយយួន ឃោសនាថា តស៊ូដើម្បីដេញបារាំងចេញ។ ហេតុនេះហើយ យើងសង្កេតឃើញថា របបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានការកាប់សម្លាប់ កើតចេញពីការរៀបចំផែនការពីយួនកុម្មុយនិស្ត ដែលមាន ហូ ជីមិញ ជាមេក្លោងរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន ក្រោយពីសិក្សាជាថ្មី ពេលដែលមេទ័ព ទ្រឿង មិញយ៉ាង ស្តេច មិញ ម៉ាង ធ្វើមិនបានសំរេច។ ចំណែកខ្មែរកុម្មុយនិស្តដើរតាម ជាបក្សបដិវដ្តប្រជាជនកម្ពុជា ដែលយួនបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៥១ អាចារ្យមាន (ស៊ឹង ង៉ុកមិញ)ជាប្រធាន។ បក្សនេះជាសាខានៅក្រោម

ការដឹកនាំរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន។ ក្រោយពីដេញបារាំងចេញពីឥណ្ឌូចិនបានទទួលឯករាជ្យ បន្ទាប់ពីបារាំងចុះសន្ធិសញ្ញាប្រគល់ឯករាជ្យមកអោយឥណ្ឌូចិន នៅហ្សឺណែវ នៅថ្ងៃទី ២៧ កក្កដា ១៩៥៤។ យួនបាន រៀបចំធ្វើសង្គ្រាមបន្តទៀតដើម្បីយកទឹកដីខ្មែរ ធ្វើជាសមរភូមិ។ យួនបានសុំទឹកដីខ្មែរភាគខាងកើត ដោយចុះហត្ថលេខាស្ងាត់ៗ ជាមួយ សី ហនុ នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៦៥ ដោយយកលេសថាធ្វើសង្គ្រាមរំដោះយៀកណាមខាងត្បូង ហើយសង្គ្រាមចាប់ផ្ដើមឡើងនៅខែមករា ១៩៥៩ ដោយចោទថា ងោ ឌិញយិម ជាឧបករណ៏នយោបាយរបស់អាមេរិកកាំង។ បក្សបដិវត្តន៍ប្រជាជនកម្ពុជាដែលយួនបន្លំខ្លួនធ្វើជាខ្មែរឈ្មោះ ស៊ឺង ង៉ុកមិញ ឥឡូវនេះក្លាយជាគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា។ នៅឆ្នាំ ១៩៥៤នោះ ទាំង ស៊ឺង ង៉ុកមិញ ទាំងវៀតមិញ និងខ្មែរបានស្លៀកពាក់ឯកសណ្ឋានជាវៀតមិញ ឡើងកប៉ាល់តាមពួកវៀតមិញ ទៅសិក្សាមនោគមន៍ពីហាណូយ តែខ្មែរដែលទៅហាណូយនាពេលនោះ មិនថាខ្លួនទៅធ្វើឡើយ។ សមាជិកបក្សកុម្មុយនិស្ត យៀកមិញអស់សង្ឃឹម ដោយយួនគេនិយាយថា ពេលនេះគេឈប់ធ្វើការតស៊ូដោយអាវុធហើយ គេធ្វើការតស៊ូនយោបាយវិញ។ យួនមិនបានបង្ហាត់បង្រៀនអ្វីអោយខ្មែរចេះពិតប្រាកដឡើយ យួនអោយខ្មែរចាំតែធ្វើតាមបញ្ជារបស់គេ ដូចពួកហ៊ុន សែន សព្វថ្ងៃ ជាក់ស្ដែងនៅសម័យនោះ ខ្មែរធ្វើជាមេបញ្ជាការ តែកិច្ចការសំរេច និងចាត់ចែងទាំងអស់ស្រេច តែលើយួនដែលធ្វើអនុមេបញ្ជាការទេវិញ។ ល្បិចដ៏ដែលនេះ ត្រូវយួនយកមកប្រើ លើខ្មែរជាបន្តបន្ទាប់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ដូចជាអំណាចដឹកនាំនយោបាយគ្រប់គ្រងពិតប្រាកដដោយយួន តែលើក ហ៊ុន សែន តំណាង តាំងឈ្មោះ សីហនុ ជាខែលបិទបាំង។ ដោយមើលឃើញដូចនោះ ទូសាមុត និងសាឡុតសរបានរកផ្លូវត្រឡប់មកក្រុងភ្នំពេញវិញ សាឡុតសរ បានវិលត្រឡប់មកវិញ នៅតាមផ្លូវដោយជជែកជាមួយយួន ឈ្មោះ ផាំ វ៉ាន់ បារ ដែលធ្លាប់អប់រំខ្មែរថា យួននិងខ្មែរ ដូចជា មាត់និងធ្មេញ តែពេលនេះ យួនបាននិយាយថា "ការតស៊ូអាវុធចប់ហើយ ត្រូវតស៊ូនយោបាយវិញ ដែលធ្វើអោយពួកអ្នក តស៊ូវៀតណាមអស់សង្ឃឹម។" ត្រង់នោះហើយបញ្ជាក់អោយឃើញកុម្មុយនិស្តខ្មែរ ទាំង សី ហនុ និង ប៉ុល ពត គ្មានយុទ្ធសាស្ត្រនយោបាយឯករាជ្យ ដោយខ្លួនឯងទេ ធ្វើឡើងតាមគន្លងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់យួនជាអ្នករៀបចំ ដើម្បីតែផលប្រយោជន៏ជាតិគេតែប៉ុណ្ណោះ ។ ប៉ុលពត ទើបដឹងភ្ញាក់ខ្លួន ក្រោយពីទៅជួបជាមួយ ឡេ យន់ នៅឆ្នាំ ១៩៦៥ ។ យើងគួរពិចារណាមើល បើប៉ុល ពត ទៅធ្វើជាលេខា របស់ទូសា មុត ដែលក្រោមការដឹកនាំរបស់ស៊ឺង ង៉ុកមិញ ចុះរចនាសម្ព័ន្ធ គំនិតដឹកនាំផ្សេងៗ ត្រូវដើរតាមអ្នកណា។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៥៧ ប៉ុល ពត នួន ជា តែងតែជួបជុំគ្នានៅផ្ទះទូ សាមុត ក្នុងមួយអាទិត្យ ២ ឬ បីដង ដើម្បីពិនិត្យសភាពការនយោបាយ និងធ្វើអោយចលនាកំរើកសាឡើងវិញ។ ប៉ុល ពត បានរកវិធីដោះដៃចេញ បង្កើតនយោបាយមួយថ្មីអោយឯករាជ្យ នៅឆ្នាំ ១៩៦០ ដែលកាលនោះ ប៉ុល ពត ជាអ្នករៀបចំលក្ខន្តិកៈ គោលការណ៏នយោបាយជាមួយ នួន ជា ទូ សាមុត ហើយផ្ញើរទៅសាខាបក្សផ្សេងៗរបស់បក្ស។ សន្និបាតរើសមេដឹកនាំថ្មី បានបង្កើតឡើងលើកទី១ នៅឆ្នាំ ១៩៦០ ដែលមាន ប៉ុល ពត ទូ សាមុត នួន ជា ដើម្បីគោលការណ៏នយោបាយថ្មី កំណត់យុទ្ធសាស្ត្រថ្មី នាំអោយមានការបែកបាក់ជម្លោះ ជាមួយយួន។ ពេលនោះប៉ុល ពតជាមនុស្សទី ៣ លេខាបក្ស។ ១៩៦០ ប៉ុល ពត បានរៀបចំបង្កើតបក្សថ្មីទៀតដែល មិនអោយយួនដឹង ជាមួយនួនជា និងទូសាមុត នេះបង្ហាញអោយឃើញថា យួនលូកចូលយ៉ាងជ្រៅនៅក្នុងកិច្ចការផ្ទៃក្នុងខ្មែរតាំងមុនរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យម្លេះ ដូចបច្ចុប្បន្ននេះដែរ មានចារកម្មយួនបង្កប់ធ្វើការនៅពាសពេញខ្មែរ មានជាអាទិ៍ សុខ គង់ ចាយ សាំងយុន ហុក ឡុងឌី ប៊ុន សម ជើង ឯក ប៊ុន រ៉ានី ជាដើម។ ដោយសារហេតុទាំងអស់នេះហើយ បានជាមានការសម្លាប់វិកវរពេញប្រទេសខ្មែរ ស្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់ក្នុងរដ្ឋកម្ពុជា ក ៥ រដ្ឋប្រហា ៥-៦ កក្កដា បាញ់សម្លាប់បន្តបន្ទាប់មក ដោយគ្មានរកឃាតករ ឃើញឡើយ។

ក្នុងសង្គ្រាមត្រជាក់រវាងកុម្មុយនិស្ត និងសេរី។ ការដណ្ដើមគ្នាត្រួតត្រាពិភពលោក បានកើតឡើងរីករាលដាល ធ្វើអោយប្រទេសតូចតាចទទួលរងគ្រោះ ជាពិសេសប្រទេសខ្មែរតែម្ដង។ ដោយហូ ជីមិញ មានផែនការរួចជាស្រេច ហូ ជីមិញ

សុខចិត្តលះបង់ជីវិតរបស់ខ្លួន ដើម្បីប្រទេសជាតិគេ ដោយសុខចិត្តអោយគេសម្លាប់នៅថ្ងៃទី ៩ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៦៩ ក្រោយពីប្រជុំថ្នាក់ដឹកនាំកំពូល៧។ ការស្លាប់នេះ ហូ ជីមិញ បង្ហាញពីការលះបង់ជីវិត ដើម្បីបុព្វហេតុជាតិ ដុតឆន្ទះអោយជនជាតិយួនកាន់តែមានគំនិតស្នេហាជាតិថែមទៀត បន្តធ្វើតាមផែនការរបស់ហូជីមិញ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ហូ ជីមិញធ្វើបែបនេះដើម្បីដោះដៃចេញពីចិន ដែលធ្លាប់ជួយពីក្រោយខ្នង ហើយងាកទៅភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយសហភាពសូវៀតវិញ និងដើម្បីទុកជាមោឃៈនូវកិច្ចព្រមព្រៀងនានាដែលខាតផលប្រយោជន៍ចំពោះជាតិគេ ដែលបានកើតឡើង ពេលដែល ហូ ជិមិញ ចុះកិច្ចព្រមព្រៀង។ ឆ្លៀតឱកាសនៅក្នុងសង្គ្រាមត្រជាក់រវាងកុម្មុយនិស្តនិង សេរី (រ៉ូស៊ី និង អាមេរិក) ក្រោមគោលនយោបាយថារំដោះយៀកណាមខាងត្បូង យួនកុម្មុយនិស្តបានចាប់ផ្តើមតស៊ូដោយអាវុធវិញ នៅឆ្នាំ១៩៥៩ ដោយយកលេសថា ងោ ឌិញ យិម ជាឧបករណ៏របស់អាមេរិកសំរាប់ឈ្លានពាន ។ ហូ ជីមិញបានរៀបចំបំបែកខ្មែរ ទាំងខ្មែរក្រោមនិងខ្មែរលើ ដើម្បីអោយធ្វើសង្គ្រាម សំលាប់ខ្មែរគ្នាឯង ដោយម្ខាងឈរខាងកុម្មុយនិស្ត(យៀកកុង) និងម្ខាងឈរខាងសេរីយៀកណាមខាងត្បូង (ងោ៉ ឌិញយឹម)។ យៀកកុងយកឈ្មោះ សី ហនុ ទៅប្រាប់ខ្មែរក្រោមថា ធ្វើសង្គ្រាមចប់ដើម្បីរំដោះកម្ពុជាក្រោមមកវិញ។ ចំណែកខ្មែរនៅខាងលើឯនេះវិញ ម្ខាងខាងលន់ នល់ ម្ខាងខាងសម្តេច សី ហនុ និងប៉ុលពតដែលប្រជាពលរដ្ឋរត់ចូលព្រៃម៉ាគី តាមការអំពាវនាវរបស់សម្តេច សី ហនុ តាមវិទ្យុផ្សាយពីប៉េកាំងមក។ ប៉ុន្តែនៅក្រោយខ្នង ចិន យួនទាំងពីរ ទាំងកុម្មុយនិស្ត និងសេរី នេះជាអ្នករៀបចំល្បែងនយោបាយដើម្បីបំបែកខ្មែរជាពីរ ខ្ចីដៃអោយខ្មែរសម្លាប់គ្នាឈ្លោះគ្នា ដែលផលប្រយោជន៏ ចិន យួន ជាអ្នកចំណេញ ទាំងសេដ្ឋកិច្ច ទឹកដី ពេលប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរស្លាប់ ធ្លាក់ខ្សោយដោយសារតែសង្គ្រាម។ យើងឃើញថាពេលដែលអាមេរិកដកថយចេញ ពីឥណ្ឌូចិនតាំងពីចុះហត្ថលេខានៅហ្សឺណែវ ស្តីពីការឈប់បាញ់គ្នានៅឆ្នាំ១៩៧៣ ប៉ុន្តែសង្គ្រាមយៀកណាមខាងជើង និងខាងត្បូងមិនទាន់បញ្ចប់ទេ យៀកកុងនៅធ្វើសង្គ្រាមជាមួយ ខ្មែរសាធារណះរដ្ឋ។ សង្គ្រាមត្រូវបញ្ចប់ ១៣ថ្ងៃក្រោយមកគឺនៅថ្ងៃទី ៣០ មេសា ១៩៧៥ ក្រោយពេលដែលយួនបានឈ្នះលើខ្មែរសាធារណះរដ្ឋ ១៧ មករា ១៩៧៥ ហើយលើកជ័យជំនះនោះ លើកអំណាចអោយ សី ហនុ ប៉ុលពតខ្មែរក្រហម។ សោជនាកម្មបានធ្លាក់មកលើខ្មែរ ដោយសារខ្មែរលង់មនោគមន៏កុម្មុយនិស្តដែលយួន បានចាប់ទៅបណ្តុះបណ្តាលនិងខ្មែរយៀកមិញមួយចំនួន បន្តកាប់សម្លាប់ខ្មែរទៀត ដោយភ្លេចគិតពីជាតិខ្មែរ ឈាមជ័រខ្មែរ (ដោយលង់មនោគមន៏យួនថាពួកបរិវា ពួកប្រតិកិរិយា តែឈាមខ្មែរជាអ្នកហូរ ខ្មែរអ្នករងទុក្ខ ខ្មែរដែលបាត់បង់ផលប្រយោជន៏) ចំណែកយួន ឈរឱបដៃមើល ចាំទទួលផលប្រយោជន៏ពីខ្មែរ បន្តចូលមកឈ្លានពាន កាន់កាប់ទឹកដីខ្មែរ តែម្តងនៅថ្ងៃ ៧ មករា ១៩៧៩។

រដ្ឋាភិបាលរបស់ សម្តេច សីហនុ បានប្រកាសចាប់ ចំនួន ៣៤ នាក់ ដែលក្នុងនោះមាន សា ឡុតសរ ផងដែរ ហើយ សា ឡុតសរ បានរត់ចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញតាំងពីថ្ងៃប្រកាសដំបូង ហើយរត់ទៅចូលកន្លែងតស៊ូរបស់រណសិរ្សរំដោះយៀកណាមខាងត្បូង ដែលនៅតាមបណ្តោយព្រំដែនភាគខាងកើត តំបន់តានិញ នៅទីនោះជាព្រៃដែលគ្មានពន្លឺថ្ងៃចូលបាន។ នៅឆ្នាំ ១៩៦៥ គណៈកម្មាធិការមជ្ឈឹមបានសំរេចអោយបក្ស ធ្វើការទំនាក់ទំនងជាមួយបក្ស កុម្មុយនិស្តយៀកណាមវិញ ជាមួយឡេយន់។ សា ឡុត សរ បានរងចាំការយល់ស្របពីហាណូយ រហូតដល់ ដើមខែមេសា ទើបធ្វើដំណើរទៅហាណូយ តាមផ្លូវលំហូជីមិញ អស់រយៈពេល ២ ខែកន្លះបានទៅដល់ទីនោះ ។ ប៉ុន្តែ ឡេយន់មិនរីករាយ សប្បាយប៉ុន្មានទេ ដោយសារការជួបចរចារ ជាមួយសម្តេច សី ហនុ រួចហើយ។ ឡេ យន់ បានផ្តល់ឯកសាអោយ សា ឡុតសរ មើល ហើយពេលនោះ សា ឡុតសរ មើលឯកសារ យ៉ាងម៉ត់ចត់ ភ្ញាក់ខ្លួនដឹងថាចាញ់បោកយួន ហើយទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានថា *"ខ្ញុំបានឃើញថា តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៦៥ ឯកសារទាំងអស់របស់បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម បាននិយាយពីបក្សបដិវត្តប្រជាជនកម្ពុជា និង លាវ ដូចជាមែកធាង របស់បក្សវៀតណាម។ បក្សទាំងពីរអនុវត្តច្បាប់ មាគ៌ានយោបាយ និង យុទ្ធសាស្រ្តរបស់បក្សវៀតណាម ។*

មុននិងខ្ញុំបានឃើញឯកសារទាំងអស់នេះដោយផ្ទាល់ខ្លួនខ្ញុំ ខ្ញុំជឿទុកចិត្តលើវៀតណាម។ ប៉ុន្តែក្រោយពីបានអានឯកសាទាំងអស់នេះទៅ ខ្ញុំឈប់ជឿលើគេហើយ ខ្ញុំឃើញថាគេចាត់តាំងអង្គការបក្សនៅក្នុងស្រុកយើង ដើម្បីសម្រេចទិសដៅយុទ្ធសាស្ត្រតែមួយ គឺ សហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ។ គេបានបង្កើតបក្សតែមួយ ដើម្បីតំណាងអោយទឹកដីដែលបញ្ចូលគ្នាតែមួយ។" សាឡុតសរ ស្នាក់នៅទីនោះ មិនមានការសប្បាយចិត្តទេ ហើយបានប្រាប់ម្ចាស់ផ្ទះគេថាចង់ទៅចិន គាត់នៅទីនោះ បាន ១ ខែ ហើយពេលដែលទៅចិន គាត់មានការសប្បាយចិត្តជាងមុន ។ នៅក្នុងរបបកម្ពុជាធិបតេយ្យមានមនោគមន៍នយោបាយផ្សេងៗគ្នា ចែកចេញជា ៣ គឺ អ្នករឹង ខ្មែរក្រហម អ្នកមធ្យម សីហានុនិយម អ្នកលំអៀងកុម្មុយនិស្តយៀកណាម ខ្មែរយៀកមិញ(ខ្មែររំដោះ)។ ក្រុមខ្មែរក្រហមគឺជាក្រុមដែលប្រឆាំងជាមួយរបបសក្តិភូមិរបស់ សីហនុ ពីឆ្នាំ ១៩៥០ តែគ្មានគោលការណ៍គោលដៅច្បាស់លាស់ទេ ធ្វើតាមតែយុទ្ធសាស្រ្តយួន ទទួលមនោគមន៍កុម្មុយនិស្តរបស់ម៉ាក្សលេនីន ពីប្រទេសបារាំង ដោយគ្មានឯករាជ្យ ពឹងបរទេស ស្តាប់ចិនយួនបង្ខំហើយចូលរួមជាមួយ សីហនុ វិញ។ ក្រុមទី ២ ជាក្រុមមធ្យមដែលនិយមស្រឡាញ់គាំទ្រសម្តេចសីហនុ។ ចំណែកក្រុមទី ៣ ជាក្រុមដែលលំអៀងទៅរកយួនកុម្មុយនិស្ត ហើយទទួលការបំពាក់បំប៉ន មនោគមន៍ពីយួន ជាពិសេសក្រុមប្រម៉ាត់ប្រម៉ង់ដែលយួនចាប់ទៅតាំងពីឆ្នាំ ១៩៤៦-១៩៥០ កាលពីយៀកមិញធ្វើសកម្មភាព ជាសម្ងាត់នៅក្នុងទឹកដីខ្មែរ ដូចជាធ្វើការនៅក្នុងចំការកៅស៊ូនៅជប់មេមាត់កំពុងចាម និងតាមសំឡូត នៅខេត្តកំពត ជាដើម។

ដូចបានរៀបរាប់មកហើយ គំនិតនយោបាយរបស់ ហូជីមិញ មានគំនិតស្នេហាជាតិ ហើយរៀបចំ ធ្វើបដិវត្តមួយថ្មីដែលគេមើលឃើញថា មានតែដើតាមលិទ្ធិកុម្មុយនិស្តម៉ាក្សលេនីន ទើបអាចធ្វើអោយបដិវត្តន៍គេបានទទួលជោគជ័យ បានផលប្រយោជន៍ជាតិគេ រហូតដល់គេចាត់ទុកកុម្មុយនិស្តវៀតណាមជាបដិវត្តន៍ដែលទទួលជោគជ័យ ហើយមានលក្ខណៈទំនើប។ ហូ ជីមិញ បានចូលបំរើជាសមាជិកកុម្មុយនិស្តអន្តរជាតិ ដោយមានការឧបត្ថមគាំទ្រ ហិរញ្ញវត្ថុ ពីកុម្មុយនិស្តនេះបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន នេះមានជំនួយពី ចិន ទាំងសម្ភារៈសិក បច្ចេកទេស ហិរញ្ញវត្ថុ។ កាលនោះ ហូជីមិញ ជាអ្នកហ្វឹកហាត់កម្មាភិបាលរបស់គេផ្ទាល់ នៅភាគខាងជើងនៃប្រទេសថៃ នៅភាគខាងត្បូងប្រទេសឡាវ និងនៅប្រទេសចិន។ ថ្នាក់ដឹកនាំសំខាន់ៗ គេយកទៅបណ្តុះបណ្តាលនៅសហភាពសូវៀត។ ដូចនេះហើយ ឡាវ ខ្មែរ បានបង្កើតបក្សកុម្មុយនិស្តដែលនៅក្រោមយួនជាមេក្លោង ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមឈ្លប ឬសង្គ្រាមទ័ព ព្រៃជាមួយបារាំងដេញបារាំងចេញពីឥណ្ឌូចិន។ បារាំងមានការគាំទ្រពីសហរដ្ឋអាមេរិក ខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច។ នៅក្នុងលក្ខន្តិកៈរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរដែលមានឈ្មោះថា បក្សបដិវត្តន៍ប្រជាជនកម្ពុជា ដែលប្រកាស នៅឆ្នាំ ១៩៥១ថា ទិសដៅរបស់បក្សធ្វើការតស៊ូយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ដាច់ខាត ដើម្បីកំទេចអាណានិគមនិយមបារាំង អាមេរិក និងបរិវា (សំដៅលើខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិ បញ្ញវន្ត)។ ជាពិសេសនៅក្នុងមហាសន្និបាតបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនររបស់យួនបាននិយាយថា "*ទោះបីជាប្រទេសទាំងបី កើតឡើងដោយពូជសាសន៍ផ្សេងគ្នា មានភាសាផ្សេងគ្នា ប្រពៃណីផ្សេងគ្នា អត្តចរិកផ្សេងគ្នា (ចិត្តគំនិត) តាមការពិតត្រូវបង្កើតជាប្រទេសតែមួយគត់ ដោយមិនអាចបំបែកបដិវត្តដោយឡែកពីគ្នាបានឡើយ ។ ហេតុនេះ ដើម្បីប្រឆាំង នឹងសត្រូវរបស់បដិវត្តន៍(ដែលរួមកម្លាំងតែមួយនៅក្នុងឥណ្ឌូចិនទាំងមូល) បក្សកុម្មុយនិស្ត និងត្រូវប្រើកម្លាំង របស់ឥណ្ឌូចិនដើម្បីទប់ទល់ ដោយស្ថិតនៅក្រោមការដឹកនាំរបស់ឥណ្ឌូចិន។*" ដូចនេះ យើងគ្រាន់តែវិភាគតាមទិសដៅនេះ នឹងព្រឹត្តិការណ៍ដែលកើតមាន ឃើញថា យួនបានលូកដៃយ៉ាងជ្រៅតាមផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ កុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន មកកកូរកកាយផ្ទៃក្នុងនៅក្នុងរបបកុម្មុយនិស្តកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដូចចារកម្មយួនបន្លំធ្វើនៅរបប ហ៊ុន សែន សព្វថ្ងៃ ដោយយកលិទ្ធិកុម្មុយនិស្តជាមធ្យោបាយ។ កងទ័ពខ្មែររំដោះ ជាកងទ័ពរបស់យួនជាអ្នកបង្កើតកងទ័ពខ្មែររំដោះ ភាគច្រើនជាអ្នកនៅព្រៃវែង និងយៀកកុង ដែលពាក់រូបស្តេច សីហនុ ថាជាកងទ័ពសីហនុ

និយម តែតាមការពិតកងទ័ពនេះ ទទួលបញ្ជាពីហាណូយ។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៥ មកប្រទេសខ្មែរ មិនទទួលបានសន្តិភាពដែរ ការវាយគ្នារប៉េស រប៉េសយួនបានរកលេសជម្លោះព្រំដែន កាលនោះជម្លោះព្រំដែនទឹក ដែលវៀតណាមទាមទាអោយខ្មែរកែប្រែព្រំដែនសមុទ្រនៅខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៧៦ដើម្បីដាក់សម្ពាធ ផ្តល់ឱសានវាទមកលើខ្មែរ។ យួនបានរំលោភលើអធិបតេយ្យ បង្កជម្លោះព្រំដែនទឹក តាមពិតយួនបានចុះហត្ថលេខា ទទួលស្គាល់លើព្រំដែនខ្សែប្រេវយេ រួចហើយរវាង សម្តេច សី ហនុ រណសិរ្សរំដោះយៀកណាម ខាងត្បូង ដោយគេមិនគិត សាមគ្គីភាព មិត្តភាព ដូចអ្វីដែល សី ហនុ និងប៉ុល ពតគិតឡើយ ។ តែយួនគេ បដិសេធដោយមិនដូចអ្វីដែល សីហនុ គិតពីគុណខ្មែរជួយគេផ្តល់ជំរក អោយយៀកកុងនៅតាមជាយដែន ដោយគេនិយាយថាគ្មានមូលដ្ឋានច្បាប់ច្បាស់លាស់។ ១ ខែក្រោយ ពីឱសានវាទសង្គ្រាមផ្ទុះឡើងយ៉ាងខ្លាំងនៅតាមព្រំដែនសមុទ្រ និងសង្គ្រាមនៅតាមជាយដែនខេត្តក្រចេះ។ ប៉ុន្តែគោលដៅសំខាន់សង្គ្រាមរបស់ខ្មែរនៅពេលនោះ គឺការចរចារសង្គ្រាមនោះក៏ដើម្បីចរចារការទូតដែរ។ នេះជាមេរៀនសំរាប់អ្នកនយោបាយខ្មែរជំនាន់ក្រោយ អោយដឹងពីការដឹកនាំនយោបាយ និងមហេច្ឆតារបស់ប្រទេសជិតខាង ពាក្យថាមិត្តភាព សហប្រតិបត្តិការរបស់យួន ជាពាក្យការទូតតែប៉ុណ្ណោះ តែគោលដៅពិតប្រាកដលេបត្របាក់ទឹកដីខ្មែរ ដាក់ចំណុះសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន។ ពេលដែលមានជម្លោះនោះ ចិនជាអ្នកគាំទ្រខាងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយចិនធ្លាប់បានជួយយួន តែយួនបានងាកទៅរកប្រទេសរ៉ូស្ស៊ី ហើយបន្តសង្កត់ខ្មែរក្រហមទៀត ដោយកាលនោះ ចិនក៏មានជម្លោះ ជាមួយសហភាពសូវៀត នៅតាមជាយដែន ដែលធ្វើអោយចិនងាកទៅរកអាមេរិក ដើម្បីកុំអោយសូវៀតគំរាមកំហែង។ ពួកកុម្មុយនិស្តទាំងយួនខាងជើង និងកុម្មុយនិស្តខ្មែរបានបញ្ចប់សង្គ្រាម ហើយបន្តកាប់សម្លាប់ខ្មែរ អ្នកស្នេហាជាតិដែលឈរខាងសេរី ដោយពួកវាចោទថា ពួកប្រតិកិរិយា ក្រុមសេអ៊ីអារជាដើម។ ខ្មែរស្លាប់រាប់លាននាក់នៅក្នុងរបបប៉ុល ពតដោយមានយួនបង្កប់ក្នុងខ្មែរក្រហម។ នៅពេលដែលខ្មែរមានភាពរីករវរដោយការ ធ្វើវិទ្ធង្សនារបស់យួន និងខ្មែរ យៀកមិញ (ខ្មែររំដោះ) ដែលបំពាក់បំប៉នពីហាណូយ បញ្ជាផ្ទាល់ពីហាណូយ មានដូចជា កួយ ធួន សោ ភឹម ហេងសំរិន ហ៊ុន សែន ជាស៊ីម និងជាច្រើនទៀត បានបើកប្រតិបត្តិការវាយលុកចូលប្រទេសខ្មែរ ជាបន្តបន្ទាប់ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៧ មក។ ដើម្បីដោះដូរនយោបាយថ្មី ចំពោះខ្មែរកុម្មុយនិស្តដែលលំអៀងចិន អោយទៅពួកកុម្មុយនិស្តនិយមយួន ដែលខ្លួនបាន បណ្តុះបណ្តាលទុក ដូចជា ហេង សំរិន ជា ស៊ីម ជា សុទ្ធ សាយ ប៊ូ ផង ហ៊ុន សែន ចាន់ស៊ី ដើម្បីធ្វើអោយប្រទេសខ្មែរ ចំណុះយួនដូចសព្វថ្ងៃ។ល។

ឃ-សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា (Cambodian People Republic)

នៅក្នុងរបបសារធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា នយោបាយដឹកនាំរបស់ប្រទេស មិនឯករាជ្យទេ ព្រោះប្រទេសខ្មែរទាំងមូលស្ថិតនៅក្រោមការកាន់កាប់ដោយកងទ័ពយៀកណាម ដែលបានចូលមកឈ្លានពានខ្មែរនៅថ្ងៃទី ៧ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៧៩។ ការសំរេចនយោបាយផ្សេងៗ ស្ថិតនៅលើយួនជាអ្នកសំរេចទាំងអស់។ ស្ថានភាពប្រទេសខ្មែរ នាសម័យនោះ ស្ថិតនៅក្នុងសង្គ្រាមរីករវរ កាប់សម្លាប់បន្តទៀត បន្ទាប់ពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយយួនបានចាប់ខ្មែរអោយធ្វើទាហានមកច្បាំងជាមួយខ្មែរគ្នាឯង អ្នកតស៊ូតាមជាយដែន និងចាប់យុវជនខ្មែរអោយមកបំរើកម្លាំងពលករ ដែលហៅថា ៥ ស្លាប់រាប់សែននាក់ នៅតាមបណ្តោយព្រំដែន។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរខិតខំធ្វើស្រែចំការ តែត្រូវប្រមូលដាក់រួម សមោហភាព រួចហើយ យួនប្រមូលយកទៅប្រទេសរបស់វា ទាំងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្មែរផ្សេងៗទៀត។ ការទំនាក់ទំនង ភាគច្រើន ទាក់ទងប្រទេសកុម្មុយនីស្តមួយចំនួន ដូចជា ឥណ្ឌា សហភាពសូវៀត គុយបា និង អាហ្គានីស្ថាន ជាដើម។

ពេលដែលទ័ពយួនបានចូលមកឈ្លានពានប្រទេសខ្មែរ ដោយលើកបន្តុបខ្មែរមួយចំនួន ដែលមានយួនធ្លាប់បណ្តុះបណ្តាល អោយបំរើនយោបាយអោយខ្លួន តែពេលដែលលើក លោក ប៉ែន សុវណ្ណ គាត់មិនបានចង់ធ្វើតាមនយោបាយដែល

កំណត់ដោយយួនហាណូយឡើយ ដោយចង់បោះសន្ទូចរំលងភ្នំ ទៅទាក់ទងផ្ទាល់ជាមួយសូវៀត ពេលនោះ គាត់ត្រូវបានសាយ ប៊ូថង និង ហ៊ុន សែន ធ្វើតាមបញ្ជាយួនចាប់គាត់ទៅដាក់គុកនៅហាណូយអស់រយះពេល ១០ ឆ្នាំ ៥២ថ្ងៃ យោងតាមលោក ប៉ែន សុវណ្ណ ដែលសម្ភាសនៅវិទ្យុអាស៊ីសេរី។ យួនបញ្ជូនជំនាញការរបស់គេមកធ្វើការត្រួតត្រាខ្មែរ ខ្មែរគ្មានសិទ្ធិសំរេចកិច្ចការ អ្វីទាំងអស់រងចាំតែការអនុញ្ញាតពីជំនាញការយួន ព្រោះពេលដែលនាយករដ្ឋមន្ត្រីបញ្ជាទៅថ្នាក់ក្រោម បញ្ជានោះគ្មាន ប្រសិទ្ធភាពទេ ដោយរងចាំការយល់ព្រមពីជំនាញការសិន។ នយោបាយចងសម្ព័ន្ធភាព ដូចជា រវាងទីក្រុងភ្នំពេញជាមួយ ទីក្រុង ហូជីមិញ។ ខេត្តតាកែវ ជាមួយខេតតៃនិញ ព្រោះកាលនោះខ្មែរស្ថិតនៅ ក្រោមការត្រួតត្រាយួនទាំងស្រុង។ សូម្បីហ៊ុន សែន ត្រូវយួនជាអ្នកស្នើរអោយតែងតាំងជា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសដែរ។ ជនជាតិយួនបានហូរចូលមករស់នៅកន្លែង សំខាន់ៗ ដូចជា ភ្នំពេញ ច្បារអំពៅ ហើយយួន បានរឹបអូសទ្រព្យសម្បត្តិ កាប់ឈើចេញពីប្រទេសខ្មែរ សូម្បីតែនេសាទ ក៏យួនអូសចាប់កូនត្រីទៅប្រទេសវាស្រេចតែចិត្ត។ ខ្មែរបានបាត់បង់ ផលប្រយោជន៏ជាច្រើនទៀត បាត់បង់ទឹកដី បាត់បង់ សិទ្ធិសេរីភាព ដោយសាប្រទេសស្ថិតនៅក្រោមការ កាន់កាប់របស់យួន។ យួនអាងលើប្រទេសធំ មានកម្លាំងខ្លាំងជាង ប្រទេសខ្មែរ កម្លាំងខាងទ័ព កម្លាំងខាងចំនួនប្រជាពលរដ្ឋ ដែលមាន សូវៀតនៅពីក្រោយខ្នង ពេលនោះយួនបានប្រើចុងអាវុធ ឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរ លើកបន្តុបក្រុមបក្សបដិវត្តន៏ប្រជាជនកម្ពុជា និងអោយចុះហត្ថលេខាកាត់ទឹកដីអោយយួន ដូចជា សន្ធិសញ្ញា ដែលធ្វើឡើងដោយ ហេង សំរិន និងហ៊ុន សែន ជាមួយ ហ្សៀង កូថាច់ នៅឆ្នាំ ១៩៧៩ ១៩៨០ ១៩៨២ ១៩៨៣ ១៩៨៥ ជាដើម។ *ជាពិសេស គឺកិច្ចសន្យា ២៥ ឆ្នាំ រវាង ហេង សំរិន និង ផាន់ វ៉ាន់ដុង ដែលមានប្រការទី៤ បានថ្លែងថា "ភាគីទាំងពីរ សុខចិត្តដោះស្រាយតាមកិច្ចចរចាដោយសន្តិវិធី នូវរាល់ទំនាស់ ដាយថាហេតុ ក្នុងទំនាក់ទំនង ទ្វេភាគីរបស់ខ្លួន ។ ភាគីទាំងពីរ នឹងធ្វើកិច្ចចរចារ ដើម្បីចុះហត្ថលេខា លើសន្ធិសញ្ញា សំរាប់រំលាយព្រំដែនជាតិនៃប្រទេសទាំងពីរដោយ អាស្រ័យលើព្រំដែននាបច្ចុប្បន្ន ហើយភាគីទាំងពីរសំរេច ចិត្តមុតមាំ ដើម្បីកែប្រែព្រំដែននេះអោយទៅជាព្រំដែន នៃសន្តិភាព និង មិត្តភាព ស្ថិតស្ថេរ រវាងប្រទេសទាំងពីរ។"* តាមរយៈកិច្ចសន្យានេះ ជាបំណងប្រាថ្នារបស់យួន ដែលធ្វើតាមផែនការ ហូជីមិញ ដើម្បីសំរេចសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន។ យួន បានសម្លាប់ខ្មែរ បុរសខ្មែរ ដែលជាសសរទ្រូវជាតិ ទុកអ្នកទន់ខ្សោយ នារីភេទ ផ្តាច់ពូជសាសន៏ខ្មែរ ដើម្បីធ្វើយួនទូប នីយកម្មនៅ លើទឹកដីខ្មែរទាំងមូល។ ការបំពាក់បំប៉នមនោគមន៏កុម្មុយនិស្ត កាប់សម្លាប់ខ្មែរអោយនៅសល់តែ ១០ ទៅ ២០ ភាគរយ បានសំរេចជោគជ័យ ហើយបន្តចូលមកកាន់កាប់ទឹកដីខ្មែរតែម្តង។ ប្រទេសខ្មែរ ក្រោយថ្ងៃទី ៧ មករា ១៩៧៩ រហូតដល់ ឆ្នាំ ១៩៨៩ បានធ្លាក់ក្នុងកុម្មុយនិស្តយួនត្រួតត្រាទាំងស្រុង។ អ្វីដែលយួនលើកបន្តុប ហេង សំរិន ជា ស៊ុម ហ៊ុន សែន ដើម្បីជាខែលបិទបាំង អំពើឃោរឃៅ ឈ្លានពានទឹកដី ការប្លន់យកទ្រព្យសម្បត្តិខ្មែរ និងខ្ចីដៃខ្មែរដើម្បីបន្តកាប់ សម្លាប់ខ្មែរ គ្មានងបន្តរទៀតតែប៉ុណ្ណោះ។ ទាហានយួនមានចំនួន ៤០ ០០០នាក់ និង ប្រជាជន ២លាននាក់។ យួនមានផែនការ រៀបចំអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរក្លាយជាប្រជាពលរដ្ឋភាគតិចរបស់យួន ដូច្នេះហើយយួនបាន ដាក់ប្រជាជនខ្មែរមួយនាក់ យួន ប្រាំ នាក់ នៅក្នុងជនបទ និង យួន ៥ នាក់ ខ្មែរ ១ នាក់នៅតាមទីក្រុង ទីប្រជុំជន និងតំបន់សេដ្ឋកិច្ច។

ចំណុចមួយទៀត ខ្មែរបានរងគ្រោះបន្តទៀត នោះគឺផែនការ ក ៥ ដែលយួនបានចាប់បញ្ជូន កេណ្ឌប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ នៅឆ្នាំ ១៩៨៤ ទៅឆ្នាំ ១៩៨៧ ប្រតិបត្តិការសំរាប់លើកទំនប់ ធ្វើជារបងនៅខេត្តតាមព្រំដែនជាប់សៀម ដូចជា បាត់ដំបង ពោធិសាធិ ឧត្តរមានជ័យ និងខាងក្នុងប្រទេសដូចជា កំពង់ធំ សៀមរាម កំពង់ស្ពឺ ជាដើម។ ពលករសំរាប់កាប់ព្រៃ តាមបណ្តោយផ្លូវ ដែក បឹង ឬទន្លេ។ និងលើកទំនប់ជីកប្រឡាយ ដែលមានប្រវែង ៨០០ គម តាមព្រំដែន សៀម និង ព្រំដែនលាវ។ ធ្វើរបង ធ្វើជញ្ជាំងតាមយុទ្ធសាស្រ្ត ហ៊ុំព័ទ្ធប្រទេសខ្មែរ ដោយកាលនោះ ក្រុមនីមួយៗមានមនុស្សពី ៦០ ០០០ ទៅ ១០០ ០០០នាក់។

ដែលស្ថានភាពខ្លាំងជាងរបបខ្មែរក្រហមទៀត ព្រោះមនុស្សត្រូវធ្វើការយ៉ាងតិចបំផុត ១០ ម៉ោង ក្នុងមួយថ្ងៃ ដោយមានការឃ្លាំមើលពីកងទ័ព ម្ហូបអាហារមិនគ្រប់គ្រាន់ ខ្លះស្លាប់ដោយសារគ្រាប់មីន ជាពិសេស ស្លាប់ដោយសារជម្ងឺគ្រុនចាញ់ ដែលលោក អេមីវ៉ាល់ដា លុយស្សូលី បានផ្តល់ជាតួលេខ យ៉ាងហោចណាស់ មានមនុស្ស ៥០ ០០០នាក់ បានស្លាប់។ ចំណែកតួរលេខ ដែលគ្រូពេទ្យប្រគល់អោយនោះ គឺ ពី ៥ ភាគរយ ទៅ ៨ ភាគរយ សំរាប់ក្រុមនីមួយ (កម្ពុជាក្នុងទីឃុំឃាំង ទំព័រ ៤០-៤៣។

នៅពេលនោះ មានកើត ចលនាតស៊ូព្រោងព្រាតឡើង តាមជាយដែន មានជំរំអានសេះ បក្សីចាំក្រុង ព្រៃរិត អំពិលណងចាន អូបុក ដែលគេបែងចែកជា ៣ ធំៗមកគឺ ហ៊្វុនស៊ីនប៉ិច ដឹកនាំដោយគង់ស៊ីលាស់ តែក្រោយមកត្រូវផ្ទេរអោយសម្តេច សីហនុ ហើយនៅឆ្នាំ ១៩៨២ ក៏ផ្ទេរអោយ នរោត្តម រណរិទ្ធ ជាអ្នកដឹកនាំវិញ។ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលដឹកនាំដោយខៀវសំផន។ រណៈសិរ្សជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដឹកនាំដោយ លោក សឺន សាន។ ចលនាតស៊ូទាំងនោះខ្មែរក្រហមមានការគាំទ្រពីចិន ចំណែករណៈសិរ្សរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ត្រូវបានយួនវាយសម្អាត តាមជាយដែន ដោយប្រតិបត្តិការរដូវប្រាំង នៅឆ្នាំ ១៩៨៤ ធ្វើអោយអ្នកតស៊ូបានរងគ្រោះយ៉ាងខ្លាំងពីការវាយប្រហារនេះ។ នៅឆ្នាំ១៩៨២ ទើបខ្មែរទាំង ៣ ភាគីបង្កើតជារដ្ឋាភិបាលនិរទេសក្រៅស្រុក ដែលមានថៃ និងចិន ជាអ្នកគាំទ្រ។ ថៃគាំទ្រពីព្រោះយកខ្មែរធ្វើជារបងកុំអោយកុម្មុនិស្តចូលមក ចំណែកយួនវិញបន្តសម្លាប់ខ្មែររហូតខ្មែរបានភៀសខ្លួនមកដល់ ព្រំដែនសាយធូ នៅឆ្នាំ ១៩៨៦។ ចំណុចនេះមិនខុសគ្នាកាលពីសង្គ្រាមឆ្នាំ ១៩៧០ ដែលយួនបានខ្ចីដៃ អោយខ្មែរក្រោមសម្លាប់ខ្មែរគ្នា ដោយម្ខាងខាងយៀកកុង ម្ខាងខាងយួនសេរី។ បន្ទាប់ពីខ្មែរម្ខាងនៅខាងយៀកកុង ខ្មែរក្រហម និង ខ្មែរម្ខាងនៅខាងសេរី គេប្រើវិធីដ៏ដែលដើម្បីសម្លាប់ខ្មែរ គ្រាន់តែដូររូបភាពតែប៉ុណ្ណោះ ខ្មែរខាងយួន ដូចជា ហេង សំរិន ហ៊ុន សែន ខ្មែរអ្នកតស៊ូខាងសឺន សាន រណរិទ្ធ។ ដល់ឆ្នាំ១៩៩៣ គេធ្វើជាចរចារសន្តិភាព ចាប់ខ្មែរស្នេហាជាតិដែលនៅ ក្នុងទ្រុងស្រាប់សម្លាប់តាមការចោទប្រកាន់ផ្សេងៗ។ តែដល់ ឆ្នាំ១៩៨៧ ទើបមានការជួយ ពីជំនួយពីសហរដ្ឋអាមេរិកចំនួន ៥ លានដុល្លា ដោយសិក្សាពីចំណុចខ្សោយអ្នកតស៊ូ ដែលខ្វះបច្ចេកទេស និងយុទ្ធសាស្រ្តក្នុងការធ្វើសង្គ្រាមជាមួយយួន ទើបចាប់ផ្តើមធ្វើការហ្វឹកហាត់កងទ័ព នៅក្លាំង ដុង ទឹកដីប្រទេសថៃ ។ ហើយធ្វើការវាយលុកទៅលើយួននៅលើទឹកដីខ្មែរវិញ។ ដោយអ្នកតស៊ូមានប្រៀបទាំងការទូត មានប្រៀបទាំងកម្លាំងទ័ព លើកងទ័ពយួននៅក្នុងប្រទេសខ្មែរ ជាពិសេស ពេលដែលសហភាពសូវៀតបានដួលរលំចាញ់សហរដ្ឋអាមេរិក សហភាពសូវៀតបានឈប់ផ្តល់ជំនួយដល់យួនទៀត ព្រោះសហភាពសូវៀតជួបនិងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចអស់ហិរញ្ញវត្ថុពីក្នុងទុនបំរុងទៀត ជាហេតុធ្វើអោយ កូបាឆូវ បានដូរយុទ្ធសាស្រ្តងាកទៅរកសហរដ្ឋអាមេរិកវិញ។ ប្រទេសយួនបាននៅឯកកោពីឆាកអន្តរជាតិ ដោយមានការកៀបសង្កត់ការទូត ពីចិន ពីអាស៊ាន និងសហរដ្ឋអាមេរិក ព្រោះយួនបានឈ្លានពានបានលើកទ័ពចូលមកលុយប្រទេសខ្មែរ ដែលខុសច្បាប់អន្តរជាតិ ស្តីពីការរំលោភអធិបតេយ្យភាព ឯករាជ្យភាពរបស់ប្រទេសខ្មែរ។ ប្រទេសយួនត្រូវបានគេហ៊ុំព័ទ្ធសេដ្ឋកិច្ច ដោយសហរដ្ឋអារមេរិច និងប្រទេសលោកសេរី តែប្រទេសយួនមានសហភាពសូវៀតនៅពីក្រោយខ្នង និងផ្តល់ជំនួយគ្រប់បែបយ៉ាង។ សហភាពសូវៀតខាតចំពោះ នយោបាយនៅលើទឹកដីឥណ្ឌូចិន តែសូវៀតចំណេញពីខាងអឺរ៉ុបខាងកើត ដើម្បីទូរទាត់និងការខាតបង់នេះ។ សហភាពសូវៀតបានដកអាណានិគមន៍របស់ខ្លួន ចេញពីប្រទេសអាកានីស្ថាន ចំណែកឥទ្ធិពលកុម្មុនិស្តបានធ្លាក់ខ្សោយ ជាបន្តបន្ទាប់នៅលើពិភពលោក ហើយឥទ្ធិពលកុម្មុយនិស្តយួនបានធ្លាក់ខ្សោយនៅលើទឹកដីខ្មែរ ដែលមានរដ្ឋកម្ពុជាជារបបមួយខុសច្បាប់។ ពេលដែលយួនមើលឃើញចាញ់ប្រៀបខាងការទូត និងសេដ្ឋកិច្ច យួនបានប្តូរឥរិយាបថ ដូរយុទ្ធសាស្រ្តថ្មី ដោយសទ្បាដកទ័ពចេញពីប្រទេសខ្មែរអោយអស់នៅឆ្នាំ ១៩៨៨ ដោយមិនអនុញ្ញាតអោយអង្គការសហប្រជាជាតិ ត្រួតពិនិត្យឡើយ ក្រោមលេស

ថាមកជួយខ្មែរ។ ដែលពេលនោះ យួនបានធ្វើរូបរាងដូចដកកងទ័ព តែយួនបានទុកទ័ពដែលស្លៀកពាក់ស៊ីវិលនៅក្នុងប្រទេសខ្មែរបន្តទៀត ហើយប្រើអោយ ហ៊ុន សែន ជាកូនអុកមកធ្វើការចរចារជាមួយ សី ហនុនៅ ហ្សាកាតា ប៉ាតាយ៉ា ដែលបង្ហាញអោយឃើញថាជាសង្គ្រាមស៊ីវិល ដូចយួនចិន ធ្វើកាលពីឆ្នាំ១៩៧០ ។ យួនអាចដោះដៃយ៉ាងស្រួលពីការថ្កោលទោសថាឈ្លានពានខ្មែរ។ ភាគីទាំង បួន ដែលមានសាធារណៈរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា តំណាងដោយ ហ៊ុន សែន ហ្វ៊ិនស៊ិនប៉ិច តំណាងដោយ សី ហនុ កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តំណាងដោយខៀវសំផន រណៈសិរ្សជាតិរំដោះប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ តំណាងដោយ លោកតា សឺន សាន ឈានទៅរកកិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស ថ្ងៃ ២៣ តុលា ១៩៩១ ដែលមានប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ី និងប្រទេសបារាំងធ្វើជាសហប្រធាន និងមានប្រទេសចំនួន ១៩ ជាហត្ថលេខី។ ដែលអាចឈានទៅរកការបោះឆ្នោតមួយដែលរៀបចំឡើងដោយ អជ្ញាធរបណ្តោះអសន្នអង្គការសហប្រជាជាតិសំរាប់ប្រទេសខ្មែរនៅឆ្នាំ១៩៩៣ អំណាចនៅតែធ្លាក់លើពួកកុម្មុយនិស្តដដែលរហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ហើយយួននៅតែកាន់កាប់ ត្រួតត្រាពីក្រោយខ្នង ដូចកាលពីមុនដដែល។ សី ហនុ និង ហ៊ុន សែន ជាទីមោងសំរាប់ធ្វើតាមតែខ្សែញាក់របស់យួនតែប៉ុណ្ណោះ។ ដូចនេះ បើអ្នកនយោបាយខ្មែរនៅតែដើរតាមគន្លងដដែលៗ ក្រោមឥទ្ធិពលបរទេស ជាពិសេសអ្នកជិតខាង ហើយគ្មានគំនិតដឹកនាំដោយឯករាជ្យខ្លួនឯងទេ ប្រទេសខ្មែរ ជាតិ សាសនា ប្រទេសជាតិខ្មែរ និងគ្មានសេចក្តីសុខ សុភមង្គល ពិតប្រាកដឡើយ ព្រោះថាយួនមិនដែលមានគំនិតល្អអោយខ្មែរយើងបានសុខឡើយ។ បើសិនជាអស់លោកអ្នកអានទាំងអស់ចង់ច្បាស់ សូមចុះទៅសិក្សាមើលស្ថានភាពជាក់ស្តែងនៅក្នុងប្រទេសខ្មែរនោះពិតជាដឹងប្រាកដជាមិនខាន។

សី ហនុ

នរោត្តម រណរិទ្ធិ

ខៀវ សំផន

ហ៊ុន សែន

សឺន សាន

៦ -ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (The Kingdom of Cambodia)

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៩៣ ប្រទេសខ្មែរបានផ្លាស់ប្តូរមុខមាត់ថ្មី បន្ទាប់ពីសង្គ្រាមជាង ២ ទសវត្ស រវាងក្រុមចលនាតស៊ូ និង របបរដ្ឋកម្ពុជា ដេញយួនចេញពីប្រទេសខ្មែរ ដែលគេហៅថាសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី ៣។ កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីសបាន ជំរុញអោយយួនដកកងទ័ពចេញពីប្រទេសខ្មែរ និងមានការរៀបចំការបោះឆ្នោតមួយ ដែលមានការត្រួតពិនិត្យពីអង្គការ សហប្រជាជាតិ តែខាងភាគីកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យមិនបានចូលរួមក្នុងការបោះឆ្នោតទេ ដោយសំអាងថាមានទ័ពយួននៅក្នុង ប្រទេសខ្មែរ។ លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតនេះបានជោគជ័យលើគណបក្ស ហ៊្វុនស៊ីនប៉ិច ដែលមានព្រះអង្គម្ចាស់ នរោត្តម រណឫទ្ធ ជាប្រធាន តែគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដែលមាន ហ៊ុន សែន ជាតំណាងបានទទួលបរាជ័យក្នុងការបោះឆ្នោតនេះ។ ហ៊ុន សែន បានធ្វើការតវ៉ាប្រឆាំងទៅនិងលទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតនោះ ដោយបង្កើតតំបន់អភិគមនៅខេត្តប៉ែកខាងកើតទន្លេមេគង្គ ដែលកាលនោះ មាននរោត្តមចក្រពង្ស ជាអ្នកដឹកនាំបង្កើតតំបន់អភិគមន៏នេះ។ ការមិនយល់ស្របចំពោះលទ្ធផលនៃការ បោះឆ្នោតនេះ ហ៊ុន សែន បានធ្វើអោយមានការរាំងស្ទះចំពោះការរៀបចំរដ្ឋាភិបាលមួយ ដែលមិនអាចដោះស្រាយបាន ព្រោះអាងកងទ័ពយួនបង្កប់ ។ សីហនុ ជាប្រធានឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាជាតិជាន់ខ្ពស់បានចេញមកធ្វើអន្តរាគមន៏ ដោយបានដេញ អង្គការសហប្រជាជាតិអោយចេញពីប្រទេសខ្មែរ ដើម្បីព្រះអង្គដើរតួរផ្សះផ្សារជាតិ ដែលផ្សះផ្សារចែកអំណាចអោយពួក កុម្មុយនិស្ត ប្រទេសមួយមាននាយករដ្ឋមន្ត្រី២ នរោត្តមរណឫទ្ធិ នាយករដ្ឋមន្ត្រីទី១ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីទី២។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃប្រទេសបានតំរូវអោយប្រទេស ជាប្រទេសរាជានិយមអាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឡាយព្រហស្ថលេខា នៅថ្ងៃទី ២៤ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៣។ ប្រទេសកម្ពុជាក៏ក្លាយជា ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ប្រជាធិបតេយ្យ សេរីពហុបក្ស (រាជានិយម អាស្រ័យរដ្ឋធម្មនុញ្ញ)។ ការដែល សីហនុ ដេញអង្គការសហប្រជាជាតិចេញ ហើយចែកអំណាចអោយ គណបក្សប្រជាជននេះ ដើម្បីបន្តឱកាសអោយពួកកុម្មុយនិស្តរស់រានបន្តទៀតនៅលើទឹកដីខ្មែរ ព្រោះថា សីហនុ ក៏ជាជន កុម្មុយនិស្ត គាត់គិតតែធ្វើយ៉ាងម៉េចអោយរាជបល្ល័ង្គនៅគង់វង្ស ហើយបិទបាំងការពិតនូវរាល់កំហុសឆ្គងរបស់ព្រះអង្គ កន្លងមកតែមិនបានគិត គួរដល់ផលប្រយោជន៏ប្រទេសជាតិសំរាប់ពេលអនាគតថាយ៉ាងណានោះឡើយ។ បើសិនជាទុក អោយអង្គការសហប្រជាជាតិ ដោះស្រាយពេលនោះ ខ្មែរត្រូវមានឱកាសផ្លាស់ប្តូរនយោបាយទៅជាប្រទេសសេរី ដែលរើផុត ពីឥទ្ធិពលរបស់កុម្មុយនិស្តយួន និង ផែនការរបស់យួនដែលចង់លេបយកទឹកដីខ្មែរ ហើយប្រទេសខ្មែរនិងបានសុខសន្តិភាព រីកចំរើន ព្រោះថា សង្គ្រាមដែលកើតឡើងនៅលើទឹកដីខ្មែរតាំងពីទសវត្ស ៦០ មក សី ហនុ មិនដែលនឹកឃើញខ្លាច ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលស្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់នោះទេ ប៉ុន្តែ សី ហនុ សុខចិត្តជួយយួន ធ្វើតាមចិន អោយបង្កសង្គ្រាមវិនាស ហិនហោច។ លុះដល់ពេលដែលខ្មែរត្រូវ រើខ្លួនអោយរួចពីយួន បែជា សីហនុចេញ មកការពារកុម្មុយនិស្តយួន និង ហ៊ុន សែន ទៅវិញ។ ដោយសារមើលឃើញ សី ហនុ ជាកូនអុកយ៉ាងសំខាន់ សំរាប់កុម្មុយនិស្តទាំងពីរ គឺចិន និង យួន សំរាប់ប្រើប្រាស់ ហេតុដូចនេះហើយ ទាំងយួនទាំងចិនបានប្រើប្រាស់ សី ហនុ ជារៀងរហូតមកដើម្បីផលចំណេញទាំងចិត្តសាស្ត្រនយោបាយ ដូចដែលបាន សិក្សាវិភាគកន្លងមក។ យើងឃើញថា នយោបាយរបស់សម្តេចសី ហនុ តាំងពីសង្គមរាស្ត្រនិយមរហូតមកគឺគ្មាន ផែនការអ្វីច្បាស់លាស់ ធ្វើតាមតែគន្លងយុទ្ធសាស្ត្ររបស់កុម្មុយនិស្តយួន និង ចិន ដែលគេគូសវាសអោយ ដោយគ្មានចំណេញអ្វី បានផលប្រយោជន៏អ្វីដល់ជាតិខ្មែរឡើយ មានតែអោយខ្មែរវេទនាដោយសារកុម្មុយនិស្តយួនបន្តត្រួតត្រាទៅទៀតរហូតមក ដល់សព្វថ្ងៃ ដែលសំរេចតាមផែនការសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិនរបស់ហូជីមិញ។ បើកាលណាព្រះអង្គទុកអោយហ្វ៊ុនស៊ិន ប៉ិចរៀបចំរដ្ឋា ភិបាលតែម្នាក់ឯង នោះមានន័យថា ព្រះអង្គហុចកាំបិតទៅអោយខាងសេរី បកអាក្រាតព្រះអង្គ ដើម្បីមិនអោយព្រះអង្គ មានឈ្មោះ ជាមហាវីរៈក្សត្រ ព្រះបិតាផ្សះផ្សារជាតិ ឬឯករាជ្យជាដើម ព្រោះនៅក្នុងគណបក្សហ្វ៊ិនស៊ិនប៉ិច មានអ្នក

ស្នេហាជាតិជាច្រើន ហេតុនេះហើយបានជាពួកកុម្មុយនិស្តរកវិធីសម្លាប់ជាបន្តបន្ទាប់មកទៀត ដោយធ្វើរដ្ឋប្រហារសម្លាប់អ្នកទាំងនោះ នៅថ្ងៃទី ៥-៦កក្កដា ១៩៩៧ ដែលភាគច្រើនជាអ្នកស្នេហាជាតិ អ្នកតស៊ូប្រឆាំងយួនតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៩ ដូចជា ហូ សុខ ចៅ សម្បត្តិ ក្រូច យឿម ជា វិទ្ធីឈុត និងមួយចំនួនទៀតសារុបជាង២០០នាក់ទៀត។ ត្រូវដឹងថា ព្រះអង្គជាជនកុម្មុយនិស្ត ចំណែកគណបក្សហ៊្វុនស៊ិនប៉ិចភាគច្រើនជាអ្នកសេរី និង ប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានអ្នកខ្លះគេនិយាយថា មេទាតែបណ្តើរកូនមាន់។ ការដែលប្រមូលអ្នកតស៊ូអោយចូលក្នុងទ្រុងតាមល្បិចកល្បចរចារនេះ អ្នកនយោបាយស្នេហាជាតិខ្មែរទាំងអស់ត្រូវចង់ចាំទុកថាកុម្មុយនិស្តយួន និងពួកអាយ៉ង គេមិនគិតថា យើងជាខ្មែរ មានឈាមជ័រជាខ្មែរ គិតគូរផលប្រយោជន៏ជាតិទេ តែល្មោភអំណាច លង់មនោគមន៏យួនទាំងនោះ ធ្វើតាមតែគ្រូយួនរបស់វា ដើម្បីអោយតែអំណាចនៅគង់វង្សតែប៉ុណ្ណោះ។ ចាប់ពីពេលដែលអ៊ុនតាក់ដកចេញទៅ អ្នកស្នេហាជាតិដូចជា សត្វនៅក្នុងទ្រុង ដែលត្រូវម៉ោងគេសម្លាប់ពេលណាស្រេចតែចិត្ត ដោយចោទទម្លាក់កំហុសដាក់តាមតែល្បិចរបស់ពួកវា។ សម្តេច សី ហនុ និង ហ៊ុន សែនបានប្រមូលអ្នកស្នេហាជាតិទៅសម្លាប់យ៉ាងស្រួលទុកអោយកុម្មុយនិស្តរ៉ឹងប៉ឹង យួនចូលចូលមកប្រទេសខ្មែរ ធ្វើការក្នុងជួរប៉ូលីសទាហាន ក្រោមផ្លាក គណបក្សប្រជាជន និងមានស្តេចជាគំរប ដើម្បីជួយលាក់បាំងអំពើឧក្រិដ្ឋ សី ហនុ ហ៊ុន សែន និងពួកកុម្មុយនីស្តធ្វើកន្លងមក និងរួចផុតពីការថ្កោលទោស។ តើវាសនាអនាគតទឹកដីខ្មែរ វាសនា ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរនិងទៅជាយ៉ាងណានៅពេលខាងមុខ។ ព្រោះកំហុសរបស់កុម្មុយនិស្តដែលធ្វើអោយខ្មែរស្លាប់រាប់លាននាក់កាលពីរបបកម្ពុជាប្រជាធិប តេយ្យ និងខ្មែរស្លាប់ដោយសារសង្គ្រាមជាបន្តបន្ទាប់នៅក្នុងរបប ហ៊ុន សែន ដែលយួនកាន់កាប់នៅតែគ្មាននណាមួយ ហ៊ានចេញមកលាតត្រដាងនៅឡើយ ព្រោះពួកកុម្មុយនិស្តជាអ្នកឈ្នះ ហើយនៅកំពុងតែមានអំណាចរាល់ថ្ងៃ តែសូមកុំភ្លេចថា ប្រវត្តិសាស្ត្រកំពុងតែកត់ត្រាពួកមេដឹកនាំដែលអសមត្ថភាព ល្មោភអំណាចទុកអោយកូនចៅខ្មែរបានដឹងឮជាមិនខាន។

ដូច្នេះហើយយើងសង្កេតឃើញថា ការបោះឆ្នោតក្រោយៗមក ជាការរៀបចំឆាកល្ខោនរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ដើម្បីបំភ័ន្តអោយឃើញថា មានការបោះឆ្នោតដែលស្របទៅនឹងគោលការណ៏ប្រជាធិបតេយ្យ លទ្ធផលមិនមែនជាលទ្ធផលចេញពីឆន្ទៈរបស់ខ្មែរទេ ជាលទ្ធផលបោកប្រាស់។ យើងអាចសង្កេតមើលប្រព័ន្ធពតិមានក៏មិនឯករាជ្យ តុលាការមិនឯករាជ្យ ដោយស្ថិតនៅក្រោមអំណាច ហ៊ុន សែន ដែលមានយួននៅពីក្រោយខ្នង។ មានការកាប់សម្លាប់ មានតែបញ្ហាកើតឡើងមិនចេះចប់ បញ្ហាកើតមានពីមួយទៅមួយ ដូចជាអំពើពុករលួយ និទណ្ឌភាព តុលាការអយុត្តិធមិ ការកាត់ទោសខ្មែរក្រហម ទំនាស់ដីធ្លី ទំនិញឡើងថ្លៃ ជម្លោះប្រាសាទព្រះវិហារជាដើម ដើម្បីបង្វែការចាប់អារម្មណ៏របស់ប្រជាពលរដ្ឋ បញ្ហាកើតមានមិនចេះចប់នៅក្នុងប្រទេសខ្មែរ តែគ្មានដំណោះស្រាយ។ ដូចនេះតើឫសគល់បញ្ហាពិតប្រាកដនៅឯណា? ដូចបានរៀបរាប់ជូនខាងលើមកហើយថា ឫសគល់បញ្ហានោះ គឺ សហព័ន្ធតណ្ហូចិន (កុម្មុយនិស្តតណ្ហូចិន) ដែលយួនជាអ្នករៀបចំផែនការដើម្បីត្រួតត្រានៅតណ្ហូចិននេះឯង តែប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ជាអ្នករងគ្រោះ រងទុក្ខវេទនា ក្រីក្រឈឺចាប់ការជិះជាន់ អយុត្តិធមិផ្សេងៗក្នុងសង្គម។ ការបង្កើតបញ្ហាដែលជាចិត្តសាស្ត្រនយោបាយ ដើម្បីបង្វែការចាប់អារម្មណ៏របស់ប្រជាពលរដ្ឋ នេះមិនមែនជាឆន្ទៈនយោបាយពិតប្រាកដទេ។ នយោបាយប្រទេសខ្មែរប្រៀបដូចជាអ្នកជម្ងឺអេដស៏ ត្រដររស់ដើម្បីសេចក្តីស្លាប់និងមកដល់តែប៉ុណ្ណោះ។ ដូចនេះ ស្មេរសូមលើកយកបរិយាកាសនយោបាយ និងបញ្ហាមួយចំនួន មកវិភាគជាគំនិតដូចតទៅ:

ង -១ -បរិយាកាសនយោបាយ (Political Environment)

ការគ្រប់គ្រងស្ថានការណ៏ និងយល់ដឹងទាំងអស់អំពីព្រឹត្តិការណ៏នយោបាយ ដែលកំពុងកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសខ្មែរ ឬក្រៅប្រទេស ជាពិសេស ដំណើរវិវឌ្ឍន៏នយោបាយនៅក្នុងប្រទេសខ្មែរ។ បច្ចុប្បន្ននេះ បើយើងមើលប្រទេសខ្មែរពីសំបកក្រៅ យើងឃើញគណបក្សប្រជាជន ដែលមានយួននៅពីក្រោយខ្នង កាន់អំណាចកុម្មុយនិស្តផ្តាច់ការ តែយកសំបកប្រជាធិបតេយ្យ មកពាក់ផ្លាកបន្លំប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ។ តាមការពិតដំណើរការនយោបាយ និងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងទាំងអស់បែបជាកុម្មុយនិស្ត ដែលស្ថិតក្រោមការត្រួតត្រារបស់យួនពីក្រោយ។ តាមការដកស្រង់ចេញពីវិបសាយ យូធូប ឡុំតុបចេ ហ៊ុន សែន និយាយ សារភាពផ្ទាល់ថា *"ខ្ញុំនិយាយត្រង់តែម្តង គឺថាខ្ញុំអាយ៉ងយួន ឥឡូវមានទាហានយួនជាស៊ីវិល ១០០ ០០០ នាក់ នៅក្នុងប្រទេសខ្មែរ"*។ ការដែលយួនរៀបយុទ្ធសាស្រ្តអោយមានព្រះមហាក្សត្រ គណបក្សប្រជាជន ហ៊ុន សែន និង សាសនាព្រះពុទ្ធ នេះគ្រាន់តែកត្តាចិត្តសាស្រ្តនយោបាយមួយ សំរាប់ធ្វើជាគំរបបិទបាំងខ្មែរ ដើម្បីអោយខ្មែរអស់ចិត្តថា អ្វីៗទាំងអស់ជារបស់ខ្មែរ ខ្មែរឯករាជ្យ ខ្មែរមានសន្តិភាព ក៏ប៉ុន្តែ ផលប្រយោជន៏ជាតិខ្មែរ ទឹកដីខ្មែរទាំងមូលនឹងត្រូវធ្លាក់លើកណ្តាប់យួន ជាតិខ្មែរនឹងស្លាប់ ប្រៀបដូចជាដង្កូវដួងវាចូលស៊ីរូងដល់បណ្តូលឈើ ហើយទីបំផុតឈើនោះត្រូវស្លាប់ឯងតែម្តង។ យួនចូលមកប្រទេសខ្មែររស់នៅស្រេចតែចិត្ត រហូតដល់ថ្មីៗនេះយួនមិនចាំបាច់មានទិដ្ឋការ ដណ្តើមផលប្រយោជន៏ខ្មែរ ត្រួតត្រាខ្មែរ ធ្វើវេច្ឆេទកម្មផ្សេងៗ កាប់សម្លាប់ខ្មែរ ដោយបន្លំធ្វើជាខ្មែរ មានអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណជាខ្មែរ និងមានសិទ្ធិបោះឆ្នោត តែខ្មែរនៅលើដីខ្លួនឯង ខ្មែរមួយចំនួនត្រូវ គេបាញ់សម្លាប់ដោយសារដើររើសជ័រកៅស៊ូ ដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត ហាក់ដូចជាជីវិតពលរដ្ឋខ្មែរគ្មានតំលៃស្មើរនិងជ័រកៅស៊ូឡើយ។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរពិតប្រាកដ ក្រីក្រ រហេមរហាម សុំទានគេ ហើយខិតខំធ្វើការជាខ្ញុំបំរើគេ ជាកម្មករសំណង់ផ្សេងៗ ទទួលប្រាក់ខែតិចតួច មិនបានគ្រប់គ្រាន់ ខ្លះទៀតរត់មកសុំទានគេ ខ្លះធ្វើជាកម្មករនៅក្រៅប្រទេសទៀតផង។

ប្រទេសខ្មែរស្ថិតក្រោមអាណានិគមន៏កុម្មុយនិសយួន ដែលមាន **គណបក្សប្រជាជន ហ៊ុន សែន** និង **ស្តេច** ជារនាំងបិទបាំង

ង -២ -គណបក្សនយោបាយ (Political Parties)

គណបក្សប្រជាជន គឺជាគណបក្សដែលយួនជាអ្នកបង្កើតឡើង មានរយៈពេល ៥៧ ឆ្នាំមកហើយ ដំបូងយួនបានដាក់ឈ្មោះ បក្សបដិវត្តប្រជាជនខ្មែរ នៅឆ្នាំ១៩៥១ ឬសគល់របស់វាកើតចេញពីបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន ដែលយួន ហូ ជីមិញ បង្កើតឡើងដូចរៀបរាប់បកស្រាយខាងលើ។ ហេតុដូចច្នេះ គណបក្សប្រជាជន ជាអ្នកបំរើ និងធ្វើជាអាយ៉ងអនុវត្តតាមនយោបាយរបស់យួន។ ពួក ហ៊ុន សែន បំរើផលប្រយោជន៏អោយយួន ដើម្បីអំណាចលួចជាតិ លក់ជាតិឯង តែប៉ុណ្ណោះ។ ពួក ហ៊ុន សែន ជា ស៊ីម និង ហេង សំរិន នេះជាមនុស្សរបស់យួនដែលបានលើកបន្តុបអោយកាន់ អំណាចកាលពីទសវត្ស ១៩៨០ ពេលដែលយួនចូលមកឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរនៅក្នុងសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី៣ (អំឡុងពេល សង្គ្រាមត្រជាក់)។ បើសិនជា ហ៊ុន

សែន មិនធ្វើតាមនយោបាយយួន វាសនារបស់ពួកនេះ នឹងដូច ចាន់ ស៊ី (ចាក់ថ្នាំសម្លាប់លើយន្តហោះ) ប៉ែន សុវណ្ណ (យួនចាប់ទៅដាក់គុក នៅហាណូយ) ជាមិនខាន។ ហេតុដូច្នេះ ហើយ បានជាយួនបង្កើត ជាគោលការណ៏នយោបាយ មិត្តភាព សន្តិភាព និងសហប្រតិបត្តិការរវាងយួន និងខ្មែរ ដើម្បីបំភ័ន្តប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរថា យួនជាអ្នកមានគុណលើខ្មែរ។ តែតាមពិត ខ្មែរនៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់យួន។ យួនប្រើល្បិច សម្លាប់ទាំងខ្មែរក្រោម ទាំងខ្មែរសព្វថ្ងៃ ខ្មែរមិនមានឯករាជ្យ ខ្មែរគ្មានសិទ្ធិសេរីភាពពេញលេញ ខ្មែរបាត់បង់ ផលប្រយោជន៏ជាច្រើន ដូចជា កាត់ទឹកដីអោយយួន ចុះហត្ថលេខា សន្ធិសញ្ញាបំពេញបន្ថែមជាមួយយួន នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៥ លើសន្ធិសញ្ញាខុសច្បាប់ ឆ្នាំ ១៩៧៩ ១៩៨០ ១៩៨៣ ១៩៨៥។ ខ្មែរគ្មានសិទ្ធិក្នុងការនិយាយ ស្តីពេញលេញ អំពីប្រទេសជាតិ ត្រូវយួនប្រើ ហ៊ុន សែន គំរាមសម្លាប់តាមគ្រប់មធ្យោបាយ ទាំងសេដ្ឋកិច្ច ស្មារតី និងអាយុជីវិត។ ជនជាតិ យួន ចូលមករស់នៅក្នុងទឹកដីខ្មែរគគ្រឹកគគ្រេង បង្កើតសមាគម ១៩ ខេត្តក្រុង បង្កើតគណបក្សនយោបាយ (គណបក្ស ចំរើនខ្មែរ គណបក្សប្រជាធិបតេយ្យ)ជាដើម។ យួនបានប្រើពួកយួនដែលចេះខ្មែរ ឬប្រើខ្មែរខ្លះអោយទិញដី ដណ្តើម ដីដោយស្របច្បាប់ ពីប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរក្រោមលេសថា វិនិយោគ និងអភិវឌ្ឍន៏។ ការបាត់បង់ដីធ្លីនេះ បានធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់ ជីវភាពប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរយ៉ាងខ្លាំង ពីព្រោះថា ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរសង្ឃឹមលើទឹកភ្លៀង និងមានដីស្រែចំការបន្តិចបន្តួច ដែលជាឆ្នាំងបាយដើម្បីចិញ្ចឹមក្រពះ។ ពេលដែលគេរំលោភគំរាម ដណ្តើមដីធ្លីរបស់គាត់ហើយ តើប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរបានអ្វីសំរាប់ចិញ្ចឹមជីវិត ចំអែតក្រពះ ដើម្បីរស់តទៅទៀត។ ដូច្នេះ ពួកជនកុម្មុយនិស្ត វាពូកែខាង ភូតភរ កុហក បំភ័ន្តភ្នែកអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ យល់ច្រឡំវង្វេងណាស់។ ព្រោះវាសម្លាប់អ្នកចេះអស់ហើយនៅសម័យប៉ុល ពត អ្នកដែលនៅរស់ជាអ្នកដែលមិនបានសិក្សារៀនសូត្រជ្រៅជ្រះ ហើយត្រូវលង់ក្នុងមនោគមន៏របស់យួន ដែលវារៀបចំមក។ វាធ្វើអ្វីគ្រប់យ៉ាងតាមគោលការណ៏នយោបាយរបស់យួន ច្បាប់ធ្វើឡើង ដើម្បីការពារអំណាច និងផលប្រយោជន៏អ្នកមានអំណាច មិនមែនការពារផលប្រយោជន៏ជាតិខ្មែរទេ។ ច្បាប់មានតែលើក្រដាស តែវាមិនអនុវត្តតាមឡើយ និយាយអោយចំ បើអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរណាដែលហ៊ានប្រឆាំងនយោបាយយួន ពួកវាត្រូវបញ្ជាអោយកូនអុកវា គឺ ហ៊ុន សែន តាមចាប់បង្ក្រាបសម្លាប់ភ្លាម ឧទាហរណ៏ដូចជា ជា វិជ្ជា ព្រះតេជគុណ សំ ប៊ុនធឿន អ្នកការសែតខ្មែរ គីម សំបូរ ព្រះសង្ឃខ្មែរក្រោម សមាជិកគណបក្សសមរង្ស៊ី និងសមាជិកគណបក្សសិទ្ធិមនុស្ស ដោយគ្មានរកឃាតករឃើញទេ រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន។ តែបើយួនស្លាប់នៅលើទឹកដីខ្មែរវិញ ហ៊ុន សែន និងបក្សពួកស្រែកក្តែងៗ តាមប្រដាប់បំពងសម្លេង ខ្វាយខ្វល់ខ្លាំងណាស់ អោយរកឃាតករ យកមកផ្តន្ទាទោសអោយបាន។

ចំណែកគណបក្សនយោបាយផ្សេងៗ ដែលជាអ្នកស្នេហាជាតិ និងអ្នកប្រជាធិបតេយ្យ យួនវាបញ្ជាអោយ ហ៊ុន សែន រកវិធីសម្លាប់តាមវិធីផ្សេងៗ តាមរបៀបភាវរកម្ម បំបែកបំបាក់ខ្មែរខ្ចេចខ្ចី ជាក់ស្តែងដូចជា ព្រឹត្តិការណ៏ដែលពួកកុម្មុយនិស្ត ហ៊ុន សែន បានប្រឌិតឡើងដើម្បីចាប់ទំលាក់កំហុសលើខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិនៅថ្ងៃ ២ មករា ២០០៩ ដូចជាចាប់ លោក សោម ឯក និងអ្នកស្នេហាជាតិមួយចំនួនទៀត។ ហ៊ុន សែន លោភអំណាច និងទ្រព្យសម្បត្តិ លង់មនោគមន៏កុម្មុយនិស្តយួន ភ្លេចគិតអំពីជាតិខ្មែរ និងឈាមខ្មែរដូចគ្នា ធ្វើតាមយួនប្រើល្បិចដូច សម័យ ប៉ុល ពត ដែលវាបាន សម្លាប់ខ្មែររាប់លាននាក់កន្លងមក។ ធ្វើយ៉ាងនេះ គឺធ្វើអោយខ្មែរយើងទន់ខ្សោយ គ្រប់បែបយ៉ាង តាំងពីសេដ្ឋកិច្ច ប្រាជ្ញា និងស្មារតី (ឃ្លាន ខ្លៅខ្លាច) ដើម្បីងាយស្រួលយួនត្រួតត្រា ដណ្តើមផលប្រយោជន៏ខ្មែរ ហើយទីបំផុតយួនលេបយកទឹកដីខ្មែរទាំងមូល ដោយវិធីត្រជាក់បំផុត។ យួនគ្រាន់តែលើកបន្តុបពួក លោភអំណាច បុណ្យស័ក្ក មុខមាត់ សម្ភារៈ ពួកលួចជាតិ ដើម្បីផលប្រយោជន៏ខ្លួនអោយធ្វើជាគំរបបិទបាំង ជាតិខ្មែរ ប្រជាជាតិខ្មែរ និងអន្តរជាតិតែប៉ុណ្ណោះ។ *ដូច្នេះ គ្មាននរណាអាចជួយខ្មែរ ក្រៅពីខ្មែរជួយខ្មែរខ្លួនឯងឡើយ* ។

គណបក្សប្រឆាំងទាំងអស់ ត្រូវបានគណបក្សប្រជាជន ហ៊ុន សែន ប្រើល្បិចកុម្មុយនិស្តបំបែកជាគណបក្សតូចៗ ដែលមិនអាចយកជ័យជំនះលើគណបក្សរបស់វាបានឡើយ ព្រោះគណបក្សប្រជាជនមានកងទ័ព ទាហានយួន និងប្រជាជនយួនសំរាប់ជួយ។ គណបក្សប្រជាជនមានប្រៀបខាងសេដ្ឋកិច្ច ខាងឃោសនា ដោយសារពួកវាលក់ជាតិ និងលួចពីជាតិខ្មែរជាច្រើនឆ្នាំមកហើយ។ ប្រព័ន្ធពតិមានស្ថិតនៅក្រោមអំណាច និងការគ្រប់គ្រងរបស់ពួកវា ពតិមានមិនឯករាជ្យ ពតិមានធ្វើតាមនយោបាយរបស់ពួកកុម្មុយនិស្ត។ ពួកគេបានបិទបាំង ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមិនអោយដឹងការពិតបិទសិទ្ធិសេរីភាពប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមិនអោយតវ៉ាជាដើម។ ដូច្នេះបើយើង វិភាគលើគណបក្សដទៃទៀត មិនអាចយកឈ្នះលើគណបក្សប្រជាជនដែលបំរើនយោបាយអោយយួនទេ តែវាក៏អាចបង្អាក់ដំណើរនយោបាយយួន និងជួយអោយខ្មែរភ្ញាក់រលឹកមួយចំនួនដែរ។ បើសិនជាគណបក្សណាមួយឈ្នះឆ្នោតក្រៅពីបក្សប្រជាជន ក៏យួនបញ្ជាអោយ ហ៊ុន សែន ធ្វើរឡប់រួមនាដោយមានការអន្តរាគមន៏ជំនួយពី ស្តេច សី ហនុ ឬរដ្ឋប្រហារ ដូចកាលពី ហ៊ុន សែន ចាញ់ឆ្នោតកាលពីឆ្នាំ ១៩៩៣ ហើយបានធ្វើរដ្ឋប្រហារសម្លាប់ អ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរ នៅថ្ងៃទី៥-៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៧ បន្តទៀតតាមផែនការយួន។ ហេតុនេះ គណបក្សនយោបាយផ្សេងៗទៀតនោះ បង្កើតឡើងគ្រាន់តែសំរាប់ចំណេញនយោបាយយួន និង ហ៊ុន សែន អោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមើលឃើញថា ជាប្រទេសឯករាជ្យ មានប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាព តែប៉ុណ្ណោះ។ ប៉ុន្តែបើយើងជាអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរពិតប្រាកដរួបរួមគ្នាជាធ្លុងមួយ ទើបយើងអាចឈ្នះយួនកុម្មុយនិស្ត។ *ប្រៀបដូចទឹកហូររួមពីដៃ ទន្លេផ្សេងៗ ចូលសមុទ្រដែលគ្មានអ្វីមករារាំងបានឡើយ*។ បើគណបក្សណា ឬអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរណាចង់ធ្វើនយោបាយនៅប្រទេសខ្មែរ ត្រូវធ្វើតាមគំនូសនយោបាយរបស់គណបក្សប្រជាជន ក្រោមការត្រួតត្រារបស់យួន ដែលវាស់ក៏រិតអោយនិយាយ អោយអនុវត្ត។ ព្រោះយួនមានផែនការ តាមយុទ្ធសាស្ត្រមិនអាចទុកអោយ គណបក្សណាយកជ័យជំនះលើវាបានឡើយ។ *យើងមើលឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា ប្រទេសខ្មែរសព្វថ្ងៃ* ជាប្រទេសកុម្មុយនិស្ត *ស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមន៏យួនបែបថ្មី*។ ដូច្នេះហើយ វាសនាអនាគតជាតិខ្មែរ នឹងដូចចម្ប៉ា និង កម្ពុជាក្រោមមិនខានឡើយ បើយើងមិនតស៊ូរើបំរះ។

ប្រធានបក្ស សមរង្ស៊ី ប្រធានបក្ស សិទ្ធិមនុស្ស ប្រធានបក្ស នរោត្តមរណឫទ្ធិ គណបក្ស ប្រជាជនកម្ពុជា

៦-៣-កាត់ទោសខ្មែរក្រហម (Khmer Rough Tribunal)

សាលាក្តីខ្មែរក្រហមនេះ បង្កើតឡើងគ្រាន់តែជាល្បែងនយោបាយរបស់ពួកកុម្មុយនិស្ត ដែលមាន ហ៊ុន សែន គណបក្សប្រជាជនជាកូនអុក ហើយលាក់បាំងកំហុស សី ហនុ ទុកធ្វើជារនាំង សំរាប់គោលដៅចុងក្រោយរបស់យួន ដែលចង់លេបយកទឹកដីខ្មែរប៉ុណ្ណោះ។ វាវិតតែធ្វើអោយខ្មែរកាន់តែវង្វេងជ្រៅទៅ មិនអាចរកឃាតករពិតប្រាកដឃើញទៀតផង។ តែយើងជាជនរងគ្រោះខ្មែរគ្រប់គ្នាដឹងច្បាស់ថា ឃាតករពិតប្រាកដ គឺពួកកុម្មុយនិស្តយួន (ឥណ្ឌូចិន) ដែលបានរៀបចំ និងបំពាក់បំប៉នលទ្ធិនេះឡើងអោយខ្មែរ (ក្រហម) ធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរស្លាប់រាប់លាននាក់ ទាំងខ្មែរក្រោម និងខ្មែរបច្ចុប្បន្ន ហើយយួនបញ្ជូនពលរដ្ឋខ្លួនមកជំនួស ធ្វើជាខ្មែរថ្មីលើទឹកដីខ្មែរវិញ។ សី ហនុ និង ហ៊ុន សែន ជាជនកុម្មុយនិស្ត

បំរើនយោបាយអោយកុម្មុយនិស្ត ដើម្បីអំណាច និងផលប្រយោជន៏ផ្ទាល់ខ្លួនឯងនិងបក្សពួកតែប៉ុណ្ណោះ តែជនកុម្មុយនិស្ត ទាំងនេះ មិនបានបំរើផលប្រយោជន៏អោយជាតិខ្មែរ និងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទេ។ ហេតុដូច្នេះ កុំសង្ឃឹមថា សាលាក្តីខ្មែរក្រហម និងទទួលបានយុត្តិធម៌ពិតប្រាកដ **ព្រោះថា សាលាក្តីនេះដើរក្នុងគំនាបនយោបាយរបស់គណបក្ស ប្រជាជនដែលមានយួនជាមេក្លោង**។ យួនវាមិនចង់រកយុត្តិធម៌អោយជនរងគ្រោះខ្មែរពិតប្រាកដទេ។ ប៉ុន្តែ សាលាក្តីនេះ ជាយុទ្ធសាស្ត្រនយោបាយរបស់ពួកកុម្មុយនិស្តយួន ជាអ្នកចំណេញប៉ុណ្ណោះ (១-ខ្មែរនៅតែបែកបាក់គ្នា ឈឺចាប់និង ខ្មែរ (ក្រហម) ប៉ុល ពត ២-ដឹងគុណ ៧ មករា យួន ហ៊ុន សែន ៣-ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ នៅតែមិនដឹងការពិត ថានរណាជាឃាតករពិតប្រាកដ ៤-បើកឱកាសអោយយួនកុម្មុយនិស្តត្រួតត្រាខ្មែរបន្ត)។

សាលាក្តីនេះកើតឡើងហើយ តែអូសបន្លាយពន្យាពេល វាគ្រាន់តែជាថ្នាំបន្សាបធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលជាជនរងគ្រោះអស់ចិត្តទាំងអយុត្តិធម៌ប៉ុណ្ណោះ ព្រោះការពិតនៅតែមិនបានលាតត្រដាងអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដឹងច្បាស់ ឡើយ ថានរណាជាឃាតករសម្លាប់ខ្មែរ មានន័យថាកាំបិតមិនអាចចិតដងខ្លួនឯងឡើយ។ ថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ គឺពួកកុម្មុយនិស្ត ដែលយួនលើកអំណាចអោយខ្មែរ (ក្រហម) ដូចគ្នានិង ថ្ងៃ ៧ មករា ១៩៧៩ ដែលពួកកុម្មុយនិស្ត យួនឈ្លានពាន លើកបន្តុបអំណាចខ្មែរ ហ៊ុន សែន ជា ស៊ីម និង ហេង សំរិន ដែរ ចំណែកឯ សី ហនុ ដែលធ្លាប់ធ្វើជាមេខ្មែក្រហម បង្កើតខ្មែរក្រហម ក៏មិនហ៊ានចេញ មកសារភាពទទួលកំហុសទៀត។

ដូច្នេះ សាលាក្តីនេះធ្វើអោយចំណេញនយោបាយ ៧ មករា របស់យួន ដែលតែងតែលើកឡើងថា យួនមកជួយរំដោះខ្មែរ និងរឹតតែធ្វើអោយខ្មែរវង្វេងកាន់តែជ្រៅ ក្នុងអន្លង់មនោគមន៏កុម្មុយនិស្ត។ ប្រទេសខ្មែរនៅតែស្ថិតនៅក្រោមកណ្តាប់ដៃរបស់ពួកកុម្មុយនិស្ត ដែលមានយួនជាមេក្លោង។ ចំណែកអន្តរជាតិដែលចង់រកយុត្តធម៌អោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ និងចង់បំបាត់និទន្តភាព បានចំណាយលុយឥតប្រយោជន៏មកអោយពួកជនពុករលួយ។ ជនទទួលខុសត្រូវកំពូលជាថ្នាក់ដឹកនាំខ្មែរ (ក្រហម)ពិតប្រាកដ មិនបានយកមកផ្តន្ទាទោសទេ ធ្វើឡប់ឡែរ បោកប្រាស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ អោយរងទុក្ខវេទនាដោយរបបកុម្មុយនិស្ត ដែលយួនលើកបន្តុបដាក់លើប្រទេសខ្មែរ តាំងពីរបបខ្មែរក្រហមរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន។ **សរុបមក គោលដៅផលប្រយោជន៏ចុងក្រោយនៃលទ្ធិកុម្មុយនិស្ត គឺចំណេញទៅយួន ដែលចង់លេបយកទឹកដីខ្មែរ ដាក់ប្រទេសខ្មែរជាចំណុះរបស់យួន**។

បើចង់រកយុត្តធម៌អោយខ្មែរ ត្រូវកាត់ទោស ប៉ុល ពត និង សីហនុ ហ៊ុន សែន យួន ចិន ដែរ

ង-៩-ជម្លោះដីធ្លី (Land Conflict)

ដើម្បីអោយជាតិខ្មែរធ្លាក់ខ្សោយទាំងខាង សេដ្ឋកិច្ច យោធា នយោបាយ និងកេរ្តិ៍ឈ្មោះសំរាប់ធ្វើអោយយួនងាយស្រួលបំពេញគោលដៅ ក្នុងការកាន់កាប់ត្រួតត្រាលេបយកទឹកដីខ្មែរបាន យួនតែងតែប្រើយុទ្ធសាស្រ្ត វាយលុកគ្រប់មធ្យោបាយមកលើប្រទេសខ្មែរយើងជាបន្តបន្ទាប់ ដូចជាយួនចាប់ផ្តើមដុតអោយមានសង្រ្គាម នៅលើទឹកដីខ្មែរនៅឆ្នាំ(១៩៦៤-១៩៧៥) ធ្វើអោយខ្មែរកាប់សម្លាប់ចលាចលនៅចន្លោះឆ្នាំ (១៩៧៥-១៩៧៩) ចូលមកត្រួតត្រាឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរ ប្លន់ទ្រព្យសម្បត្តិពីឆ្នាំ(១៩៧៩-១៩៩១) ដោយយួនបានត្រួតត្រាខ្មែរ តាមរូបភាព ***ខ្លាពាក់ស្បែកលា*** ។ យួនយកអាវគណបក្សប្រជាជន ប្រជាធិបតេយ្យ ស្តេចពាក់បំភ័ន្តភ្នែកប្រជាពលរដ្ឋខ្មែររហូតដល់បច្ចុប្បន្ន។ យួនប្រើ ហ៊ុន សែន បន្តដាក់បញ្ហាមកលើខ្មែរ ជាបន្តបន្ទាប់មិនព្រមដោះស្រាយ ដូចជា បញ្ហាជនអន្តោប្រវេសន្តយួន បញ្ហាពុករលួយ ទំនិញឡើងថ្លៃ ការសម្លាប់ម្តងមួយជាបន្តបន្ទាប់ រឹបអូសដីធ្លី និងកាប់ព្រៃឈើយកទៅស្រុកយួនជាដើម។ យួនយកលុយមកជិរតទិញដីប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដែលក្រីក្រ ដោយយកឈ្មោះក្រុមហ៊ុន ជាលេសថា វិនិយោគ និងអភិវឌ្ឍន៍។ បញ្ហាទាំងអស់នេះ ពួកត្រួតត្រា ហ៊ុន សែន មិនព្រមដោះស្រាយទេ ទីបំផុត ទឹកដីខ្មែរទាំងនេះនឹងក្លាយទៅជាកម្មសិទ្ធិយួន ចំណែកខ្មែរមានតែសម្បកប្រទេស ឈ្មោះថា កម្ពុជា តែប៉ុណ្ណោះ។ យួនមិនចាំបាច់ធ្វើសង្រ្គាមបង្ហូរឈាមដណ្តើម យកដីខ្មែរដូចកាលមុនៗទៀតឡើយ នេះហើយគេហៅថា នយោបាយត្រជាក់។ តាមទ្រឹស្តី ស៊ុន ស៊ូ អ្នកដែលពូកែ ខាងយុទ្ធសាស្រ្ត គឺ*មិនមែនអ្នកដែលច្បាំងឈ្នះ សត្រូវរាប់រយសមរភូមិនោះទេ តែគឺជាអ្នកឈ្នះសត្រូវដោយមិនចាំបាច់ ប្រយុទ្ធ ឬឈ្នះសត្រូវដោយគ្មានឈាមហូរមួយដំណក់ ឬឈ្នះសត្រូវដោយមិនខូចខាតសម្ភារៈអ្វីបន្តិចសោះឡើយ ។*

ដើម្បីអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរលក់ដីអោយយួន យួនបានប្រើយួនដែលចេះខ្មែរ ឬខ្មែរដែលបំរើវា យកលុយដុល្លាមកទិញដី ដំឡើងដីអោយថ្លៃ ធ្វើអោយអ្នកមានអំណាចរឹបអូសដីកសិករក្រីក្រ យកទៅលក់អោយពួកវា បើទោះជាមិនចង់លក់ ក៏ពួកវាប្រើល្បិចផ្សេងៗ ដើម្បីទិញ ដូចជាគំរាមអោយលក់ បើមិនអញ្ចឹងទេ វារឹបអូសយកទទេៗ។ តាមយុទ្ធសាស្រ្តកុម្មុយនិស្តយួន វា*កាត់ផ្តាច់ស្បៀង កាត់ផ្តាច់ហិរញ្ញវត្ថុ លុយ និងកាត់ផ្តាច់ សម្ភារៈ ពីសត្រូវ* (ខ្មែរ) ដើម្បីអោយខ្មែរខ្សោយ។ បើប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មិនលក់ដីអោយពួកវា គាត់ខ្លាចបាត់បង់ទទេ ហេតុដូចនេះ គាត់លក់ទាំងស្តាយទាំងចិត្តខ្លោចផ្សារ ព្រោះដីនេះហើយជាឆ្នាំងបាយរបស់គាត់។ យួនប្រើល្បិចក្រោមរូបភាពផ្សេងៗទៀត ធ្វើអោយខ្មែរធុញទ្រាន់ ដោយបង្កបញ្ហាផ្សេងៗដូចជា គេទិញដីដែលហ៊ុំព័ទ្ធជុំវិញ ដីរបស់គាត់ហើយ ទើបគេបង្ខំអោយគាត់លក់ បើមិនលក់គាត់គ្មានផ្លូវចូលទៅដីគាត់ បញ្ឆោតអោយផ្តិតមេដៃ ថាអញ្ចេះអញ្ចុះ រួចហើយពួកគេបានលេសឆ្លើយទំលាក់កំហុសថាប្រជាពលរដ្ឋជាអ្នកលក់ដីអោយវាវិញ ឬវាបង្ករអោយមានជម្លោះរឿងរ៉ាវជាដើម។ ខ្មែរត្រូវផ្លាស់ចេញពីតំបន់សំខាន់ៗ ដូចជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ច ពាណិជ្ជកម្ម នយោបាយ ទៅកន្លែងដែលដាច់ស្រយាល កាប់ព្រៃរស់នៅតាមទីជនបទជាដើម ឬ ពួកវាចោទគំរាមតាមចាប់ តាមសម្លាប់អោយរត់ចោលប្រទេសជាតិជាដើម។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដែលមានចំនួន ៨៥ ភាគរយ ជាកសិករកាន់តែក្រីក្រយ៉ាប់យ៉ឺន ស្រែកហៅរកអ្នកជួយរកយុត្តិធម៌ តែពួក ហ៊ុន សែន មិនដោះស្រាយជូនខ្មែរឡើយ។ ជាក់ស្តែងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងក្មេងចាស់ បានដើរតាំងពីខេត្តបាត់ដំបងមកផ្ទះ ហ៊ុន សែន នៅតាខ្មៅ ខេត្តកណ្តាល ដើម្បីអោយជួយ តែទីបំផុតត្រូវអង្គរក្ស ហ៊ុន សែន វាយធ្វើបាបបែកក្បាល ចំណែកឯ ហ៊ុន សែន វិញ បែទៅការពារពួកឈ្មួញ វិនិយោគយួនវិញ ដោយនិយាយថា *កុំនិយាយរឿងដីធ្លី ពីព្រោះខ្លាចប៉ះពាល់រឿងជាតិ ។*

ការដែលដីឡើងថ្លៃមកពីមានកំណើនប្រជាពលរដ្ឋ ប៉ុន្តែតាមពិតកំណើននោះ វាមិនមែនជាកំណើនចំនួនប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទេ គឺកំណើនជនជាតិយួន ដែលវាចូលមកនៅក្នុងតំបន់សំខាន់ៗ ដូចជាសេដ្ឋកិច្ច បឹងទន្លេសាប ភ្នំពេញ

ក្រុងព្រះសីហនុ កំពង់ចាម មាត់ទន្លេមេគង្គ សៀមរាប ប៉ោយប៉ែត ដែលជាបេះដូងខ្មែរ។ ពួកវារៀន ភាសាខ្មែរអោយចេះ វាផ្លាស់ប្តូរពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងផ្សេងទៀត ធ្វើជាអ្នកចំណូលខ្មែរថ្មីដោយខ្មែរយើងស្រុកស្រែចំការមិនបានយល់ដឹងពីបញ្ហា នេះឡើយ។ ចំណែកប្រទេសខ្មែរមានប្រជាពលរដ្ឋតិចស្រាប់ វាប្រើនយោបាយផ្សព្វផ្សាយអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ យើងពន្យា កំណើតទៅវិញ។ *នេះហើយជា នយោបាយយួនទួបនីយកម្ម នៅលើទឹកដីខ្មែរ។*

៦-៩-អំពើពុករលួយ (Corruption)

អំពើពុករលួយជាជម្ងឺមួយយ៉ាងសាហាវ ដែលកំពុងរាតត្បាតក្នុងសង្គមខ្មែរបច្ចុប្បន្ន ព្រោះជនផ្តាច់ការ កញ្ជះបរទេស ហ៊ុន សែន ល្មោភអំណាចបំរើផលប្រយោជន៍យួន គ្មានឆន្ទៈដោះស្រាយបំបាត់អំពើពុករលួយអោយអស់ក្នុងសង្គម ខ្មែរទាល់តែសោះ។ ជនផ្តាច់ការ ហ៊ុន សែន គ្មានចេតនាដោះស្រាយបញ្ហាដែលកំពុងប្រឈមមុខចំពោះសង្គមខ្មែរទេ ថែមទាំងបង្កើត បញ្ហាអោយកាន់តែច្រើនទៀតដូចជា ការដណ្តើមដីធ្លីប្រជាពលរដ្ឋក្រីក្រ ចេតនាធ្វើដូចនេះ គឺគេមានបំណងអោយ ប្រជាជាតិខ្មែរកាន់តែក្រ និងខ្សោយទៅៗ ងាយស្រួល ហ៊ុន សែន បន្តកាន់អំណាច បំផ្លាញជាតិ លាក់បាំងកុំហុស មេដឹកនាំ មួយចំនួន ដែលធ្វើខុសចំពោះជាតិខ្មែរកន្លងមក ជាពិសេស ហ៊ុន សែន មានចេតនារក្សាការពាររបបកុម្មុនិស្តក្រោម ឥទ្ធិពលយួនអោយស្ថិតស្ថេរនៅលើប្រទេសកម្ពុជាជាអមតៈ។

អំពើពុករលួយនេះជាឬសគល់ ធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរស្ថិតនៅក្នុងភាពក្រីក្រ ហើយអ្នកក្រកាន់តែក្រទៅៗ ជាពិសេស អ្នកស្រុកស្រែចំការកាន់តែមានជីវភាពក្រីក្រ គ្មានលទ្ធភាពរៀនសូត្រជ្រៅជ្រះ មានស្មារតីទន់ខ្សោយទៅៗ គិតតែរឿងជីវភាព លង់ជឿការបោកប្រាស់របស់ពួកផ្តាច់ការ ហ៊ុន សែន ដែលបាននឹងកំពុងបំផ្លាញផលប្រយោជន៍ជាតិ ដូចជួយពង្រឹងអំណាចអោយជនផ្តាច់ការថែមទៀតប៉ុណ្ណោះ។

អំពើពុករលួយជាទុនមួយសំរាប់ពង្រឹងអំណាចបក្សពួក ហ៊ុន សែន អោយកាន់តែរឹងមាំ និងមានជីវភាពធូរធារ តែប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរកាន់តែក្រីក្រទៅ បាក់ស្បាតមិនអាចងើបឡើងប្រឆាំងតទល់និងការគៀបសង្កត់ របស់ពួកមានអំណាច ដែលយកការដឹកនាំតាមរបៀបកុម្មុយនិស្ត ក្រោមអាណានិគមយួន។

អំពើពុករលួយធ្វើអោយបាត់បង់ថវិកាជាតិ ក្នុងមួយថ្ងៃរហូតទៅដល់ ១ លាន ដុល្លា ហើយបើគិតក្នុងមួយឆ្នាំ ជាមធ្យមត្រូវបាត់បង់ចំនួន ២៥០លានដុល្លា ទៅ៣០០លានដុល្លា។ តើលុយអស់ទាំងនោះជារបស់នរណា? លុយទាំងនោះ ជារបស់ជាតិខ្មែរ មិនមែនជារបស់បក្សពួក ហ៊ុន សែន នោះទេ តើគេមានប្រាក់ខែប៉ុន្មាន ? បានជាមាន ឡាន វីឡា និង ស្រីយួន ចំណែកមន្ត្រីរាជការ លោកគ្រូ អ្នកគ្រូ កម្មករ ដែលមិនមែនបក្សពួក ហ៊ុន សែន ប្រាក់ខែតិចតួច មិនគ្រប់គ្រាន់ ហើយកាន់ក្រីក្រទៅវិញ។

រដ្ឋាភិបាលផ្តាច់ការ ហ៊ុន សែន ទទួលបានជំនួយ និងខ្ចីបរទេសរាប់លានដុល្លាក្នុងមួយឆ្នាំៗ តើលុយទាំងនោះពួក ហ៊ុន សែន យកទៅណា? លុយទាំងអស់នោះជាលុយរបស់ជាតិខ្មែរ ឬជារបស់ ហ៊ុន សែន តែម្នាក់ឯង បានជានាំគ្នា លួចយកទ្រព្យ សម្បត្តិជាតិ យកទៅដាក់នៅធានាគារក្រៅប្រទេសរាប់លានដុល្លា តែទុក្ខវេទនាត្រូវធ្លាក់លើប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទូទៅ ជាអ្នកសង វិញ។ ដូច្នេះ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរត្រូវជំពាក់បំណុលបរទេស យ៉ាងហោចណាស់ ១៥០០ ដុល្លាក្នុងម្នាក់។

បញ្ហាទាំងអស់នេះ គឺជាគំនិតដ៏ខ្មៅក្រខ្វក់របស់ជនផ្តាច់ការ ហ៊ុន សែន បំរើយួន មានចេតនាធ្វើអោយជាតិខ្មែរ ក្រ និង ខ្សោយ ដើម្បីបន្តអំណាចផ្តាច់ការបំផ្លាញជាតិ និងបំរើផលប្រយោជន៍អោយយួនតែប៉ុណ្ណោះ។

ង -៦ -ប្រាសាទព្រះវិហារ

រឿងប្រាសាទព្រះវិហារដែលទើបកើតឡើងថ្មីៗនេះ តាមពិតទៅ វាជាចិត្តសាស្ត្រនយោបាយ ដែលរៀបចំដោយយួន អោយគណបក្សប្រជាជនបង្កើតឡើង ដើម្បីបង្វែអារម្មណ៍ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរអោយភ្លេចរឿងក្រីក្រ ទំនិញ ឡើងថ្លៃ ដណ្តើមដីធ្លី ពុករលួយ អយុត្តិធម៌ផ្សេងៗ ដើម្បីអោយមតិជាតិ និងអន្តរជាតិយល់ច្រឡំថា ការដាក់ប្រាសាទព្រះវិហារចូលបេតិកភណ្ឌពិភពលោក ធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគាំទ្របោះឆ្នោតអោយឈ្នះ ដើម្បីបន្តអំណាច ហ៊ុន សែន គណបក្សប្រជាជនតទៅទៀត តែវាជាការរៀបចំរបស់គណបក្សប្រជាជនតែប៉ុណ្ណោះ។ តាមការពិតប្រាសាទព្រះវិហានេះ សាលាក្តីទីក្រុងឡាអេបានកាត់ក្តីអោយខ្មែរឈ្នះសៀម ថ្ងៃ ១៥ មិថុនា ១៩៦២ ដូចនេះប្រាសាទព្រះវិហារជាកម្មសិទ្ធិខ្មែររួចទៅហើយ។ ប៉ុន្តែ សុខ អាន បានចុះហត្ថលេខាកាត់ដីអោយសៀម ធ្វើផែនទីថ្មី បង្កជាជម្លោះនេះឡើង។ ការបង្កើតជម្លោះរឿងប្រាសាទព្រះវិហាររវាងខ្មែរ និងសៀម ដែលសៀមដាក់ទ័ពឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរ ដើម្បីអោយខ្មែរភ្លេចយួនភាគខាងកើត ដែលចូលមកពេញប្រទេសខ្មែរ ប្រមាណជាង ៤ លាននាក់។ យួនធ្វើអោយខ្មែរច្របូកច្របល់ មានបញ្ហាមិនចេះចប់ ខ្ចីដៃខ្មែរអោយបង្ករសង្គ្រាម អ្នកដែលរងគ្រោះគឺជាតិខ្មែរ អ្នកដែលបានផលប្រយោជន៍ គឺយួនទៅវិញ។ តាមការពិតទៅទាំងយួន និងសៀមតាំងពីអតីតកាល តែងតែលេងល្បែងឆ្កិនក្អែកដាក់ខ្មែរ ដើម្បីតែផលប្រយោជន៍ជាតិគេប៉ុណ្ណោះ។ យើងជាខ្មែរត្រូវពិនិត្យសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរអោយច្បាស់ យើងមិនត្រូវពឹងពាក់ទុកចិត្តលើជាតិសាសន៍ដទៃ ជាងជាតិសាសន៍ខ្លួនឯងឡើយ។ ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់គ្នា សូមកុំភ្លេចផលប្រយោជន៍ធំ ដូចជាទឹកដីខ្មែរទាំងមូល ដែលយួនកំពុងតែត្រួតត្រាសព្វថ្ងៃ ប្រាសាទអង្គរវត្ត ដែលយួន សុខ គង់ កំពុងតែកើបលុយយកទៅអោយរដ្ឋាភិបាលយួនជាដើម។

សូមយើងពិចារណាថា ពេលដែលសៀមឈ្លានពាន តើអាស៊ាន ឬអង្គការសហប្រជាជាតិ ជួយដោះស្រាយបញ្ហាយើងឬទេ? ដូចនេះកុំសំអាងថាមានអាស៊ាន ខ្មែរមិនបាត់បង់ផលប្រយោជន៍ បាត់ទឹកដីនោះ ព្រោះផែនការអ្វីគ្រប់យ៉ាងគេធ្វើស្របតាមស្ថានការណ៍ទាំងអស់។ ចំណែកការចរចារ និងការដាក់ទ័ព វាជាល្បែងនយោបាយឆ្កិនក្អែកខ្មែរទេ គ្មានចំណេញអ្វីដល់ខ្មែរ ក្រៅពីខ្មែរ បាត់ទឹកដី ខ្មែរចលាចល អសន្តិសុខ និង ភ័យខ្លាចប៉ុណ្ណោះ។

ប្រាសាទព្រះវិហារខ្មែរ

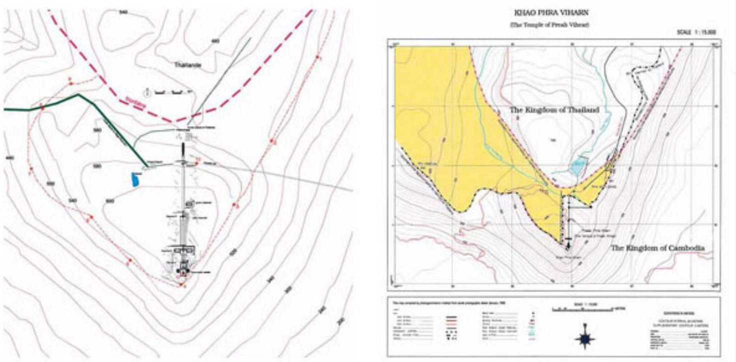

Map used by the Kingdom of Cambodia based on the Map recognized by the ICJ as **an intergral part** of the treaty settlement in its judgment of 15 June 1962

Recent map for the same area **unilaterally** prepared and presented by the Kingdom of Thailand. The yellow colored area indicates the claim by Thailand.

ពណិលឿង **សុខ អាន** កាត់ដីអោយថៃ

៤_ការជ្រៀតជ្រែកពីបរទេស(សង្គ្រាម)

ក -ការឈ្លានពានរបស់សៀម (Siam Invasion)

ការចាប់ផ្តើមរាតត្បាតរបស់ពួកមុងគោលចូលមកចិន។ សៀមបានរួបរួមជាមួយកុលសម្ព័នតូចៗ ដូចជា លាវ និង អាណ្ណាម ដែលមានជំនួយពីម៉ុងគោលកំពុងតែធ្វើការរាតត្បាតនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍។ ព្រះបាទឥន្ទ្រវរ្ម័ន កាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយបានប្រគល់ឯករាជ្យទៅអោយប្រទេសចម្ប៉ា។ ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៨ គឺជាស្តេចដែលកាន់សាសនាព្រហ្មញ្ញ ហើយរំលាយព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលជាហេតុធ្វើអោយប្រទេសខ្មែរធ្លាក់នៅក្នុងវិបត្តិសង្គ្រាមសាសនា។ ឆ្លៀតពេលដែលខ្មែរកំពុងតែមានវិបត្តិផ្ទៃក្នុង ការជ្រៀតជ្រែករបស់បរទេសនាឆ្នាំ១២២០ ប្រទេសចម្ប៉ាបានវាយលុកចក្រភពខ្មែរ តែមិនបានសំរេចដោយមានជំនួយពីពួកម៉ុងគោល ប្រទេសសៀមបានវាយលុកប្រទេសខ្មែរ និងប្រកាសឯករាជ្យហៅថា សុខោទ័យនៅសតវត្ស ទី១៣ ។ សង្គ្រាមសាសនានៅក្នុងរាជ ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៨ ដែលបានប្តូរពីសាសនាព្រះពុទ្ធទៅសាសនាហិណ្ឌូ នៅឆ្នាំ ១២៨៣។ កងទ័ពម៉ុងហ្គោលបានវាយច្បាំងតាមព្រំដែន ចក្រភពអង្គរក្រោយពីព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៨ ត្រូវបានដណ្តើមរាជដោយកូនប្រសាររបស់ព្រះអង្គ ហើយបានដូរទៅជាសាសនាព្រះពុទ្ធវិញ។ កាលដែលមិនអាចការពារនូវប្រព័ន្ធធារាសាស្ត្រ និងមិនអាចការពារទឹកជំនន់ និងមិនមានទឹកគ្រប់គ្រាន់ក្នុងរដូវរាំងស្ងួត ធ្វើអោយផលិតផលរបស់កសិកម្មធ្លាក់ចុះ សេដ្ឋកិច្ចក៏ធ្លាក់ចុះ និងជាការធ្លាក់ចុះនៃចក្រភពអង្គរ។ តំហយប្រជាពលរដ្ឋបណ្តាលមកពីការស្លាប់ដោយសារសង្គ្រាម និង ស្លាប់ដោយសារ ជម្ងឺផ្សេងៗដូចជា គ្រុនចាញ់ គ្រុនឈាមជាដើម។ នៅឆ្នាំ១៣៥២ រាជាណាចក្រសៀមបានប្រកាសទៅជាអាយុធ្យាដោយរ៉ាម៉ាធិតី ១។ នៅក្នុងអតីតកាល ចាមបានបន្តរដើម្បីដាក់ការគំរាមកំហែងទៅលើច្រកព្រំដែនភាគខាងជើងនៃប្រទេសរឹតតែធ្ងន់ធ្ងរទៅទៀត គឺចលនាលួតលាស់ឆ្ពោះទៅខាងត្បូងនៃប្រជាជនសៀម ដែលធ្លាក់ជារដ្ឋថ្មីមួយនៅក្នុងទឹកដីដែល ខ្មែរកាន់កាប់។ ដូច្នេះ សុខោទ័យនៅមេណាមខាងលើបានប្រកាសឯករាជ្យរបស់ខ្លួនឯងរួចផុតពីការគ្រប់គ្រងរបស់ខ្មែរនៅឆ្នាំ <u>១២១៩</u> (ឯកសាខ្លះ ១២០១) គឺជាឆ្នាំដែលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ចូលទីវង្គត់។ ក្រោយមកនៅសតវត្សទី១៣ អ្នកគ្រប់គ្រងម៉ុងហ្គោលរបស់ប្រទេសចិនបានធ្វើអោយអំណាចខ្មែរយើងខ្សោយ ដោយជំរុញជនជាតិសៀមអោយ ផ្លាស់ប្តូរទៅក្នុងអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ប្រហែលជាមានការឆ្លើយតបទៅនិងការគំរាមគំហែងនេះ កងកម្លាំងហ្នឹងបានបន្តធ្វើការប្រឆាំងជំទាស់អំណាចខ្មែរទូទាំងប្រទេសក្នុងរយៈពេលនៃការសុគតរបស់ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧។ ប្រទេសចាមនៅភាគខាងកើត និង ប្រទេសសៀមនៅភាគខាងលិចបានយកបំណែកមួយយ៉ាងធំនៃអាណាចក្រខ្មែរ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៤៣១ អង្គរខ្លួនឯងត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយជនជាតិសៀម និងខ្មែរបានទទួលសារឡើងវិញនូវ រដ្ឋធានីពីអតីតកាលសំរាប់រយៈពេលដ៏ខ្លី។ ប៉ុន្តែនៅក្នុងឆ្នាំ១៤៣៤ ខ្មែរបានចាកចេញ ពីទីក្រុង<u>អង្គរ</u>និង បង្កើតរដ្ឋធានីថ្មីមួយទៀតក្បែរទីក្រុងភ្នំពេញ។ ការផ្លាស់ប្តូរទីក្រុងមានជាបន្តបន្ទាប់ ចេញពីក្រុងអង្គរមកកោះកេរ នៅឆ្នាំ ៩២៨-៩៤៤ ចេញពីកោះកេរទៅក្រុងអង្គរវិញនៅឆ្នាំ ១៤៣១ ។ ចេញពីអង្គរឆ្នាំ ១៤៣១ ទៅទួលបាសានឆ្នាំ ១៤៣១-១៤៣៤។ ចេញពីទួលបាសានទៅភ្នំពេញ ឆ្នាំ១៤៣៤-១៥០៥។ ចេញពីទីក្រុង ភ្នំពេញទៅ ឧត្តុង្គ ១៥០៥-១៥១៥ ចេញពីឧតុង្គទៅពោធិសាត់ ឆ្នាំ១៥១៥-១៥២៨។ រួចចេញពី ពោធិសាត់ទៅលង្វែក ១៥២៨-១៥៦៦ ។ រួចហើយត្រឡប់ទៅក្រុងអង្គរវិញ ឆ្នាំ១៥៦៦-១៥៧៦។ រួចចេញពីក្រុងអង្គរត្រឡប់មកលង្វែកវិញ ១៥៧៦-១៥៩៤។

ខ្មែរចុះអន់ខ្សោយចាប់តាំងពី ស្តេចចាមបានបញ្ជូនកងទ័ពឈ្លានពានខ្មែរ នៅឆ្នាំ ១១៧៧ ហើយបានសម្លាប់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ អស់រាប់លាននាក់ ដុតបំផ្លាញសាលារៀន ផ្ទះសម្បែង មន្ទីរពេទ្យ វត្តអារ៉ាម រតនៈវត្ថុផ្សេងៗ និង ប្រមូលយកភោគទ្រព្យខ្មែរយ៉ាងសន្ធឹកសន្ធាប់ទៅប្រទេសចាម។ ចំណែកប្រទេសសៀមដែលរស់នៅតំបន់យូណាន ដោយមាន

ការគាំទ្រពីពួកម៉ុងហ្គោលផង បានធ្វើការបះបោរផ្តាច់ខ្លួនចេញនៅអាណាខេត្តសុខោថៃ គឺនៅឆ្នាំ ១២៥០ ស្តេចសៀម ឈ្មោះ ប្រា រួង បានលើកទ័ពមកវាយកំចាត់ខ្មែរ នៅអាណាខេត្ត សុខោទ័យ រួចមកបង្កើតជារដ្ឋឯករាជ្យសៀមនៅតំបន់នោះ។ ប្រវត្តិសាស្ត្រថៃចាប់ផ្តើមកើតមានឡើង នៅសតវត្សទី ១៣មក។ ចាប់ពីពេលនោះ សៀមបានយកទំនៀមទំលាប់តាមខ្មែរ ភាសាខ្មែរ ហើយមានការកែប្រែជាបន្តបន្ទាប់មក។

នៅក្នុងរជ្ជកាលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៨ ប្រទេសខ្មែរត្រូវពួកម៉ុងហ្គោលលើកទ័ពមកឈ្លានពានទៅឆ្នាំ ១២៨២ តែដោយខ្មែរយល់ព្រមប្រគល់សួយសារអាករ ទើបពួកនេះដកទ័ពចេញពីប្រទេសខ្មែរ។ ដោយសារការចាញ់សង្គ្រាម នៅខេត្តសៀមរាប សៀមបានចញ្ចឹមចិត្តសងសឹកខ្មែរជានិច្ចនៅឆ្នាំ ១២៩៥ សៀមបានលើកទ័ពមកវាយក្រុងអង្គរម្តងទៀត តែត្រូវបរាជ័យ។ នៅឆ្នាំ ១២៩៧ សៀមបានលើកទ័ពមកទៀត តែត្រូវបរាជ័យ ហើយសង្គ្រាមនាពេលនោះ សាហាវឃោឃៅជាងពេលណាៗទាំងអស់។ នៅឆ្នាំ ១៣១២ សៀមបានទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និតជាមួយចាម សៀមវាយលុកខ្មែរពីទិសខាងលិច ឯចាមវាយលុកខ្មែរពីទិសខាងកើត។ ប៉ុន្តែពួកនេះត្រូវទទួលបរាជ័យរាល់លើក។ នៅឆ្នាំ ១៣៥១ សៀមបានលើកទ័ពមករាតត្បាតខ្មែរម្តងទៀត ស្តេចសៀម ឈ្មោះ រ៉ាមាទ៉ី ហ៊ីពិទី ដែលធ្វើអោយខ្មែរវិនាសហិនហោចយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ដោយកងទ័ពសៀមបានឡោមព័ទ្ធក្រុងអង្គរចំនួន ១៦ ខែ ហើយចាប់ខ្មែរជាឈ្លើយចំនួន ៩០ ០០០នាក់។

នៅឆ្នាំ ១៤២០ សៀមបានចូលមករាតត្បាតខ្មែរលើកទី ៦ទៀត។ តែដោយការតស៊ូស្វិតស្វាញពីមេដឹកនាំខ្មែរ សត្រូវកទទួលបរាជ័យ។ ដោយសារសង្គ្រាមឈ្លានពានពីសៀមជាច្រើនលើក បន្តកើតឡើងនៅខេត្តសៀមរាប។ ដោយសាររឿងទឹកជំនន់ ខ្លាំងពេកពីបឹងទន្លេសាប ធ្វើអោយលិចក្រុងអង្គរ ជាហេតុធ្វើអោយងាយចាញ់សង្គ្រាម បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច ការបែកបាក់សាមគ្គីគ្នា ការដណ្តើមរាជ្យគ្នា និងបញ្ហាសាសនាផងដែរ ទើបក្នុងរាជ្យព្រះបាទពញាយ៉ាត សំរេចចាកចោលក្រុងអង្គរនៅចុងឆ្នាំ ១៤៣២។

នៅឆ្នាំ ១៥៨៧ សៀមបានលើកទ័ពមកវាយក្រុងឧត្តុង តែត្រូវបរាជ័យ ព្រោះបន្ទាយលង្វែក មានដាំដើមឫស្សីយ៉ាងក្រាស់ព័ទ្ធជុំវិញ និង បារមីរបស់ព្រះគោ និងព្រះកែវ ដែលបានគង់នៅក្នុងបន្ទាយនោះ ជាហេតុធ្វើអោយសៀមទទួលបរាជ័យ។ នៅឆ្នាំ ១៥៩៣ សៀមបានរៀបចំកងទ័ពរបស់គេ ដើម្បីវាយលុកបន្ទាយលង្វែកម្តងទៀត តែត្រូវបរាជ័យ។ មុននិងដកទ័ពពួកកងទ័ពសៀមបាន បាចប្រាក់ដួង ទៅកគុម្ពឫស្សី ដែលព័ទ្ធជុំវិញបន្ទាយលង្វែកនោះ រួចហើយគេដកថយក្រោយវិញ។ ពេលដែលសៀមដឹងថាខ្មែរកាប់ឆ្ការឫស្សីរើសប្រាក់ដួងអស់ហើយ សៀមបានលើកទ័ពមកវាយក្រុងលង្វែកបានជោគជ័យ យកគម្ពីរក្បួនច្បាប់ខ្មែរនៅក្នុងព្រះគោព្រះកែវទៅប្រទេសគេ ទើបសៀមបានរៀបចំប្រទេសគេ រីកចំរើនរហូតមក។

ខ-ការឈ្លានពានរបស់យួន (Vietnamese Invasion)

នៅក្នុងរាជ្យព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទី ២ ឆ្នាំ ១៦៣០ ប្រទេសខ្មែរបានធ្លាក់ក្នុងឥទ្ធិពលយួន។ ដោយព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទី ២ បានរៀបអភិសេកជាមួយកូនស្រីស្តេចយួន ឈ្មោះ កូ ជីនជីន។ កូ ជីនជីន បាននាំមកនូវញាតិសណ្តាន កងទ័ព អ្នកបច្ចេកទេស តុលាការ វប្បធម៌និងអរិយធម៌មកតាំងទីលំនៅនៅលើទឹកដីខ្មែរ។ យួនបានប្រើល្បិច យកស្រីធ្វើនុយដើម្បីរំលាយពូជសាសន៍ខ្មែរ និងចាម។ ស្តេចយួនបានបញ្ជូនបេសកជន ទៅចរចារជាមួយស្តេចជ័យជេដ្ឋាទី ២ ដើម្បីកុំអោយយកពន្ធអាករលើជនជាតិយួន ដែលតាំងទីលំនៅនៅតំបន់ព្រៃនគរ បច្ចុប្បន្នត្រូវប្តូរឈ្មោះទៅជាក្រុង ហូជីមិញ។

ក្រោយពេលដែលព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទី២ ចូលទីវង្គតទៅនៅឆ្នាំ ១៦២៦ ភាពច្របូកច្របល់ ដណ្តើមអំណាចគ្នាបានបង្កើតជាសង្គ្រាម នៅក្នុងភាពច្របូកច្របល់នោះ កូ ជីន ជីន បានបញ្ជូនកងទ័ពមកបង្ក្រាបពួកបះបោរ ហើយយកទឹកដីព្រៃនគរបាននៅឆ្នាំ ១៦៥៨។ ពីឆ្នាំ ១៦៦០ ទៅឆ្នាំ ១៦៧២ ក្នុងរាជ្យព្រះបាទបរមរាជាទី ៤ ខ្មែរស្ថិតនៅក្រោម

អាណានិគមយួន។ យួនបានបង្ខំអោយស្តេចបរមរាជានេះចុះហត្ថលេខាអនុញ្ញាតអោយយួនធ្វើជាអាណាព្យាបាល ហើយទទួលយកជនជាតិយួន និងចិនចំនួន ៣០០០នាក់ អោយចូលមករស់នៅក្នុងប្រទេសខ្មែរ។ ស្តេចអង្គនន់ បានយកជនជាតិចិន និងយួនដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមដណ្តើមអំណាចជាមួយប្អូនអង្គសូរ ។ ស្តេចអង្គសូរក៏បានដណ្តើមបានក្រុងភ្នំពេញ ចំណែកឯអង្គសូរបានភៀសខ្លួនទៅកំពង់លួង។ អស់រយះពេល ១៩៧ឆ្នាំ រហូតមកដល់ ឆ្នាំ១៨៦៧ ដែលទឹកដីភូមិភាគទាំងនេះ បានធ្លាក់ក្រោមការត្រួតត្រាយួន។ នៅឆ្នាំ ១៧៧៥ ក្នុងរាជ្យព្រះបាទឧទ័យទី ២ អាណាខេត្តខ្មែរនៅកម្ពុជាក្រោម តាន អាន ហ្គោ កុង ត្រាវិញ និង សុក ត្រាំង ត្រូវធ្លាក់ក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់យួន។ រវាងឆ្នាំ ១៨១៣ យួនបានលើកទ័ពសទ្ទឹកសន្ធាប់ មកវាយលុកចូលក្រុងភ្នំពេញ ហើយត្រួតត្រាលើភូមិភាគដីខ្មែរ លើកលែងតែខេត្តបី ដែលសៀមបានយកកាលពីឆ្នាំ ១៧៩៤។ នៅក្នុងរាជស្តេចអង្គចន្ទទី ២ ឆ្នាំ ១៨០៦ ដល់ ១៨៣៤ ប្រទេសកម្ពុជា យើងស្ថិតនៅក្រោមអាណានិគមន៍ស្តេចយួន យ៉ាឡុង ។ ក្រោយពីស្តេចយ៉ាឡុង សុគតទៅ ស្តេចយួន មិញ ម៉ាង បានឡើងសោយរាជបន្ត។ ក្រោយមកព្រះអនុជអង្គចន្ទ គឺព្រះបាទ អង្គឌួងបានរត់ទៅពឹងសៀម ហើយបានវាយបះបោរ ពីទិសខាងលិច រយ:ពេលយ៉ាងយូរ ចុងបញ្ចប់ ព្រះបាទអង្គឌួងត្រូវបានលើកអោយឡើងសោយរាជ្យ។

៥_មិនអោយតំលៃលើជាតិខ្លួនឯង (Not Self Value)

តាមការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រកន្លងមកឃើញថា ចក្រភពខ្មែរយើងធ្លាក់ចុះដោយប្រការផ្សេងៗជាច្រើន តែកត្តាគួរអោយកត់សំគាល់នោះ គឺថាចាប់ពីសៀមឆ្លៀតឱកាសពេលដែលម៉ុងគោលវាយរាតត្បាតចូលមកអាស៊ី សៀមឆ្លៀតផ្តាច់ខ្លួនចេញជារដ្ឋឯករាជ្យសុខោទ័យនោះ បានធ្វើអាណាចក្រខ្មែរចាប់ធ្លាក់ចុះដោយភាពវឹកវរផ្ទៃក្នុង និងការវាយលុក ពីខាងក្រៅដែលជាហេតុធ្វើអោយខ្មែរបាត់បង់ប្រវត្តិសាស្ត្រ ហើយលេចចេញជាប្រវត្តិតាត្រស់កផ្អែមនេះឡើង។ ដើម្បីអោយរដ្ឋមួយធ្លាក់ខ្សោយ គេបានរំលើងដល់ឫសគល់នៃប្រទេសនោះតែម្តង ដូចជាបំផ្លាញ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច រឹបអូសក្បួន គម្ពីរ កេណ្ឌបណ្ឌិត អ្នកប្រាជ្ញ បញ្ញវន្ត អោយទៅបំរើការងារអោយគេជាដើម ឬសម្លាប់ចោលក្នុងករណីមិនធ្វើតាមគេ។ ការដែលបាត់បង់ឫសគល់គឺ គម្ពីក្បួនខ្នាត អ្នកប្រាជ្ញ នេះហើយធ្វើអោយប្រទេសជាតិធ្លាក់ក្នុងភាពវឹកវរ គ្មានភាពជឿជាក់លើខ្លួនឯង ហើយធ្លាក់ឧបាយកល្បអន្ទាក់របស់សត្រូវ ដើម្បីឆ្លៀតឱកាសទាញយកផលប្រយោជន៍យើង ធ្វើអោយប្រទេសជាតិធ្លាក់ខ្សោយទៅ ដោយសារតែសង្គ្រាមវឹកវរ ច្បាំងហែកហួរគ្នារវាងខ្មែរ និងខ្មែរ។ ខ្មែរលែងមានជំនឿលើខ្លួនឯង លែងអោយតំលៃអ្វីជាខ្មែរទៀត តែលើកតំលៃអោយបរទេស ទុកចិត្តបរទេសជាងខ្មែរខ្លួនឯង ពឹងពាក់បរទេស ដូចជាម្ខាង ពឹងយួនម្ខាងពឹងសៀម ហើយបន្ទាប់មកពឹងបារាំង ព្រោះតែការលោភលន់ចង់បានអំណាច បុណ្យស័ក្ត យសស័ក្ត មិនបានគិតគួរផលប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិជាធំ អាយុជីវិតប្រជាពលរដ្ឋ ខ្មែរបែកបាក់គ្នាស្ថិតនៅក្នុងសង្គ្រាម ម្តងហើយម្តងទៀត ជាង ៥ សតវត្ស។ ចំណែកឯប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីកន្លងមកនេះ និងមកបច្ចុប្បន្ន ខ្មែរកំពុងតែពឹងពាក់បរទេស ដូចកាលដែលខ្មែរវឹកវរក្នុងសង្គ្រាមកាលមុនៗដែរ ខ្មែរនៅតែដើរគន្លងដដែលៗ ដោយសារបរទេសជាអ្នករៀបចំផ្លូវអោយខ្មែរដើរ។ ដូចនេះប្រវត្តិសាស្ត្រមានសារៈសំខាន់ណាស់សំរាប់កូនខ្មែរគ្រប់រូប ត្រូវសិក្សាស្វែងយល់អោយបានជ្រៅជ្រះយកមកវិភាគពិចារណារកមើលហេតុផលអោយច្បាស់លាស់ ដើម្បីដឹកនាំប្រទេសជាតិជៀសអោយផុត ពីផ្លូវចាស់ដែលនាំប្រទេសជាតិ អោយវិនាសកម្មទៀត។

ប្រវត្តិសាស្ត្រចាស់បានកើតឡើងមកលើខ្មែរយើងម្តងទៀត នៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដែលខ្មែរយើងបាត់បង់ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រមិនពិត ដែលគ្មានប្រយោជន៍អ្វីដល់ប្រទេសជាតិ ចូរយើងសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះធៀបទៅនិងការបាត់បង់ប្រវត្តិសាស្ត្រសម័យត្រសក់ផ្អែម ក៏ប៉ុន្តែសំណាងល្អដោយសារពេលនេះ មានអ្នកប្រាជ្ញបណ្ឌិតខ្មែរ

យើងនៅក្រៅប្រទេសចងក្រងឯកសារពិតទុកអោយកូនខ្មែរសិក្សា អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវបរទេសឯករាជ្យ ដោយបច្ចេកវិទ្យា និង ពតិមានទំនើប។ ចាប់ពីរបប ប៉ុល ពត មក ខ្មែរយើងរងឥទ្ធិពលពីកុម្មុយនិស្តតណ្ហចិន (យួន)ដោយខ្មែរដើរជាន់គន្លងប្រវត្តិសាស្ត្រទៀត ម្នាក់ៗពឹងបរទេសហែកហួរគ្នា រហូតដល់ពេលបច្ចុប្បន្ននេះ ត្រូវធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់យួនទាំងស្រុង ហើយប៉ុន្តែខ្មែរយើងមួយចំនួនដែលលង់មនោគមន៍យួននៅមិនទាន់ភ្ញាក់ខ្លួន ដោយសាយួនគេប្រើនយោបាយត្រជាក់ តាមការប្រើចារកម្មរបស់គេ និងតាមការបំពាក់បំប៉នមនោគមនីនយោបាយអោយខ្មែរ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រត្រសក់ផ្អែម និង ប្រវត្តិសាស្ត្រ ហ៊ុន សែន ដែលយួនលើកបន្តុបមកនេះមិនខុសគ្នាប៉ុន្មានទេ។ គួរខ្មែរយើងពិចារណា បើយើងទុកបណ្តោយអោយ យួន ប្រើចារកម្ម ហ៊ុន សែន ផ្តល់សិទ្ធិអោយនិគមយួន ផ្តល់ដីសម្បទាន ៩៩ ឆ្នាំក្រោមលេស វិនិយោគ និង អភិវឌ្ឍន៍ នោះ តើអនាគតប្រទេសជាតិខ្មែរ អាចដូចទឹកដី ចម្ប៉ា និង ទឹកដីខ្មែរក្រោមឬទេ? ។

៦-គិតប្រយោជន៍បុគ្គលធំជាងប្រយោជន៍ជាតិ (National Interest much more than Individual)

ការដែលបាត់ឫសគល់ ដូចជាក្បួនច្បាប់គម្ពីរ អ្នកប្រាជ្ញបណ្ឌិត ជាហេតុធ្វើអោយប្រទេសខ្មែរ ធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំងមកដល់ពេលបច្ចុប្បន្ន នេះដោយសារការទទួលយកមនោគមន៍ផ្សេងៗ ដែលមិនច្បាស់លាស់ ចំរូងចំរាស់ មិនមានឯកភាពគ្នាជាខ្មែរ ធ្វើអោយបែកបាក់និងយល់ផ្លូវខុសថាត្រូវ យល់ខ្មៅថា ស យល់ថា សត្រូវ ជាមិត្ត យល់អាក្រក់ថាល្អ យកថ្មថាជាដុំពេជ្រ ដែលអ្វីជាការពិតត្រឹមត្រូវមិនបានទទួលយកមកសិក្សាពិតប្រាកដ។ រហូតមកដល់ពេលនេះ គេបានរៀបចំបង្វែរអារម្មណ៍ខ្មែរ អោយភ្លេចគិតគូរផលប្រយោជន៍ធំ ផលប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិ វត្ថុមានតំលៃពិតប្រាកដ តែគេអោយខ្មែរយើងអោយតំលៃលើលុយកាក់ និងសម្ភារៈរបស់បរទេសខ្លាំងជាងវត្ថុមានតំលៃដែលមានរបស់ជាតិខ្មែរ ដូចជា ទឹកដី ប្រាសាទអង្គរវត្ត ទ្រព្យសម្បត្តិផ្សេងៗទៀត ដោយម្នាក់ខិតខំបំផ្លាញសម្បត្តិជាតិរបស់ខ្លួន ដើម្បីយកលុយ ដុល្លាមកដាក់ហោប៉ៅខ្លួនឯង។ គិតតែធ្វើធំ មិនមែនដើម្បីធ្វើប្រយោជន៍ជូនជាតិ ឫជួយប្រជាជាតិខ្មែរដែលទន់ខ្សោយទេ តែដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយ លួចជាតិ លក់ជាតិ មកដាក់ហោប៉ៅផ្ទាល់ខ្លួន ធ្វើអោយជាតិធ្លាក់ខ្សោយទៅក្នុងកណ្តាប់ យួនទាំងស្រុងដោយគ្មានអើពើឡើយ។ ប្រទេសជាតិមួយដែលរីកចំរើន ទាល់តែមេដឹកនាំនាំប្រជាពលរដ្ឋប្រទេសនោះ ខិតខំទាំងអស់គ្នាដើម្បីធ្វើជាប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសជាតិនោះទើបប្រទេសរីកចំរើន តែបើមេដឹកនាំអាត្មានិយមមិនគិត ពីធ្វើផលប្រយោជន៍ដល់ប្រទេសជាតិហើយ ប្រទេសនោះធ្លាក់ខ្សោយជាមិនខាន។ ស្ថានការណ៍ដូចសព្វថ្ងៃ មិនខុសពីថៃ បាចប្រាក់ដួង ដើម្បីអោយខ្មែរកាប់គុម្ពឫស្សីនោះទេ ចំណែកពេលនេះ ដើម្បីកាប់ព្រៃឈើយកដី គេបាចប្រាក់ដុល្លាទិញដីខ្មែរ តើលុយនោះមកពីណា?

ជំពូកទី៣

បង្កើតការផ្លាស់ប្តូរ

I.បង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រ (Establish Strategy)

បើសិនជាគ្មានការចាំបាច់ផ្លាស់ប្តូរទេ គំនិតភាពជាអ្នកដឹកនាំគឺគ្មានន័យទេ។ ភាពជាអ្នកដឹកនាំមិនមែនអរូបីទេ តាមគំនិតលោក ប្លាតុង វាគឺជាសកម្មភាពអនុវត្តន៏ ដែលមានគោលដៅជាក់លាក់នៅក្នុងគំនិត។ ការផ្លាស់ប្តូរនៅក្នុងអង្គការដឹកនាំ ប្រៀបដូចជាការបើកឡានទៅមុខ ដែលមានគោលដៅជាក់លាក់សំរាប់ទៅដែរ។ មេដឹកនាំជាអ្នកធ្វើអោយមានការផ្លាស់ប្តូរមួយយ៉ាងសំខាន់ ប៉ុន្តែគេមិនអាចធ្វើវាតែម្នាក់ឯងបានទេ គេនៅតែមានការចាំបាច់ការនូវជំនួយពីអ្នកដ៏ទៃ មានន័យថា មេដឹកនាំគឺជាអ្នកបង្កើតអ្នកដើរតាម កិច្ចការរបស់មេដឹកនាំគឺត្រូវជំរុញមនុស្សអោយធ្វើការងារ។ បើគ្មានអ្នកដើរតាមទេ គឺគ្មានមេដឹកនាំទេ។ ដើម្បីធ្វើជាមេដឹកនាំ និងផ្លាស់ប្តូរទៅបានអាស្រ័យលើស្ថានការណ៍ មេដឹកនាំល្អនៅក្នុងកាលៈទេសៈ ឬស្ថានការណ៏មួយ មិនអាចជោគជ័យក្នុងកាលៈទេសៈឬស្ថានការណ៏ផ្សេងៗឡើយ ។ លោក Winston Churchil ដែលមានការជោគជ័យដឹកនាំក្នុងពេលសង្គ្រាម និងបន្ទាប់មកបរាជ័យនៅក្នុងពេលមានសន្តិភាព ដោយការចាញ់ឆ្នោតជាទូទៅ។ មេដឹកនាំត្រូវបង្កើតស្ថានការណ៍ បង្កើតឱកាស មិនរងចាំស្ថានការណ៏នោះឡើយ។

១-បេសកកម្ម (Mission)

ក្នុងនាមជាកូនខ្មែរម្នាក់ ដែលមានសៀវភៅនេះអាននៅក្នុងដៃ យើងត្រូវមានស្មារតីភ្ញាក់រលឹកដឹងអំពីកាតព្វកិច្ចភារកិច្ចសំរាប់ខ្លួនយើងជាខ្មែរម្នាក់ៗ ថាតើយើងត្រូវធ្វើអ្វីជាប្រយោជន៏ចំពោះជាតិមាតុភូមិយើង? យើងម្នាក់ៗត្រូវមានកាតព្វកិច្ចទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រទេសជាតិយើងនៅដំណាក់កាលនេះ ដោយមិនបណ្តោយអោយបុគ្គលណាម្នាក់ ក្រុមណាមួយសំរេចវាសនាប្រទេសជាតិ ធ្វើអ្វីមួយដែលបាត់បង់ផលប្រយោជន៏ជាតិ ប៉ះពាល់អាយុជីវិតប្រទេសជាតិ តាមតែចិត្តនោះឡើយ។ យើងត្រូវតែដឹងគុណដល់បុព្វបុរសខ្មែរយើង យើងត្រូវតែសងគុណទឹកដីខ្មែរ យើងត្រូវតែស្រឡាញ់ការពារ ជួយជាតិខ្មែរមិនបណ្តោយអោយរលាយបាត់បង់ ដោយសារតែបុគ្គលអវិជ្ជា ពាលល្មោភអំណាច លួចជាតិ លក់ជាតិ ម្នាក់ ឬ មួយក្រុមនោះឡើយ។ ពីព្រោះថា ជាតិខ្មែរ មានន័យថា ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់នេះហើយជាអ្នកការពារថែរក្សាជាតិរបស់ខ្លួន មិនមែនយើញ មេដឹកនាំដែលយួនលើកបន្តុប ដូច ហ៊ុន សែន ដែលបំរើផលប្រយោជន៏អោយយួន ទុកប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដែលឈាមជ័រជាខ្មែរ អោយរងទុក្ខវេទនា ហើយយើងនៅនាំគ្នាឈរឱបដៃមើលថាជាអ្នកខ្លាំង អ្នកពូកែឆ្លាតតាមមនោគមន៏វានោះឡើយ។ ប្រជាជាតិខ្មែរប្រៀបដូចជាក្រដាសស មិនដែលបានធ្វើអ្វីមួយអោយប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៏ជាតិ បាត់បង់ផលប្រយោជន៏ជាតិ ក្បត់ជាតិខ្មែរឡើយ ឬ យើងបានដឹកនាំប្រទេសនាំអោយខ្មែរស្លាប់មនុស្សរាប់លាននាក់ ឬដឹកនាំប្រទេសធ្លាក់អន្តរាយ ដូច សីហនុ និងហ៊ុន សែន ឡើយ។ តែទោះបីជា សីហនុ ហ៊ុន សែន ធ្វើខុសធ្ងន់ធ្ងរ យ៉ាងណាក៏ដោយក៏មេដឹកនាំទាំងនេះមិនដែលទទួលខុសឡើយ តែងតែទំលាក់កំហុសដាក់អ្នកដ៏ទៃ មិនទទួលខុសត្រូវ ចំពោះការដឹកនាំរបស់ខ្លួនថែមទាំងអួតខ្លួនថាជាអ្នកមានបុណ្យ អ្នកខ្លាំងទៀត។ ដូច្នេះ យើងត្រូវរួបរួមគ្នាឡើង សាមគ្គីគ្នា ឡើង អោយឯកភាពជាតិខ្មែរតែមួយ ដើម្បីជាតិខ្មែររស់។

ក្នុងដំណាក់ការដ៏ប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់ ដែលប្រទេសជាតិនេះជិតដល់ជ្រោះមរណៈ យើងមិនអាចឈរអោបដៃមើលរហូតប្រទេសខ្មែរត្រូវធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃយួនទាំងស្រុង ដូចខ្មែរក្រោមនោះទេ ព្រោះយើងឃើញថា យួនប្រើនយោបាយចិត្តសាស្ត្រ ដោយវិធីត្រជាក់ និងដោយវិធីក្តៅ បំភ័ន្តខ្មែរយើង ដោយយើងមើលភ្នែកទទេមិនឃើញឡើយ យុទ្ធសាស្ត្រគេ ដើម្បីត្រួតត្រាលេបយកទឹកដីខ្មែរតាមផែនការយួនហ្វជីមិញ ដោយខ្មែរយើងមានតែឈ្មោះថា **កម្ពុជា**

តែប៉ុណ្ណោះ តែផលប្រយោជន៍គ្រប់យ៉ាងត្រូវយួនជាអ្នករឹបអូសយក យួនជាអ្នកត្រួតត្រាខ្មែរ ធ្វើបាបខ្មែរតាមល្បិចគ្រប់បែបយ៉ាង។

ដូច្នេះបេសកកម្មដ៏ធំធេងសំរាប់យើងទាំងអស់គ្នា ត្រូវតែនាំគ្នាក្រោកឡើង ចងក្រងគ្នាជាធ្លុងមួយ ដើម្បីរំដោះប្រទេសខ្មែរសព្វថ្ងៃនេះ (ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរ) ចេញពីអាណានិគមន៍កុម្មុយនិស្តយួនបែបថ្មីនេះ អោយជាតិខ្មែរ មានឯករាជ្យ ប្រជាធិបតេយ្យ សិទ្ធិសេរីភាពពេញលេញ ការពារជាតិមាតុភូមិខ្មែរអោយនៅស្ថិតស្ថេរគង់វង្ស សំរាប់កូនចៅខ្មែរជំនាន់ក្រោយ។ យើងទាំងអស់គ្នាមិនត្រូវលង់ជឿតាមមនោគមន៍យួន គណបក្សប្រជាជន ហ៊ុន សែន ដោយគ្មានការសិក្សាស្រាវជ្រាវ ត្រិះរិះពិចារណាអោយយល់ពី ហេតុ និង ផល ពិតប្រាកដ មើលឃើញយុទ្ធសាស្ត្រយួននោះទេ (បើមិនបានសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីយុទ្ធសាស្ត្រនយោបាយអោយស៊ីជំរៅទេ យើងមិនអាចយល់ដល់កលល្បិចខ្មៅក្រខ្វក់ របស់កុម្មុយនិស្តយួន និងកូនអុក សីហនុ ហ៊ុន សែនឡើយ)។ យួនយកគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ហ៊ុន សែន ជាកូនអុកធ្វើតាមយុទ្ធសាស្ត្រវា ហើយស្តេច សីហនុ ជាខែល និងពាក់អាវប្រជាធិបតេយ្យ សន្តិភាពក្លែងក្លាយអោយខ្មែរយើងមើលឃើញនិងភ្នែកថាខ្មែរមានឯករាជ្យ មានសន្តិភាព មានប្រជាធិបតេយ្យ ក្រោយពីយួនប្រើល្បិចរៀបចំផែនការសម្លាប់ខ្មែរ បំបាក់ស្មារតី សម័យ ប៉ុល ពត មក។ តែបើយើងសិក្សាស្រាវជ្រាវ មើលដោយប្រាជ្ញា ឃើញថាខ្មែរនៅ ក្រីក្រ រងទុក្ខវេទនា ភ័យខ្លាច តាមការរៀបចំផែនការថ្មីរបស់យួនតែប៉ុណ្ណោះ។ ហេតុអ្វីខ្មែរនៅតែក្រីក្រ បើយើងមានប្រជាពលរដ្ឋតិចតួច ហើយសម្បូរដោយទ្រព្យសម្បត្តិពេញប្រទេស ដូចជា រ៉ែត្បូង មាស ពេជ្រ ព្រៃឈើ ត្រីសាច់ ដីមានជីជាតិ តំបន់ទេសចរណ៍ និងប្រាសាទ។ ហេតុអ្វីបាននៅតែមានអំពើអយុត្តិធម៌ ពុករលួយ កាប់សម្លាប់ខ្មែរ។ ហេតុអ្វីបានជាយួនចូលមករស់នៅពេញទឹកដីខ្មែរ ទាំងស៊ីវិល និងទាហាន មានអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតលើទឹកដី ខ្មែរស្រេចតែចិត្ត។ ហេតុអ្វីយួនមានសិទ្ធិបើក សមាគមន៍ ១៩ ខេត្តក្រុង ដើម្បីអ្វី? យួនធ្វើការនៅក្នុងក្រសួងសំខាន់ៗរបស់ខ្មែរ ដូចជា ប៉ូលីស ទាហាន ក្រសួងការបរទេសជាដើម។

២-គោលបំណង (Goal)

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ យើងទាំងអស់គ្នាមានគោលបំណង ចង់ផ្លាស់ប្តូរសង្គមជាតិខ្មែរអោយមានឯករាជ្យ មានសិទ្ធិសេរីភាពពេញលេញ មានប្រជាធិបតេយ្យសេរីពិតប្រាកដ ជួយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរអោយរួចផុតពីភាពក្រីក្រ ភ័យខ្លាច អយុត្តិធម៌ និងអំពើពុករលួយផ្សេងៗ ដើម្បីអោយប្រទេសជាតិមានសុខសន្តិភាពពិតប្រាកដ រុងរឿងឧត្តុងឧត្តម ស្មើរមុខប្រទេសនានាលើពិភពលោក។

ក-ផ្លាស់ប្តូរមេដឹកនាំ និងរចនាសម្ព័ន្ធ (Change Leader and Structure)

ការដឹកនាំដែលមានលក្ខណៈប្រណាំងប្រជែងគ្នាដោយសេរី និងយុត្តិធម៌ គឺជាដំណើរការដែលអាចឈានទៅរកការរីកចំរើន ព្រោះថាការធ្វើបែបនេះ វាអាចអោយមេដឹកនាំម្នាក់ៗខិតខំប្រណាំងប្រជែងគ្នា ធ្វើល្អចំពោះជាតិ យកចិត្តទុកដាក់ចំពោះសុខទុក្ខប្រជាពលរដ្ឋ គំកល់ផលប្រយោជន៍ជាតិខ្មែរជាធំ ខិតខំអភិវឌ្ឍន៍ប្រទេសជាតិអោយរីកចំរើន។ យើងមិនអាចទុកមេដឹកនាំចាស់ដដែលៗ ធ្វើជាមេដឹកនាំរហូតនោះទេ ព្រោះគ្មានគំនិតថ្មីសំរាប់កែប្រែថ្មីអោយប្រទេសរីកចំរើនឡើយ ប្រៀបដូចជាយើងមិនត្រូវប្រើគោក្របីចាស់ៗពេកទេ ព្រោះវាអស់កម្លាំង ថាមពល ទាំងប្រាជ្ញា ស្មារតី គំនិតថ្មី គ្មានល្បឿនលឿនទៅមុខទៀតទេ។ យើងត្រូវតែផ្លាស់ប្តូរថ្មី ដើម្បីអោយការងារប្រទេសជាតិដំណើរការលឿនឆាប់រហ័សទៅមុខដូចយើងមានកុំព្យូទ័រចាស់ផ្លាស់កុំព្យូទ័រថ្មី ការងាររីកចំរើនលឿន ហើយមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ជាងមុនយ៉ាងដូច្នេះដែរ ។ យើងជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់ជាម្ចាស់អំណាច ដែលជ្រើសរើសដំណាងរបស់ខ្លួន ដោយចេញពីឆន្ទះពិតប្រាកដរបស់ខ្លួន

ដើម្បីយកមកបំរើផលប្រយោជន៍អោយយើងទាំងអស់គ្នា មិនមែនរើសមកសំរាប់ជិះជាន់ គំរាមកំហែង ដណ្តើមដីធ្លីយើងទេ យើងរើសបុគ្គលណា ដែលយកប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិជាធំ សំរាប់បំរើផលប្រយោជន៍យើងទាំងអស់គ្នាជាជាតិខ្មែរ។ យើងត្រូវជ្រើសរើសយកមេដឹកនាំដែលល្អបំផុត The King of the King or The best of the best. ។

ខ-ផ្លាស់ប្តូរនយោបាយដឹកនាំ (Change Politics)

ជាការពិតហើយ ការដឹកនាំនយោបាយសំរាប់ជាតិមួយ ត្រូវតែគិតផលប្រយោជន៍សំរាប់ជាតិនោះ ជាជាងផលប្រយោជន៍របស់បុគ្គល ឬ មិនមែនដឹកនាំនយោបាយដើម្បីបំរើផលប្រយោជន៍ជាតិដទៃ ដូចពួក ហ៊ុន សែន បាននឹងកំពុងធ្វើនោះទេ។ ទោះជាដឹកនាំនយោបាយតាមបែបកុម្មុយនិស្ត ឬ តាមបែបសេរី ប្រជាធិបតេយ្យ តាមបែបរាជានិយមក៏ដោយ ក៏នយោបាយដឹកនាំនោះត្រូវតែឯករាជ្យ សំរាប់បំរើផលប្រយោជន៍ជាតិរបស់ខ្លួនឯងដែរ។ គ្រប់ប្រទេសនានានៅលើពិភពលោកក្រោយពីសង្រ្គាមលោកលើកទី ២ ត្រូវតែមានឯករាជ្យរាងៗខ្លួន សំរេចវាសនាប្រទេសដោយខ្លួនឯង ដូចជាប្រទេសនៅអាហ្វ្រិក ឥណ្ឌូចិន(ខ្មែរ លាវ យួន) ឥណ្ឌា មាឡេស៊ី សិង្ហបុរី ហ្វីលីពីន ភូមា ប្រ៊ុយណេ និងថ្មីៗនេះ ទីម័រខាងកើត កូសូវ៉ូ តាមសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ។ ទោះជាអ៊ីស្រាអែល ទីម័រខាងកើត ប្រ៊ុយណេ ជាប្រទេសតូចមួយក៏ដោយ ក៏ប្រទេសទាំងនេះកាន់នយោបាយដឹកនាំជំហរឯករាជ្យ ដោយមិនស្ថិតនៅក្រោមគំនាបប្រទេសណាមួយ ដូចប្រទេសខ្មែរឡើយ។ អកុសលតែប្រទេសខ្មែរ មិនត្រឹមតែបាត់បង់ទឹកដីខ្មែរក្រោម ទឹកដីខ្មែរលើទេ ថែមទាំងនយោបាយដឹកនាំរបស់ប្រទេសខ្មែរបច្ចុប្បន្ននៅក្រោមការត្រួតត្រារបស់កុម្មុយនិស្តយួនទៀត។ ការដែលនយោបាយដឹកនាំក្រោមឥទ្ធិពលយួននេះហើយ ដែលធ្វើអោយជាតិយើងគ្មានឯករាជ្យ ក្នុងការសំរេចជោគវាសនាប្រទេសជាតិដោយខ្លួនឯង តាមសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិ ឬការប្រាថ្នា ចង់បានរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលរងទុក្ខវេទនាឥតល្ហែ ពីមួយជំនាន់ទៅមួយជំនាន់។

ដូចនេះ យើងចាំបាច់ត្រូវតែផ្លាស់ប្តូរនយោបាយដឹកនាំរបស់ពួក ហ៊ុន សែន អោយទៅជានយោបាយដឹក នាំជាតិខ្មែរដែលឯករាជ្យ មានសិទ្ធិសេរីភាពពេញលេញ តាមបែបសេរីប្រជាធិបតេយ្យ ដើម្បីបំរើផលប្រយោជន៍ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរវិញ។

គ-ផ្លាស់ប្តូរប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង (Change Regime)

ការគ្រប់គ្រងតាមប្រព័ន្ធកុម្មុយនិស្ត មិនរីកចំរើនលឿនដូចប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងពួកប្រជាធិបតេយ្យសេរីឡើយ។ កុម្មុយនិស្តបង្ខិតបង្ខំមនុស្សអោយធ្វើការ ដោយផ្តោតលើកិច្ចការច្រើនជាងសុខមាលភាពមនុស្ស មនុស្សធ្វើការទាំងភ័យខ្លាច គុណភាពការងារមិនសូវល្អ ទិន្នផលការងារទាប សេដ្ឋកិច្ចខ្សោយ។ ដូចនេះ តាមការមើលឃើញ កុម្មុយនិស្តមិនគិតគូរដល់សិទ្ធិមនុស្សទេ ដោយគិតគូរតែរដ្ឋប៉ុណ្ណោះ។ ចំណែកសេរីវិញ យកចិត្តទុកដាក់លើសិទ្ធិសេរីភាព សុខមាលភាពមនុស្ស ប្រជាពលរដ្ឋជាធំ មនុស្សសប្បាយចិត្តធ្វើការ ពេញចិត្តការងារ គុណភាពការងារល្អ និយាយពិត ធ្វើពិត ទិន្នផលការងារខ្ពស់ សេដ្ឋកិច្ចរីកចំរើន។

យើងត្រូវផ្តល់សិទ្ធិអំណាចដល់ថ្នាក់មូលដ្ឋាន ដើម្បីធ្វើការសំរេចចិត្តរើសមេដឹកនាំ និងធ្វើកិច្ចអភិវឌ្ឍតំបន់ដែលខ្លួនរស់នៅដោយខ្លួនឯង មិនមែនចេញពីអំណាចមនុស្សតែម្នាក់ ឬសំរេចតែពីថ្នាក់លើ ដូចពួកក្រុម ហ៊ុន សែន ទេ។ រាល់បញ្ហាកើតឡើង ថ្នាក់ភូមិ ឃុំ ក៏ ហ៊ុន សែន ជាអ្នកដោះស្រាយ ចុះមេភូមិមេឃុំ មានភារកិច្ចធ្វើកិច្ចការអ្វីខ្លះ? បានជាទុកអោយនាយករដ្ឋមន្ត្រីធ្វើការជំនួសវិញ មានន័យថា នាយករដ្ឋមន្ត្រីដណ្តើមការងារមេភូមិ មេឃុំ គ្មានការបែងចែក ភារកិច្ច តួនាទីការទទួលខុសត្រូវច្បាស់លាស់។ រាល់សមិទ្ធិផលទាំងឡាយធ្វើឡើងដោយ ហ៊ុន សែន តែម្នាក់ឯង ចុះឯណាទៅទ្រព្យសម្បត្តិជាតិខ្មែរ ។ យើងត្រូវផ្លាស់ប្តូរប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងពី កុម្មុយនិស្ត ទៅប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងប្រជាធិបតេយ្យសេរីវិញ។

ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងបែបសេរី ឬ ប្រជាធិបតេយ្យ គឺ អំណាចស្ថិតនៅលើប្រជាពលរដ្ឋ ប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិស្មើរគ្នានៅចំពោះមុខច្បាប់ គ្មាននរណាម្នាក់នៅលើច្បាប់ឡើយ។ អំណាចទាំងបី និតិបញ្ញត្តិ និតិប្រតិបត្តិ និតិតុលាការ ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា ស្មើរគ្នា។ ប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិទទួលពតិមានពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន អប់រំកិរិតដូចៗគ្នា បោះឆ្នោតដោយសេរីនិងយុត្តិធម៌។ ប្រព័ន្ធសារពតិមានឯករាជ្យ និយាយការពិត មិនលំអៀងទៅបក្សនយោបាយណាមួយ ឯបក្សនយោបាយនីមួយៗពេលជាប់ជារដ្ឋាភិបាល ត្រូវធ្វើប្រយោជន៍សំរាប់ជាតិខ្មែរទូទៅ មិនមែនប្រកាន់បក្សនេះ បក្សនោះឡើយ។ ជាពិសេសសង្គមត្រូវគោរពច្បាប់ មានយុត្តិធម៌ លើកតំកើងអ្នកស្នេហាជាតិពិតប្រាកដ និងអ្នកមានសមត្ថភាពពិតប្រាកដ អោយដឹកនាំប្រទេស។

ឃ-បណ្តុះគំនិតជាតិនិយមទូលំទូលាយ (Open-Mined Nationalism)

យើងត្រូវកែប្រែផ្នត់គំនិតខ្មែរអោយចេះស្រឡាញ់ជាតិខ្លួនសារឡើងវិញ ដោយអោយតំលៃជាតិខ្លួនឯង ជឿលើជាតិខ្មែរខ្លួនឯង ស្តាប់យោបល់ជាតិខ្មែរ រួបរួមខ្មែរសារឡើងវិញ ឈប់ពឹងពាក់អ្នកដទៃ(បរទេស)ព្រោះតែអំណាចផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ចេះជួយខ្មែរទៅវិញទៅមក មានការសណ្តោសប្រណី មេត្តាករុណា និងហ៊ានលះបង់គ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍ជាតិ ធ្វើអោយជាតិរីកចំរើនរុងរឿង។ យើងមុនធ្វើអ្វីមួយ ត្រូវដឹកល់ផលប្រយោជន៍ជាតិខ្មែរជាធំ តែយើងត្រូវមានសហប្រតិបត្តិការជាមួយប្រទេសជិតខាង អន្តរជាតិ ឬមហាអំណាចក្នុងលោក ក្នុងឋានៈជាជាតិមួយស្មើរគ្នា មិត្តភាពល្អចំពោះជាតិសាសន៍ដទៃក្នុងនាមជាមនុស្សជាតិដូចគ្នា មានសិទ្ធិស្មើរគ្នាចំពោះមុខច្បាប់។ ដើម្បីបង្ហាញនូវស្មារតីស្នេហាជាតិរបស់យើង បុគ្គលីម្នាក់ត្រូវលើកទឹកចិត្តខ្មែរ អោយតំលៃអ្វីជារបស់ខ្មែរតាមគ្រប់រូបភាព ចាប់ពីការជួយទិញផលិតផលទំនិញខ្មែរឡើងទៅ។ ជាតិខ្មែរមាន ទឹកដី ប្រជាពលរដ្ឋ រដ្ឋ រដ្ឋាភិបាល អធិបតេយ្យភាព ឯករាជ្យ ជាដើម។ ដើម្បីបណ្តុះអោយខ្មែរមានឯកភាពជាតិ រឹងប៉ឹង សាមគ្គីគ្នា កសាងប្រទេសជាតិ អោយរីកចំរើនដូចប្រទេសនានា។ យើងស្រឡាញ់ការពារជាតិ តែយើងត្រូវសំឡឹងមើលនយោបាយតំបន់ និងពិភពលោក ដែលធ្វើដំណើរឆ្ពោះទៅមុខទាន់ប្រទេសរីកចំរើននានា ទៀតដែរ។

ង-ការពារការជ្រៀតជ្រែកពីបរទេស (ក្រោមឥទ្ធិពលបរទេស)(Foreign Interfere Protection)

ការដែលយើងអាចការពារពីការជ្រៀតជ្រែក ដណ្តើមផលប្រយោជន៍ពីបរទេសបាននោះ លុះត្រាតែ ប្រជាពលរដ្ឋរបស់យើងខ្លាំង ទាំងថាមពល ទាំងប្រាជ្ញា ទាំងស្មារតី ទើបយើងអាចការពារផលប្រយោជន៍ជាតិបាន អភិវឌ្ឍជាតិអោយរីកចំរើនរុងរឿង ហើយយើងអាចចំណេញផលប្រយោជន៍ពីគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីគោលដៅ សុភមង្គល សុខសន្តិភាពទាំងអស់គ្នា។ យើងត្រូវរៀបចំប្រព័ន្ធការពារអោយបានរឹងមាំ ប្រព័ន្ធការពារ មានទាំងពីរ ផ្នែកខាងក្រៅ (ការពារជាតិ)និងផ្នែកខាងក្នុង (សន្តិសុខជាតិ) និង កម្លាំងប្រាជ្ញាស្មារតីរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់។ ប្រវត្តិសាស្រ្តបានបង្រៀនយើងយ៉ាងច្បាស់អំពីការជ្រៀតជ្រែកពីបរទេស និងខ្មែរដែលពឹងពាក់បរទេស ម្ខាងពឹងសៀម ម្ខាងពឹងយួន រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននេះ ប្រវត្តិសាស្រ្តនោះបានវិលមករកយើងវិញដដែល ដែលសព្វថ្ងៃ ហ៊ុន សែន ស្ថិតនៅក្រោមឥទ្ធិពលយួនដូចប្រវត្តិអតីតកាល។

ច-គិតផលប្រយោជន៍ជាតិធំជាងផលប្រយោជន៍បុគ្គល (National Interest Much more than Individual)

ប្រទេសដែលមានភាពរឹងប៉ឹង និង រីកចំរើនរុងរឿង តែងតែបណ្តុះបណ្តាលប្រជាពលរដ្ឋអោយខ្លាំងទាំងប្រាជ្ញា ស្មារតីជាពិសេស អប់រំអោយប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់យកចិត្តទុកដាក់ធ្វើផលប្រយោជន៍ជូនជាតិជាធំ គិតផលប្រយោជន៍ជាតិធំជាងផលប្រយោជន៍បុគ្គល មានន័យថា ប្រជាពលរដ្ឋត្រូវគិតគូរធ្វើប្រយោជន៍ដើម្បីជាតិទាំងអស់គ្នា ស្នេហាជាតិ ដើម្បីអោយជាតិរីកចំរើនរុងរឿង។ យើងមានឧទាហរណ៍ស្រាប់ហើយ ប្រទេសដែលកំពុងជាមហាអំណាច និងប្រទេសរីកចំរើនមួយចំនួន

ដូចជា សហរដ្ឋអាមេរិក ចិន ជប៉ុន អង់គ្លេស ថៃ យួន ជាដើម។ កត្តាទាំងនេះ បើយើងក្រឡេកមើលស្ថានការណ៍ប្រទេសខ្មែរវិញ ឃើញថា ដើរបញ្ច្រាសទិសនិងប្រទេសរីកចំរើនទាំងអស់នេះ ជាពិសេស មេដឹកនាំ ដូច ហ៊ុន សែន និងមួយចំនួនក្នុងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា គិតតែអត្តានិយម លួចជាតិ លក់ជាតិយកមកធ្វើជាផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ដោយទុកអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរភាគច្រើនរស់នៅក្រីក្រ វេទនា រងទុក្ខ ពីអ្នកមានអំណាច។ ចំណុចដែលគ្រោះថ្នាក់បំផុតគឺថា ទាហាននៅទួលក្រសាំងភាគច្រើន កំពុងតែឈ្លក់វង្វេងនិងស្រីស្អាតយួន ដែលគេបញ្ចូលអោយធ្វើជាប្រពន្ធចុងរបស់មេទាហាននោះ ហើយបានរករឿងលែងប្រពន្ធចាស់ដែលជាខ្មែរចោល។ ដែលមានមេទ័ពយួន ប្រចាំការនៅតំបន់ទួលក្រសាំងនោះឈ្មោះ ជើង ឯក ជាជនជាតិយួនសុទ្ធសាធ។ ចំណែកភរិយារបស់ ហ៊ុន សែន ឈ្មោះដើម ប៊ុន ហៀង ក៏ជាជនជាតិយួនដែរ តែក្រោយមកដូរមកដាក់ឈ្មោះ ប៊ុន រ៉ានី វិញ។ នេះជាបញ្ហាគ្រោះថ្នាក់សំរាប់ប្រទេសជាតិខ្លាំងណាស់ ចំពោះការជ្រៀតចូលរបស់ចារកម្មយួន ដើម្បីគ្រប់គ្រងនៅក្នុងស្ថាប័នសំខាន់ៗ ហើយផលប្រយោជន៍ជាតិខ្មែរ ជាតិខ្មែរ និងបាត់បង់ម្តងបន្តិចៗ តាមយុទ្ធសាស្ត្ររបស់គេរៀបចំ តើយើងជាខ្មែរដែលកំពុងអានសៀវភៅនេះនៅក្នុងដៃ តើយើងបណ្តោយអោយជាតិយើងទាំងមូល ត្រូវបាត់បង់ដោយសារនយោបាយដ៏ត្រជាក់នេះ? ឬ យើងទាំងអស់គ្នាទុកផលប្រយោជន៍ជាតិធំជាងផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន អាយុជីវិតជាតិធំជាងអាយុជីវិតយើង បើយើងពិចារណាត្រង់ចំណុចនេះ យើងឃើញថា ជនជាតិយួនគេបណ្តុះបណ្តាលមក ទាំងប្រុស ទាំងស្រី លះបង់គ្រប់យ៉ាងធ្វើយ៉ាងណា ដើម្បីផលប្រយោជន៍ជាតិគេ គឺដណ្តើមផលប្រយោជន៍ខ្មែរតាមគ្រប់រូបភាព ជាពិសេស ហូ ដីមិញ ដីខ្មែរមួយដុំ គឺ ដុំ ពេជ្រមួយដុំ។ ដូចនេះហើយ យើងម្នាក់ៗ ដែលពាក់ផ្កាយ ពាក់ស័ក្ក មានឡានវីឡា មានសញ្ញាប័ត្របណ្ឌិត អនុបណ្ឌិត បរិញ្ញាប័ត្រ គួរអោយខ្មាសប្រសិនបើយើងមិនបានធ្វើផលប្រយោជន៍ជូនជាតិមាតុភូមិខ្មែរយើង នឹងគ្មានគំនិតការពារ ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរយើង សុខចិត្តឱនក្បាលបំរើគណបក្សប្រជាជន ដែលក្រោមការត្រួតត្រារបស់កុម្មុយនិស្តយួន នោះអន់ជាងស្រីបេស្សាយួនខ្លាំងណាស់ ដែលគេលះបង់គ្រប់បែបយ៉ាងមកលេបយកដីខ្មែរដើម្បីជាតិគេរុងរឿង។

II -ជ្រើសរើសយុទ្ធសាស្ត្រ និង ឧបករណ៍ (Strategic Choice)

ដើម្បីសំរេចជោគជ័យតាមគោលបំណងខាងលើ ដែលប្រជាជាតិខ្មែរទាំងអស់ចង់បាននោះ យើងត្រូវរើសយុទ្ធសាស្ត្រមួយដ៏ត្រឹមត្រូវសមស្របទៅនិងបរិយាកាសនយោបាយក្នុងស្រុក តំបន់ និង អន្តរជាតិ។ ប៉ុន្តែ ជារួមមកយើងត្រូវមាន នយោបាយក្នុងស្រុក នយោបាយការទូត សេដ្ឋកិច្ច ឃោសនា កងទ័ព ដើម្បីធ្វើកិច្ចការនេះអោយបានសំរេចដល់គោលដៅ។ អ្វីជាសក្តានុពលសំរាប់ជាតិសំរាប់ជួយក្នុងបេសកកម្មនេះ រួមមានប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់ពីគ្រប់ស្រទាប់ក្នុងសង្គម សាសនា ជនជាតិភាគតិច ជាតិនិយម ប្រជាធិបតេយ្យ និងសិទ្ធមនុស្សជាដើម។ កត្តាទាំងនេះគឺយើងធ្វើយ៉ាងដូចម្តេច ដើម្បីរួបរួមប្រជាជាតិខ្មែរ ពីគ្រប់ស្រទាប់ក្នុងសង្គមដែលនៅគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន អោយមាន ឯកភាពគ្នា សាមគ្គីគ្នា ដើម្បីបុព្វហេតុ រំដោះ ការពារ ថែរក្សា ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរ អោយរួចផុតពីអាណានិគមន៏កុម្មុយនិស្តយួនបែបថ្មី និងជនផ្តាច់ការ **ហ៊ុន សែន** ដោយសំរេចគោលដៅចុងក្រោយ គឺ ប្រទេសខ្មែរមានឥស្សរភាព ឯករាជ្យ អធិបតេយ្យភាព ប្រជាធិបតេយ្យពេញលេញ។

នេះគ្រាន់តែគោលយុទ្ធសាស្ត្រដែលលើកយកមកនិយាយ ដោយមិនបរិយាយអោយបានល្អិតល្អន់នោះទេ។ កត្តាដែលនាំទៅរកជោគជ័យអាស្រ័យលើ *ផែនការល្អឥតខ្ចោះ* ដែលមានជាដំណាក់ការជាបន្តបន្ទាប់ ដោយមានការចូលរួមពីប្រជាជាតិខ្មែរពីគ្រប់ស្រទាប់ក្នុងសង្គម តែអ្នកនិពន្ធមិនបានលាតត្រដាង អោយល្អិតល្អន់ឡើយ។ ពីព្រោះថា ផែនការត្រូវតែមានលក្ខណះសម្ងាត់ មិនត្រូវអោយគូរប្រឆាំងដឹងឡើយ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត យើងកុំភ្លេចផ្លូវដែលព្រះពុទ្ធ ព្រះបរមគ្រូនៃយើងបានគួរបញ្ជាក់ទុកអោយយើងប្រើប្រាស់នោះ គឺ អង្គមាគ៌ាទាំង ៨ គឺ ការគិតត្រូវ ការធ្វើត្រូវ ការប្រកបរបរចញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ការព្យាយាមត្រូវ ការភ្ញាក់រលឹកត្រូវ ការសមាធិត្រូវ ការសង្គ្រោះត្រូវ និង...ចូរយើងយកគតិនេះមកអង្គុយគិតពិចារណាទាំងអស់គ្នានោះយើងប្រាកដ ជារកច្រក ចេញរួចជាមិនខាន។

ក. នយោបាយ (Politics)

យើងត្រូវរៀបចំអោយមានអង្គការដឹកនាំនយោបាយ មេដឹកនាំនយោបាយ គោលការណ៍នយោបាយ យុទ្ធសាស្ត្រនយោបាយ អ្នកគាំទ្រនយោបាយ និងកត្តាផ្សេងៗទៀត។ អង្គការនយោបាយត្រូវរៀបចំអោយមាន មនោគមន៍វិជ្ជានយោបាយ (រាជានិយម ជាតិនិយម ប្រជាធិបតេយ្យសេរី សភានិយម កុម្មុយនិស្ត សង្គមនិយម ផ្តាច់ការ) ចិត្តសាស្ត្រនយោបាយ។ យើងត្រូវដឹងអំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ(ជាតិ តំបន់ ពិភពលោក) ប្រវត្តិសាស្ត្រនយោបាយ ទស្សនៈវិជ្ជានយោបាយ វិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយ ការវិភាគនយោបាយ ព្រឹត្តិការណ៍នយោបាយថ្មីៗ និង ភូមិសាស្ត្រនយោបាយទៀតផង។ ពេលដែលចេះអំពីនយោបាយនេះ ហើយយើងរៀបចំអោយនយោបាយរបស់យើងអោយបានល្អ ធ្វើយ៉ាងណាអោយមានការចូលរួមគាំទ្រពីប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ ទាំង សាសនា ជនជាតិភាគតិច និង ផ្នែកក្រុមផលប្រយោជន៍សំខាន់ៗ ដូចជា កម្មករ ពាណិជ្ជករ និស្សិត កសិករ ។ល។ យើងត្រូវសិក្សារកចំណុចរួមមួយដែលប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ចង់បាន ហើយដាក់ចេញជាគោលការណ៍នយោបាយ។

ខ. ឃោសនា (Propaganda)

ការឃោសនាដែលមានប្រសិទ្ធិ គឺធ្វើសកម្មភាព ដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍ពិតប្រាកដដល់ប្រជាពលរដ្ឋ។ ការការពារផលប្រយោជន៍ជាតិ ផលប្រយោជន៍រួម។ ការស្មោះត្រង់ ជានយោបាយល្អបំផុត។ ការនិយាយពិត ធ្វើពិត(សច្ចៈ) ជាឃោសនាមានប្រសិទ្ធភាពបំផុត។ ជាពិសេស ការដោះស្រាយបញ្ហាដែលមានរយៈពេលវែង ដើម្បីអោយប្រជាពលរដ្ឋទទួលសុខសុភមង្គល ជាតិមានឧត្តមភាពស្មើរមុខលើលោកជាដើម។ ការឃោសនានេះ ត្រូវរៀបចំផែនការឃោសនាអោយត្រឹមត្រូវ ដើម្បីសារពតិមានផ្សព្វផ្សាយអោយដល់ប្រជាពលរដ្ឋដល់អ្នកស្តាប់។ មានវិធីច្រើនណាស់ក្នុងការឃោសនា តាមរយៈការធ្វើសកម្មភាពផ្សេងៗដូចជា ខិតប័ណ្ណ បដា វិទ្យុ ទូរទស្ស ទូរសា អេឡិចត្រូនិច អ៊ីនតាណែត វែបសាយ បណ្តាញឃោសនា។ល។ ការឃោសនាទាក់ទងនិងការចំណាយតើលទ្ធផលមកវិញមានប្រសិទ្ធប៉ុណ្ណា មេដឹកនាំដែលនៅស្អិតរមួតជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ជាចំណុចមួយមានឥទ្ធិពលខ្លាំងបំផុត។(សូមអានសៀវភៅ យុទ្ធសាស្ត្រឃោសនា)

ជាក់ស្តែងមុនពេលបោះឆ្នោតថ្មីៗ នៅថ្ងៃទី ២៧ កក្កដា ២០០៨ កន្លងមកនេះ។ ហ៊ុន សែន បានរៀបចំរឿងថ្មី ដូចជា រឿងប្រាសាទព្រះវិហារ ដើម្បីបង្វែអារម្មណ៍អោយភ្លេចរឿងចាស់ៗ ដែលមិនទាន់ដោះស្រាយ ដើម្បីអោយខ្មែរ ភ្លេចយួនភាគកើត តែចាប់អារម្មណ៍ថៃភាគខាងលិចវិញ។ ថៃឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរជាបញ្ហាដែលគួរអោយឈឺចាប់ តែយើងត្រូវក្រឡេកមើលការឈ្លានពានរបស់យួនភាគខាងកើត តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៩ ដែលគេនិយាយថា យួនមកជួយ និងធ្វើតាមរូបភាពប្រើអាយ៉ង ហ៊ុន សែន ជាមិត្តភាព ដើម្បីឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរដោយស្របច្បាប់នោះផង។

គ. ហិរញ្ញវត្ថុ (Finance)

ដើម្បីដំណើរការអង្គការនយោបាយមួយទៅបាន ហិរញ្ញវត្ថុជាកត្តាសំខាន់សំរាប់បំពេញតាមគំរោងនីមួយៗ។ ហេតុនេះយើងត្រូវមានប្រភពហិរញ្ញវត្ថុអោយច្បាស់លាស់។ ការចូលរួមវិភាគទានរបស់សមាជិកជាមូលដ្ឋានជាគ្រឹះដ៏រឹងមាំរបស់

អង្គការនយោបាយ។ គួបផ្សំនិងការស្វែងរកការគាំទ្រផ្សេងៗ និង បង្កើតជាប្រភពហិរញ្ញវត្ថុដូចជា សហគ្រាស និង ក្រុមហ៊ុនផ្សេងៗ។

ឃ-ភពទំព (Military)

ដើម្បីពង្រឹងកងទ័ពមួយអោយខ្លាំងបានទាមទារអោយមានការហ្វឹកហាត់អោយបានហ្មត់ចត់ត្រឹមត្រូវ ដើម្បីអោយទាហានមានជំនាញច្បាស់លាស់ មានកម្លាំងច្រើន មានសម្ភារៈ ស្បៀង និងឧបករណ៍ ប្រើប្រាស់ទំនើប (កាំភ្លើង និងគ្រាប់) មន្ទីរពេទ្យទាហាន បច្ចេកវិទ្យាផ្សេងៗ។ ទាំងអស់នេះ មិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ទេ វាអាស្រ័យលើមេបញ្ជាការ ស្ថានការណ៍ ស្ថានភាព ភូមិសាស្ត្រ គុណធម៌មេដឹកនាំ និងវិន័យទាហានទៀត។ វាទាក់ទងភាពវៃឆ្លាតរបស់មេដឹកនាំ ដែលមានឯកទេសរៀបចំ ទាំងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ យុទ្ធវិធីផ្សេងៗនៅសមរភូមិពិតប្រាកដ។ មេទ័ពដែលខ្លាំងត្រូវចេះតាំងពីបច្ចេកទេសកល្បយុទ្ធ ប្រតិបត្តិការ យុទ្ធសាស្ត្រ ប្រកបដោយបទពិសោធន៍លើសមរភូមិពិតប្រាកដ។

ង-ការទូត (Diplomatics)

ដើម្បីទទួលការគាំទ្រពីអន្តរជាតិយើងត្រូវយល់អំពីច្បាប់អន្តរជាតិអោយច្បាស់។ ហើយយើងត្រូវពិនិត្យមើលស្ថានការណ៍នយោបាយក្នុងប្រទេសដើម្បីលើកយកមកបង្ហាញអន្តរជាតិ ដោយមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់។ តែត្រូវចាំថា បើអ្នកអង្គុយកន្លែងណា អ្នកក្រោកកន្លែងនោះ។ នេះបញ្ជាក់ថា អន្តរជាតិគ្រាន់តែ ជាគំរបយើងតែប៉ុណ្ណោះ មិនអាចធ្វើអោយឆ្អិនបាយបានទេ បើសិនជាយើងមិនដុតភ្លើងអោយក្តៅដល់ឆ្នាំងវានោះ ឆ្នាំងក្តៅទើបបានបាយឆ្អិន ហើយវាត្រូវនិងពាក្យរបស់ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូនៃយើង អត្តាហិ អត្តនោ នាថោ ខ្លួនទីពឹងខ្លួន យ៉ាងនោះដែរ។ អ្វីៗអាស្រ័យលើខ្លួនយើងជាអ្នកកំណត់ អ្នកក្រៅជួយយើងបានក្នុងគ្រាអាសន្នមួយគ្រាប៉ុណ្ណោះ។

III.**អនុវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្រ និងកលល្បិច ស៊ុន ស៊ូ** (Implement the strategies and Tactics of Sun Zue

១-រៀនប្រយុទ្ធ (Learn to fight)

រៀនប្រយុទ្ធនៅទីនេះ មានន័យថា យើងត្រូវរកកល្បល្បិច យុទ្ធវិធីគ្រប់យ៉ាង ប្រកួតប្រជែង ធ្វើយ៉ាងណាអោយឈ្នះដៃគូរ ឈ្នះសត្រូវ។ ទោះជាយើងតូច ឬធំ ត្រូវមានគំនិតប្រណាំងប្រជែងជានិច្ច។ ធ្វើយ៉ាងអោយប្រទេសយើងរីកចំរើនលូតលាស់ល្អជាងគេ។ ធ្វើយ៉ាងណាអោយអង្គការដឹកនាំរបស់យើងខ្លាំងជាងគេ ទាំងខាងផ្នែក កម្លាំង ប្រាជ្ញា ស្មារតី សម្ភារៈ និង បច្ចេកវិទ្យា ដើម្បីវិវឌ្ឍន៍អោយទាន់សភាពការណ៍របស់តំបន់និងពិភពលោក។ ពិភពលោកប្រៀប ដូចជាសត្វព្រៃដែលដណ្តើមផលប្រយោជន៍គ្នា សត្វណាមានកម្លាំង ចង្កូមខ្លាំងជាងតែងតែឈ្នះសត្វតូចគ្មានចង្កូម ដូចគោ និង ខ្លាតែងប្រើចង្កូមរបស់ខ្លួន ដើម្បីគំរាមកំហែងសត្វតូចតាច។ ហេតុនេះហើយ សត្វឈ្លូសរងចាំតែចំណីរបស់សត្វមានចង្កូម។ ជាពិសេសកើតមកជាមនុស្ស មិនត្រូវរួញរា ខ្លាច រងចាំសេចក្តីស្លាប់ដូចជាសត្វឈ្លូសនោះទេ ត្រូវតែហ៊ានប្រឈមមុខគ្រប់ឧបសគ្គ ត្រូវតែហ៊ានតទល់ចំពោះ ស្ថានការណ៍ដែលបង្កមហន្តរាយដល់យើង ដល់ជាតិយើង ទោះជាយើងតូច ខ្សោយជាងសត្រូវក៏ដោយ តែយ៉ាងហោចណាស់ យើងមិនរងចាំសេចក្តីស្លាប់នោះទេ យើងត្រូវតែធ្វើដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍ជាតិ កុំទុកអោយគេមកបំផ្លាញផលប្រយោជន៍ជាតិជិះជាន់ជាតិយើង ដោយគ្មានការតបតនោះ។ បើយើងរស់ កើតជាជាតិខ្មែរ ហើយ យើងមិនបានធ្វើអ្វីជាប្រយោជន៍ជាតិ ទោះជាយើងរស់មានអាយុរាប់ពាន់ឆ្នាំ ក៏គ្មានតំលៃគ្មានប្រយោជន៍ សំរាប់ជាតិមាតុភូមិយើងដែរ។ តែបើយើងរស់នៅមួយថ្ងៃ ហើយយើងធ្វើប្រយោជន៍ជូនជាតិខ្មែរ ការពារប្រយោជន៍ជាតិខ្មែរ ជួយជាតិមាតុភូមិ ជួយប្រជជាតិខ្មែរ ទោះជាស្លាប់ទៅក៏ជាតិខ្មែរនៅតែចងចាំឈ្មោះ ចងក្រងទុកជាប្រវត្តិសាស្ត្រ សំរាប់កូនចៅខ្មែរជំនាន់ក្រោយ យកមកធ្វើជាគំរូដែរ។ យើងក្រឡេកមើលប្រទេសទីម័រតូចមួយ តែទីម័រខិតខំរើបំរះពីប្រទេស

ផល្គូនេស៊ីបានជោគជ័យតាំងពីឆ្នាំ ១៩៧៩ តែមកដល់ឆ្នាំ ២០០១ ទើបទទួលបានឯករាជ្យពេញលេញ។ ចំណែកឯទីក្រុងហុងកុង ក៏ទទួលបានឯករាជ្យពីប្រទេសអង់គ្លេសនៅឆ្នាំ ១៩៩៧ ដែរ។

២-បង្ហាញផ្លូវ (Show the way)

មេដឹកនាំដែលខ្លាំងគឺជាអ្នកបង្ហាញផ្លូវ ជាអ្នកប្រាប់ផ្លូវដែលត្រូវដើរទៅដល់គោលដៅ។ ជាមេដឹកនាំ ដែលដឹងគ្រប់ស្ថានការណ៍ រៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ ការប្រើមនុស្សអោយត្រូវជំនាញ ការងារ និងស្ថានការណ៍។ ជាអ្នកដឹកនាំមុននូវរាល់ហេតុការដែលខ្លួនបានរៀបចំអោយធ្វើ ថាបរាជ័យ ឬជោគជ័យ។ មេដឹកនាំបែបនេះ កំររកបានណាស់ យើងប្រៀបប្រដូចមេដឹកនាំបែបនេះទៅតួរអង្គ ខុង ប៊េង នៅក្នុងរឿងសាមកុក ដែលមានភាពវៃឆ្លាតដឹងពីគ្រប់ស្ថានការណ៍ វាយតំលៃស្ថានការណ៍ រៀបចំផែនការ យុទ្ធសាស្ត្រយកជ័យជំនះលើសត្រូវបាន។

៣-អនុវត្តន៍អោយត្រូវ (Do the right thing)

ការខិតខំធ្វើកិច្ចការរបស់ខ្លួនអោយបានល្អបំផុត អនុវត្តអោយត្រូវតាមទិសដៅដែលកំណត់ ធ្វើតាមផែនការ ដើម្បីសំរេចដល់គោលដៅ។ បើយើងនិយាយអំពីអង្គមាគ៌ារបស់ព្រះពុទ្ធវិញ គឺ ការគិតត្រូវ ការនិយាយត្រូវ ការធ្វើត្រូវ ការព្យាយាមត្រូវ ការភ្ញាក់រលឹកត្រូវ ការប្រកបរបរចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ការសមាធិត្រូវ ការសង្គ្រោះត្រូវ ។ យើងត្រូវចាំថា ការនិយាយងាយជាងការធ្វើ ហេតុដូចនេះ បើយើងដឹងទ្រឹស្តីហើយ យើងចាំបាច់ដាក់វាចូលក្នុងការអនុវត្តន៍ ដើម្បីអោយយើងដឹងពីលទ្ធផលពិតប្រាកដ។ ជួនកាលទ្រឹស្តីល្អ តែការអនុវត្តន៍មិនអាចធ្វើតាមទ្រឹស្តី ១០០ ភាគរយទេ។

៤-ស្គាល់ស្ថានការណ៍ Know the circumstance

ស្ថានការណ៍ជាកត្តាសំខាន់ណាស់សំរាប់មេដឹកនាំ ដើម្បីកំណត់ផែនការផ្សេងៗ។ មេដឹកនាំត្រូវឈ្លៀសវៃ ប្រមើលមើលស្ថានការណ៍ ស្គាល់ស្ថានការណ៍អោយច្បាស់ ហើយចេះបត់បែនតាមកាលៈទេសៈ។ ការប្រមើលមើលស្ថានការណ៍នោះ យើងត្រូវគិតមើលថា តើអ្វីដែលយើងនិងធ្វើអាចសំរេចជោគជ័យតាមការគ្រោងទុកឬបរាជ័យ។ យើងជាមេដឹកនាំដឹងស្ថានការណ៍មុនជានិច្ច ថានិងមានអ្វីកើតឡើង។ ការស្គាល់ស្ថានការណ៍មុន យើងអាចរៀបផែនការដើម្បីទាញ ចំណេញពីស្ថានការណ៍នោះ ឬយើងអាចបញ្ចៀសនូវគ្រោះថ្នាក់ ហេតុការណ៍ដែលធ្វើអោយខាតប្រយោជន៍ផ្សេងៗបាន។ ហេតុនេះហើយ មេដឹកនាំត្រូវតាមដានពតិមាន រៀបចំអោយមានបច្ចេកវិទ្យាត្រួតពិនិត្យស្ថានការណ៍ ត្រូវមានភ្នាក់ងារពតិមាន និងចារកម្មសំរាប់ ផ្តល់ពតិមានសម្ងាត់របស់ខ្មាំង ដើម្បីអោយយើងដឹងស្ថានការណ៍មុនជានិច្ច។

៥-គិតផែនការចាញ់ (Prepare for the lose)

ការធ្វើផែនការយើងមិនត្រូវគិតតែផែនការឈ្នះប៉ុណ្ណោះទេ យើងត្រូវគិតផែនការចាញ់ផងដែរ។ យើងត្រូវគិតអោយបានល្អិតតើពេលដែលយើងឈ្នះយើងទទួលបានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ?ឆ្លើយតបទៅនិងការចំណាយកម្លាំង ពេលវេលាចំណាយធនធាននោះ តើការតបស្នងមកវិញលើសអ្វីដែលយើងចំណាយនោះឬទេ?។ យើងត្រូវគិតត្រៀមចាញ់ បើយើងមិនបានជោគជ័យតើយើងដកថយតាមផ្លូវណា? ហើយយើងទទួលបានអ្វីខ្លះពីការចាញ់នោះ។ ផែនការចាញ់ យើងមិនត្រូវខូចខាតកម្លាំង សម្ភារៈ ស្មារតីរបស់អ្នកក្រោមបង្គាប់របស់យើងឡើយ។ ជាក់ស្តែងផែនការយួនដែលធ្វើសង្គ្រាម ផល្គូចិនលើកទី ២ និងលើកទី ៣ ផលប្រយោជន៍របស់គេទទួលបានសំរាប់ផែនការឈ្នះនោះ គឺ ទឹកដីខ្មែរ ហេតុដូចនេះហើយទោះជាគេត្រូវចំណាយអ្វីក៏ដោយក៏គេព្រមដែរ តែបើគេចាញ់គេវិញ គេបានធ្វើជាសេដ្ឋី ដោយគេប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្មែរប្រមូលជំនួយ ពីខាងចិន រ៉ូស៊ី និង អាមេរិកទៅប្រទេសរបស់គេ។

៦-បង្កើនល្បឿនដើម្បីជោគជ័យ (Speed up to success)

ការពន្យាពេលក្នុងការធ្វើសង្គ្រាម ការដឹកនាំដែលមានរយៈពេលយូរហើយមិនដល់គោលដៅ ធ្វើអោយយើងជួបបរាជ័យ ដោយកងទ័ព ឬអ្នកក្រោមបង្គាប់មានការហត់នឿយ អស់កម្លាំងចិត្ត កម្លាំងកាយ ចំណាយពេលវេលា និងទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន ដែលជាការខាតបង់សំរាប់ការដឹកនាំ ធ្វើអោយអ្នកក្រោមបង្គាប់លែងស្តាប់មេដឹកនាំ បាត់បង់របៀបវិន័យ។ ហេតុនេះហើយ ដើម្បីរក្សាទឹកចិត្តរបស់អ្នកក្រោមបង្គាប់នោះ មេដឹកនាំត្រូវបង្កើនល្បឿនអោយលឿនបំផុត តាមតែអាចធ្វើទៅបាន។ ការបង្កើនល្បឿនទៅបាន លុះត្រាអង្គការដឹកនាំនោះ មានលក្ខណៈព្រមគ្រប់គ្រាន់។

៧-ដុតឆន្ទៈ (Burn the bridge)

យើងជាមេដឹកនាំ ត្រូវចេះដុតឆន្ទៈ ក្រុមការងារអោយខិតខំធ្វើកិច្ចការ ដើម្បីសំរេចគោលដៅរួម អោយបានជាដាច់ខាត។ ត្រូវចេះដុតឆន្ទៈអ្នកដែលគាំទ្រអោយចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការងារ។ ការដុតឆន្ទៈ គឺធ្វើយ៉ាងណាអោយអ្នកទាំងនោះមានឆន្ទៈខិតខំធ្វើកិច្ចការអោយបានសំរេច តាមរយៈការលើកទឹកចិត្តជាដើម។ ប៉ុន្តែចំពោះទាហានវិញ គេច្រើនតែប្រើវិធីកាត់ស្ពានចោល ជំរើសមានតែមួយរបស់កងទ័ព គឺត្រូវប្រយុទ្ធទៅមុខ មានន័យថា ទាហានមកដល់សមរភូមិហើយ បើវិលទៅក្រោយក៏មិនបាន ហេតុដូចនេះមានតែសំរុកវាយលុកទៅមុខ ដែលធ្វើអោយកម្លាំងនោះជោគជ័យបាន។ អ្នកដែលចេះដុតឆន្ទៈ គឺជាអ្នកចិត្តសាស្ត្រ ដែលស្គាល់ស្ថានការណ៍ច្បាស់លាស់ ដោយយើងចង់អោយខឹង ចង់អោយឈឺចាប់ ចង់ស្អប់ ចង់អោយស្រឡាញ់ ចង់អោយបះបោរ ចង់អោយប្រឹងប្រែងការងារ យើងអាចធ្វើបានទាំងអស់។ នៅពេលដែលគេចង់អោយសង្គមមួយបែកបាក់ គេត្រូវបំបាត់អ្វីមួយដែលគេកំពុងតែគោរពបូជា មានជំនឿខ្លាំង ដូចជាក្នុងរាជព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៨ គេបំបាត់ព្រះពុទ្ធសាសនា បន្ទាប់មកមានការបះបោរឡើង កើតមានជាសង្គ្រាមសាសនាឡើង។ មួយទៀត នៅពេលដែលយួនរៀបចំអោយមានការ បះបោរនៅប្រទេសចម្ប៉ា ដោយធ្វើអោយប្រជាពលរដ្ឋចាមបានបះបោរប្រឆាំងជាមួយស្តេចខ្លួនឯងនោះ ដោយសារស្តេចចាមធ្វើតាមគ្រូទាយ ដែលជាចារកម្មយួន នៅក្នុងវាំងជាមួយភរិយាយួននោះឯង។ ដើម្បីអោយគេជឿជាក់មេដឹកនាំតែងតែស្បថ ឬ ប៉ងសម្លាប់ខ្លួនជាដើម។ ជាពិសេស ហូ ជីមិញ ដែលបានស្លាប់ ជាការដុតឆន្ទៈអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់គេ ដុតឆន្ទៈប្រជាពលរដ្ឋ អោយមាន គំនិតស្នេហាជាតិ ខិតខំធ្វើសង្គ្រាមអោយបានជោគជ័យ បន្តតាមផែនការដើម្បីត្រួតត្រាលេបទឹកដីខ្មែរអោយបាន។ ដូចពេលបច្ចុប្បន្ននេះ គេដុតឆន្ទៈអោយខ្មែរ ឈឺចាប់និងថៃ ដែលកំពុងឈ្លានពាន តែគេមិនបាននិយាយដល់យួនដែលនៅពាសពេញទឹកដីខ្មែរ ទាំងស៊ីវិល ទាំងទាហាន កាត់ទឹកដីអោយយួន យួនបង្កើតសមាគមនី ១៩ ខេត្តក្រុង យួនជាមេដឹកនាំក្នុងស្ថាប័នជាតិសំខាន់ៗដូចរៀបរាប់ក្នុងសៀវភៅ ភាគ១។ ហ៊ុន សែន មិនដែលនិយាយដល់យួនកាត់ក្បាលខ្មែរដាំតែអុង ជីកព្រែកវិញតេ បំផ្លាញវត្តអារ៉ាម រៀបចំអោយមាន របប ប៉ុល ពត តំបន់ ក៥ ដែលយួនបានធ្វើមកលើខ្មែរឡើយ ព្រោះ ហ៊ុន សែនខ្លាចប៉ះពាល់មិត្តភាព ជាពិសេស បុណ្យសក្តិអំណាចដែលយួន លើកបន្ទុបអោយ។

៨-ធ្វើអោយប្រសើរឡើង (Make it better)

ការធ្វើអោយកាន់តែទំនើប ធ្វើអោយនៅថ្មីជានិច្ច ចាប់តាំងពីផែនការ ការរៀបចំ អនុវត្តន៏ និង បច្ចេកទេសជាដើម។ សម្ភារៈបរិក្ខា ត្រូវតែរៀបចំអោយមានលក្ខណៈថ្មីជានិច្ច។ មានន័យថា អ្វីៗមិនត្រូវនៅដដែល ត្រូវធ្វើអោយរីកចំរើនលូតលាស់ទៅមុខ ប្រកបដោយចីរភាព។ ប្រៀបបានដូចជាសម្ភារៈដែលផលិតថ្មីៗ តាមឆ្នាំជាបន្តបន្ទាប់ជានិច្ច។ ដូចជារដូវកាល ដែលមានតែ ៤ តែត្រូវវិលចុះវិលឡើងមិនចេះចប់ ត្រូវចេះកែច្នៃអោយកាន់តែប្លែក កាន់តែទំនើបជានិច្ច មិនត្រូវប្រើល្បិចដដែលៗ ត្រូវផ្លាស់ចុះឡើង ដូចយប់និងថ្ងៃ។ ក្រោយពីបញ្ចប់សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនលើកទី ៣ (១៩៧៩-

១៩៩៣) សង្គ្រាមស៊ីវិល(១៩៩៣-១៩៩៦) ធ្លាក់ចូលមកសង្គ្រាមត្រជាក់(១៩៩៦-២០០៣) តែឥឡូវនេះ គេប្រើនយោបាយចិត្តសាស្ត្រវិញ(នយោបាយត្រជាក់) ។

៩-ឯកភាពគ្នា ខិតខំរួមគ្នា (United)

ដើម្បីអោយមានការឯកភាពគ្នា ខិតខំរួមគ្នា លុះត្រាតែការដឹកនាំមានចក្ខុវិស័យច្បាស់លាស់ និងមានគោលបំណងរួមមួយ ដែលផលប្រយោជន៍សំរាប់អ្នកចូលរួមទាំងអស់គ្នា។ ដូចនោះ ដើម្បីដឹកនាំក្រុមណាមួយ យើងត្រូវស្វែងរកផលប្រយោជន៍រួមរបស់ក្រុម ការពារផលប្រយោជន៍សំរាប់ក្រុមនោះ។ បើកាលណាមេដឹកនាំមានគោលបំណងរួមហើយ អាចធ្វើអោយក្រុម ឯកភាព សាមគ្គីភាព មិនមានការបែកបាក់គ្នា នោះការដឹកនាំអាចនាំទៅរកជោគជ័យ។ យើងអាចនិយាយម្យ៉ាងឯកភាព ក្នុងការដឹកនាំ ឯកភាពក្នុងជួរមេដឹកនាំ កុំអោយមានការបែកបាក់គ្នាដោយសារឿងតូចតាច ដែលមិនមែនជាផលប្រយោជន៍ធំរបស់ជាតិ។ ទាំងថ្នាក់លើនិងថ្នាក់ក្រោមត្រូវខិតខំរួមគ្នា ដើម្បីអោយសំរេចគោលដៅ។ ដូចជានៅសង្គ្រាមអ៊ីរ៉ាក់ ដែលកងទ័ព ទាំងអស់ស្ថិតនៅក្រោមមេបញ្ជាការតែម្នាក់ ដើម្បីខិតខំរួមគ្នា ជោគជ័យលើសមរភូមិជាដើម។

១០-ធ្វើអោយសត្រូវសង្ស័យរហូត (Keep them guessing)

ការបំភ័ន្តសត្រូវអោយមានប្រសិទ្ធិភាព ជាកត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងកលល្បិចសង្គ្រាម។ ធ្វើអោយសត្រូវមិនដឹងច្បាស់លាស់ សង្ស័យ ដោយគេមិនដឹងផែនការច្បាស់លាស់ ការរក្សាផែនការសម្ងាត់ ធ្វើអោយសត្រូវយល់ខុស។ ការលួចវាយសត្រូវ ដោយមិនចេញមុខ។ ការរំខានសត្រូវដោយប្រើការញុះញង់ ការបញ្ឆោតសត្រូវអោយចំណាយកម្លាំងហត់ហេវនឿយណាយ ចំណាយពេលវេលា សម្ភារះ ឧបករណ៍ ពេលសត្រូវសំរាកស្រួល។ ការញុះញង់អោយបែកបាក់ ពេលសត្រូវមានសាមគ្គីភាព។ ការញុះញង់អោយខឹងច្រឡោត ពេលយើងដឹងសត្រូវឆេវឆាវ។ ចូរក្រឡេកមើលប្រវត្តិសាស្ត្រ ដ៏ជូចត់របស់ខ្មែរនៅ សម័យប៉ុល ពត ដែលយួនរៀបចំផែនការអោយខ្មែរមានការសង្ស័យរហូតមកដល់ពេលនេះ នៅតែយល់ថាខ្មែរក្រហមជាអ្នកសម្លាប់ខ្មែរនោះ ធ្វើអោយផ្តត់គំនិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ភាគច្រើននៅតែសង្ស័យ ដោយមិនដឹងច្បាស់ថា នរណាជាឃាតករសម្លាប់ខ្មែរ ។ បើតាមគោលការណ៍លក្ខន្តិកៈបក្សកុម្មុយនិស្ត ដែលចែងយ៉ាងច្បាស់ថា ទិសដៅគឺ *ធ្វើការតស៊ូយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ដាច់ខាត ដើម្បីកំទេចអាណានិគមនិយមបារាំង ចក្រពត្តិអាមេរិក និងបរិវា។* ចំណុចត្រង់នោះបញ្ជាក់ថាខ្មែរស្លាប់ គឺពួកនេះ គិតថាជាបរិវាអាមេរិក ដោយមិនគិតពីឈាមជ័រជាខ្មែរដូចគ្នាទេ នេះហើយដែលខ្មែរមួយចំនួនលង់ក្នុងមនោគមន៍កុម្មុយនិស្តដែលបំពាក់បំប៉នមនោគមន៍មក ដើម្បីសម្លាប់ខ្មែរ ធ្វើអោយខ្មែរយល់ខុស ធ្វើខុស ហើយសង្ស័យគ្នាទេវិញទៅមក មិនចេះចប់។

IV .វាយតំលៃយុទ្ធសាស្ត្រ (Strategic Assessment)

ការវាយតំលៃយុទ្ធសាស្ត្រនេះ យើងចង់ដឹងថាលទ្ធផលចុងក្រោយនៃការអនុវត្តន៍ផែនការយុទ្ធសាស្ត្រនោះ តើនិងទទួលបានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ?។ ការឈ្នះសត្រូវដោយការទូត ដោយមិនចាំបាច់ប្រយុទ្ធ ជាជ័យជំនះល្អប្រសើរជាងអ្វីទាំងអស់ ឬថាឈ្នះដោយការទូត។ មួយទៀត យើងនិយាយថាការឈ្នះសត្រូវដោយយុទ្ធសាស្ត្រ ជាជ័យជំនះពិតប្រាកដ។ ដូចនេះ យើងត្រូវវាយលុក ឬការពារលើសត្រូវ ត្រូវវាយលុកខាងយុទ្ធសាស្ត្រ។ ដើម្បីអោយដឹងថាយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលយើងរៀបចំមានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ? ទំហំប៉ុន្មាន? យើងត្រូវវាយតំលៃយុទ្ធសាស្ត្ររបស់យើង ដោយគិតថាបើយើងឈ្នះយើងបានផលប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ? បើយើងចាញ់យើងខាតបង់អ្វីខ្លះ ?។ បន្ទាប់មកយើងត្រូវប្រៀបធៀបយុទ្ធសាស្ត្ររបស់យើងជាមួយ យុទ្ធសាស្ត្រសត្រូវ តើយុទ្ធសាស្ត្ររបស់យើងឈ្នះយុទ្ធសាស្ត្រសត្រូវ ១០០ភាគរយ ឬយុទ្ធសាស្ត្រយើងចាញ់យុទ្ធសាស្ត្រសត្រូវ បើយើងដឹងថាយើងចាញ់សត្រូវហើយ យើងមិនចាំបាច់ធ្វើការប្រកួតប្រជែង ឬតទល់ជាមួយគេឡើយ ចូរសិក្សា

អំពីយុទ្ធសាស្ត្រទឹក របស់លោកសំរោង ជ្រៃ (មេដឹកនាំជាតិខ្មែរ ភាគ ១)។ ការប្រៀបធៀបយុទ្ធសាស្ត្រ យើងត្រូវប្រៀបធៀប កម្លាំង ស្មារតី ឯកទេស សម្ភារៈ ស្បៀង ហិរញ្ញវត្ថុ មេដឹកនាំ ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ វិន័យ ដំណើរការអនុវត្តយុទ្ធវិធីរបស់យើង ធៀបទៅកម្លាំង របស់សត្រូវដូចដែលរៀបរាប់មកនេះ។

ជំពូកទី ៤

បង្កើតអ្នកអនុវត្តន៍តាម

I.ការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនង (Connected Communication)

មេដឹកនាំមិនអាចដឹកនាំបានឡើយ បើយើងនៅតែម្នាក់ឯង ឬ បើសិនជាមេដឹកនាំមិនស្ថិតនៅជាប់និងស្ថានការណ៍ ឬនៅរួមសុខ រួមទុក្ខជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ។ ការភ្ជាប់ទំនាក់ទំនងជាមួយប្រជាពលរដ្ឋនោះ គឺយើងបញ្ចេញទស្សនៈរបស់យើង ផ្សព្វផ្សាយ ចក្ខុវិស័យដល់ប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីអោយបានដឹង ដូចជាព្រះពុទ្ធ ពេលដែលព្រះអង្គស្វែងរកផ្លូវរំលត់ទុក្ខឃើញ ហើយ ព្រះអង្គបាននិមន្តដើរប្រោសសត្វ មានន័យថាផ្សព្វផ្សាយអ្វីដែលព្រះអង្គរកឃើញ ដើម្បីអោយមនុស្សទាំងឡាយ អនុវត្តតាម។ នៅជាប់ជាមួយសមាជិកសមាជិកា ប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីដឹកនាំផ្ទាល់ ជួយដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗ ស្គាល់តំរូវការ និងទឹកចិត្ត គំនិត ស្មារតីបុគ្គលិក។

១-បង្កើតទស្សនៈ (Open Viewpoint)

យើងត្រូវរៀបចំពិធីអោយបានត្រឹមត្រូវ ដើម្បីប្រមូលប្រជាពលរដ្ឋមកស្តាប់អំពីទស្សនៈយល់ឃើញរបស់យើង។ ជាដំបូងយើងត្រូវផ្តល់ដល់អ្នកដែលមាននិស្ស័យ អ្នកដែលគាំទ្រទស្សនៈរបស់យើង អ្នកដែលពេញចិត្តជាដើម ដើម្បីអោយ ពួកគេជួយផ្សព្វផ្សាយតៗគ្នាអំពីទស្សនៈនោះទៅអ្នកដទៃទៀត។ ពេលដែលពួកគេយល់ឃើញតាមទស្សនៈរបស់យើងហើយ គេស្ម័គ្រចិត្តដើរតាមទស្សនៈរបស់យើង ទើបយើងរៀបចំកម្មវិធីអោយច្បាស់លាស់ ដើម្បីអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់ ចូលរួមតាមដំណើរការរបស់យើង ដូចជាព្រះពុទ្ធ ប្រោសសាវ៉កទាំងប្រាំរបស់ព្រះអង្គដែរ។

២-បង្ហាញចក្ខុវិស័យ (Show Vision)

ក្រោយពីស្ម័គ្រចិត្តដើរតាមមាគ៌ាយើងហើយ យើងបង្ហាញចក្ខុវិស័យ ដើម្បីអ្នកទាំងនោះយល់ច្បាស់ ចេះចាំ រហូតដល់អនុវត្តតាម ហើយទទួលផលជោគជ័យដូចអ្វីដែលយើងបានធ្វើ ដើម្បីធ្វើអោយគេជឿជាក់ និងជួយផ្សព្វផ្សាយ នូវអ្វីដែល គេបានអនុវត្តន៍នោះ។ ចក្ខុវិស័យនោះត្រូវបង្ហាញអ្វីដែលគេមិនបានដឹងពីអតីតកាល បច្ចុប្បន្នកាល និងអ្វីដែល នឹងកើតមាន ឡើងពេលអនាគត។

៣-ផ្សព្វផ្សាយចក្ខុវិស័យ (Advertise Vision)

ពេលដែលអ្នកបានអនុវត្តន៍តាមចក្ខុវិស័យនោះ មានប្រសិទ្ធភាពតាមការយល់ឃើញហើយ មេដឹកនាំត្រូវរៀបចំ ផ្សព្វផ្សាយចក្ខុវិស័យនោះអោយដល់ សកម្មជន ប្រជាពលរដ្ឋ ដោយប្រើវិធីសាស្ត្រផ្សេងៗក្នុងការផ្សព្វផ្សាយ ដែលមាន ប្រសិទ្ធភាព ប្រើវិធីសាស្ត្រដែលគួរអោយចាប់អារម្មណ៍ តាមរយៈបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយ បណ្តាញសារពតិមាន និងអ្នកនាំពាក្យ មេដឹកនាំផ្សេងៗ។

៤-បង្ហាញ គោលការណ៍ ទិសដៅ គោលដៅ (Show the Goal, Principle and Objective)

ការផ្សព្វផ្សាយនេះ ដើម្បីពន្យល់បង្ហាញប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ យល់អំពីគោលការណ៍ដឹកនាំរបស់អង្គការនយោបាយខ្លួន និងអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមើលឃើញអំពីគ្រោះថ្នាក់របស់ប្រទេសជាតិ។ យួនកំពុង*ប្រើយុទ្ធសាស្ត្រ ដង្កូវខ្មូង ដែលកំពុង ស៊ីរូងផ្ទៃក្នុងប្រទេសខ្មែរសព្វថ្ងៃនេះ* ទីបំផុតជាតិខ្មែរត្រូវស្លាប់។ មេដឹកនាំជាតិខ្មែរត្រូវធ្វើយ៉ាងណាអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ គាំទ្រ ឬចូលរួមជាមួយយើង ដោយលះបង់ទាំងពេលវេលា សម្ភារៈ កម្លាំងកាយ ចិត្ត ដើម្បីអោយសំរេចជោគជ័យតាម គោលការណ៍នោះ។ មិនថាសត្រូវនោះ តូច ឬ ធំ ប៉ុណ្ណាឡើយ ក៏យើងជាអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរ អាចយកឈ្នះសត្រូវបានជានិច្ច *អោយតែយើងមានផែនការល្អបំផុត* (The Best Plan)។ មេដឹកនាំត្រូវ បង្ហាញបកស្រាយ អំពីគោលការណ៍ និងឈ្មោះ

របស់អង្គការដឹកនាំ ធ្វើមនោគមន៍នយោបាយ សង្គ្រាមនយោបាយ ចិត្តសាស្ត្រ តាមសកម្មភាពផ្សេងៗ ដែលខ្លួនមាន សមត្ថភាពអាចរៀបចំបាន ។

ត្រូវលើកយកគោលការណ៍របស់អង្គការនយោបាយមកបកស្រាយ និងបង្ហាញដល់សាធារណៈជន ដើម្បីអោយគេដឹង ទទួលដំណឹងយកទៅផ្សព្វផ្សាយបន្ត ជាពិសេស ត្រូវលើកតំកើង និងសសើរ អំពីគោលការណ៍របស់អង្គការនយោបាយខ្លួន ។ ពីព្រោះមានតែអង្គការនយោបាយនេះ ដែលជាអ្នកស្នេហាជាតិ និងគិតគូររឿងអាយុជីវិតប្រទេសជាតិពិតប្រាកដ ។ ត្រូវផ្សព្វផ្សាយលើកតំកើងគោលការណ៍របស់អង្គការនយោបាយយើង ដោយធានាចំពោះប្រជាពលរដ្ឋថា ពិតជាអាចដឹកនាំប្រទេសជាតិអោយមានការរីកចំរើន ដូចអ្វីដែលប្រជាពលរដ្ឋចង់បាន ។ ចំណុចសំខាន់នៃការបង្ហាញនេះ ត្រូវរើសចំណុចដែលខុសគ្នាពិសេសត្រូវនិងមានប្រៀបលើអង្គការនយោបាយដទៃ ដូចជា មេដឹកនាំ យុទ្ធសាស្ត្រ គោលការណ៍អង្គការនយោបាយ ការរៀបចំប្រទេស និងចំណុចដែលនាំទៅយើងទទួលបានជោគជ័យជាដើម ។ យើងត្រូវធ្វើការប្រៀបធៀបរវាងគោលការណ៍របស់អង្គការនយោបាយខ្លួន និងអង្គការនយោបាយរបស់អ្នកដទៃ ដែលជាគោលដៅក្នុងការប្រកួតប្រជែង ។ ត្រូវបកស្រាយអំពីអ្វីដែលអង្គការនយោបាយនោះមាន ដូចជា ឡូកូ ឈ្មោះ ពាក្យពេចន៍ អត្ថន័យ ខ្លឹមសារ និងសកម្មភាពរបស់មេដឹកនាំផ្សេងៗ។ល។

៥-បង្ហាញពីវិធីសាស្ត្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ដែលនឹងសំរេចគោលដៅ (Show the strategy)

ដើម្បីអោយអ្នកក្រោមបង្គាប់មានកម្លាំងចិត្ត មានទឹកចិត្តធ្វើកិច្ចការនោះ លុះត្រាតែគេមើលឃើញថា ផ្លូវនោះនាំទៅរកជោគជ័យ សំរេចដល់គោលដៅដែរ តែបើគេគ្មានរំពឹងគិតថានិងទទួលជ័យជំនះនោះ ធ្វើអោយគេគ្មានកម្លាំងចិត្តទេ ។ ការដែលគ្មានកម្លាំងចិត្តនាំអោយបរាជ័យបាន ។ យើងប្រៀបធៀប ពេលដែលយើងឡើងជិះឡានក្រុងមួយ ដើម្បីសំដៅទៅរកគោលដៅដែលយើងចង់ទៅ បើសិនជាយើងមិនដឹងច្បាស់ថា ឡានណាមួយនាំទៅរកគោលដៅ ដែលយើងចង់ទៅនោះទេ យើងនិងវង្វេង និងមិនជឿជាក់ថាដល់គោលដៅ តែបើយើងដឹងច្បាស់នោះ យើងឡើងជិះឡាននោះដោយគ្មានខ្វល់ខ្វាយឡើយ ព្រោះយើងដឹងយ៉ាងប្រាកដថា ពិតជាដល់គោលដៅយ៉ាងប្រាកដ ។

៦-បង្ហាញផលប្រយោជន៍ដែលនិងទទួលបាន (Gain The Interest)

ពេលដែលអ្នកដើរតាមផ្លូវរបស់ព្រះពុទ្ធ នោះអ្នកនិងទទួលសំរេចនិព្វាន រួចចាកផុតទុក្ខទាំងឡាយដែលកើតមានទាំងឡាយ ។ ចំណែកការដឹកនាំរបស់យើងដូចគ្នា យើងត្រូវប្រាប់ពីប្រយោជន៍ដែលគេទទួលបាន ពេលដែលអនុវត្តន៍តាមកិច្ចការនោះ តើផលប្រយោជន៍អ្វីដែលនិងទទួលបានមកវិញ? ។

II .កត្តាដែលធ្វើអោយមនុស្សដើរតាមមេដឹកនាំ (Factor Cause the Followers to follow the Leaders)

១-ចាត់ទុកជាមនុស្សសំខាន់ (Important Person)

មេដឹកនាំត្រូវអោយតំលៃដល់អ្នកក្រោមបង្គាប់ ត្រូវគោរពអ្នកក្រោមបង្គាប់ ដោយចាត់ទុកគេជាមនុស្សសំខាន់ៗ។ បើសិនជាយើងធ្វើចំពោះខ្លួនឯងយ៉ាងម៉េច យើងត្រូវធ្វើចំពោះអ្នកដទៃ និងអ្នកក្រោមបង្គាប់យ៉ាងដូច្នេះដែរ ។ យើងត្រូវធ្វើការយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះសុខទុក្ខអ្នកក្រោមបង្គាប់ ធ្វើអោយគេមានអារម្មណ៍ថា គេជាមនុស្សសំខាន់ ។ យើងត្រូវចងចាំ អ្វីដែលគេធ្វើអោយយើងមិនមានការពេញចិត្ត យើងមិនត្រូវធ្វើចំពោះអ្នកដទៃ ឬអ្នកក្រោមបង្គាប់ ។ គេនិងដើរតាមយើង បើសិនយើងទុកគេជាមនុស្សសំខាន់ តែយើងមិនត្រូវចាត់ទុកខ្លួនឯងជាមនុស្សសំខាន់នោះឡើយ ។ បើយើងសំរេចចិត្តធ្វើជា មេដឹកនាំគេនោះ គេមិនដើរតាមយើងឡើយ ។

២-យកចិត្តអ្នកដទៃមកដាក់លើចិត្តយើង (Friend in Need)

បើយើងស្រឡាញ់ខ្លួនយើងប៉ុន្មាន យើងត្រូវស្រឡាញ់អ្នកដទៃដូចគ្នាដែរ។ យើងធ្វើសំរាប់ខ្លួនឯងយ៉ាងណា យើងត្រូវធ្វើចំពោះអ្នកដទៃដូចគ្នាដែរ។ យើងត្រូវប្រមើលមើលអារម្មណ៍អ្នកដទៃជាមុន ត្រូវសំឡឹងមើលចិត្តអ្នកដទៃ តើគេមានអារម្មណ៍យ៉ាងដូចម្តេច? ។ ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ យកចិត្តទុកដាក់អ្នកក្រោមបង្គាប់ ដូចជា ឪពុក និង កូន ។

៣-មិនកែខ្លួន ឈាក់កំហុស ទំលាក់ដាក់អ្នកដទៃ (Not Blame Others)

ចូរកុំព្យាយាមទំលាក់កំហុស ស្តីបន្ទោសអ្នកក្រោមបង្គាប់ ពេលដែលការងារបរាជ័យ។ អ្នកក្រោមបង្គាប់ធ្វើការមិនបានជោគជ័យ មិនត្រូវទំលាក់កំហុសរបស់ខ្លួនលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ យើងមិនអាចជាមេដឹកនាំយូរអង្វែងឡើយ បើយើងព្យាយាមទំលាក់កំហុសលើគេ។ យើងជាមេដឹកនាំត្រូវទទួលខុសត្រូវនូវសកម្មភាពរបស់យើង យើងត្រូវទទួលស្គាល់ការពិត។

៤-សរសើរជាសាធារណៈ រិះគន់ជាឯកជន (Praise in Public, Criticize in Private)

យើងជាមេដឹកនាំ មិនត្រូវកំណាញ់នូវពាក្យសរសើរចំពោះបុគ្គលិកទេ។ ពាក្យសរសើរជាការលើកទឹកចិត្តសំខាន់ណាស់។ ការលើកសរសើរនៅកន្លែងសាធារណៈត្រូវធ្វើជាលក្ខណៈទូទៅទាំងអស់គ្នា។ តែបើយើងចង់រិះគន់ យើងត្រូវធ្វើជាលក្ខណៈឯកជនតែពីរនាក់ ដោយលក្ខណៈរិះគន់នោះត្រូវជាលក្ខណៈរិះគន់ស្ថាបនា។ បើយើងចង់រិះគន់ចំពោះបុគ្គលណាមួយ យើងត្រូវធ្វើភ្លាម តែត្រូវធ្វើជាអាថិកំបាំង។ កុំព្យាយាមតាមចាប់កំហុសអ្នកក្រោមបង្គាប់។

៥-បង្ហាញខ្លួនអោយគេស្គាល់ (Being seen)

ការដែលយើងដើរមើលការងារ ដើរមើលបុគ្គលិក ផ្តល់ឱកាសអោយអ្នកក្រោមបង្គាប់បានពិភាក្សា ផ្តល់យោបល់ការជជែក ការលើកទឹកចិត្តបន្ថែម។ ការចំណាយពេលដើរមើលដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅនៃការងារ ដើម្បីជួសជុលអ្វីដែលធ្វើខុស។ យើងត្រូវបង្ហាញអោយអ្នកក្រោមបង្គាប់ស្គាល់ឃើញយើង។ យើងជាមេដឹកនាំត្រូវធ្វើការអស់ពីកម្លាំងកាយចិត្តអោយអ្នកក្រោមបង្គាប់មើល។

៦-ប្រើការប្រកួតប្រជែង (Competition)

មនុស្សចូលចិត្តប្រកួតប្រជែង ហេតុនេះយើងប្រើការប្រកួតប្រជែងជាល្បែងក្នុងការសំរេចគោលដៅក្នុងការដឹកនាំ។ ដើម្បីអោយសិស្សចូលចិត្តអានសៀវភៅ យើងត្រូវធ្វើការប្រកួតប្រជែងផ្នែកចំណេះដឹងផ្សេងៗ ដើម្បីផ្តល់រង្វាន់ដល់អ្នក ដែលពូកែចេះចាំ។ ដើម្បីអោយសិស្សខិតខំរៀន មានគុណភាព គ្រូបានរៀបចំអោយមានការប្រឡង រៀបចំកិច្ចការស្រាវជ្រាវអោយសិស្ស ដើម្បីបង្កើនគុណភាព។ ចំណែកការដឹកនាំ មិនខុសគ្នាទេ មេដឹកនាំត្រូវគិតពីការប្រើការប្រកួតប្រជែង ដើម្បីអោយមនុស្សខិតខំធ្វើការងារ។

III.កត្តាដែលមានឥទ្ធិពលក្នុងការដឹកនាំ (Factor that influence in Leadership)

១-ការបញ្ចុះបញ្ចូល (Persuasion)

ការប្រើវិធីបញ្ចុះបញ្ចូលនេះ យើងត្រូវប្រើសំរាប់អ្នកដែលមានឥទ្ធិពលស្រដៀងគ្នា ឬអ្នកដែលមានឥទ្ធិពលជាងយើង។ ក្នុងករណីនេះ យើងត្រូវចេះបង្ហាញហេតុផល ភស្តុតាងអោយបានច្បាស់លាស់ ធ្វើយ៉ាងណាអោយគេគាំទ្រយល់ស្រប តាមគំនិតរបស់យើង។ បង្ហាញអំពីគោលបំណងនិងទិសដៅរបស់យើងដែលត្រូវធ្វើ។ ការបញ្ចេញទស្សនៈ យោបល់ផ្ទាល់ខ្លួនជាដើម អោយមានលក្ខណៈតក្កវិជ្ជា ឡូស៊ីក។ ការប្រើវិធីបញ្ចុះបញ្ចូលមានប្រសិទ្ធភាពលុះត្រាបុគ្គលនោះ មានគោលដៅការងារដូចគ្នា ហើយត្រូវពន្យល់ហេតុផលអោយបានក្បោះក្បាយ តែបើសិនជាពន្យល់ហេតុផលមិនបាន ក្បោះក្បាយ

ទេ ឬគ្មានភស្តុតាង ឯកសារ ដើម្បីគាំទ្រគំនិតនោះ ការបញ្ចុះបញ្ចូលនិងអាចទទួលបរាជ័យ ។ មួយវិញទៀត ការបញ្ចុះបញ្ចូលតែចំពោះបុគ្គលគោលដៅ យើងត្រូវពន្យល់អំពីសំណើសុំ ឬគំរោងស្នើរសុំ ដែលផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលនោះ ដូចជាអត្ថប្រយោជន៍ដែលទាក់ទងនិងអាជីពរបស់គេ ដើម្បីអោយរៀនជំនាញថ្មីៗ ដើម្បីជួបមនុស្សសំខាន់ៗ ឬដើម្បីឃើញអ្វីថែមទៀត និងទទួលបានកេរ្តិ៍ឈ្មោះទៀត ។ ជាពិសេស ធ្វើអោយការងាររបស់បុគ្គលនោះកាន់តែស្រួល និងគួរអោយចាប់អារម្មណ៍ ។ ដើម្បីជោគជ័យនេះ អាស្រ័យលើអ្នកដែលបញ្ចុះបញ្ចូល ត្រូវធ្វើអោយគេទុកចិត្ត ។ ចំណែកឯ ការបញ្ចុះបញ្ចូលតាមបែបអំពាវនាវវិញ ត្រូវធ្វើទាក់ទងអារម្មណ៍ និងតំលៃជាមូលដ្ឋាន ដែលផ្ទុយពីការប្រើដូចវិធីហេតុ ផលតក្កវិជ្ជាដូចដែលបាននិយាយខាងលើ ។ គោលបំណងគឺអោយមានការអបអរសាទ និងការប្តេជ្ញាចិត្ត ដោយមានការផ្តោតអារម្មណ៍ខ្លាំង ដែលទាក់ទងទៅនិងក្តីសង្ឃឹម តំលៃ ឧត្តមគតិ សំណើ ឬគំរោងសំណើរបស់បុគ្គលនោះ ។ ឧត្តមគតិមួយចំនួន ដែលអាចរាប់បញ្ចូលបានដូចជា ស្នេហាជាតិ ស្មោះត្រង់ សេរីភាព ការបំពេញកាតព្វកិច្ចខ្លួនឯង យុត្តិធម៌ ត្រឹមត្រូវ ស្មើរភាព សេចក្តីស្រឡាញ់ មេត្តាមនុស្សធម៌ និងរីកចំរើន ។ ឧទាហរណ៍ទាហានដែលគេបញ្ជូនទៅកន្លែងដែលមានគ្រោះថ្នាក់ ដោយគេបញ្ជាក់អំពីការស្នេហាជាតិមាតុភូមិ ។

២-ការចរចារ (Negotiation)

ការប្រើវិធីចរចារនេះ នៅពេលគេមានឥទ្ធិពលស្មើរគ្នានិងយើង ដូចជាមិត្តភ័ក្រ ឬអ្នកដែលមានអាជីពដូចគ្នានិងយើងជាដើម ។ ម្យ៉ាងការចរចារនេះប្រើនៅពេលដែលយើងមានផលប្រយោជន៍តិចតួចអោយគេ ។ ការចរចារនេះអាចធ្វើឡើងចាប់ពីបុគ្គលពីរនាក់ឡើងទៅ ។ ការចរចារត្រូវផ្តោតលើផលប្រយោជន៍ មិនត្រូវផ្តោតលើតំណែងរបស់ខ្លួន អាងថាអំណាចផ្តោតលើឥរិយាបថបុគ្គលឡើយ ។ សំរាប់អ្នកដែលមានសមត្ថភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ។

៣-ការសេពគប់ (Involvement)

ការប្រើវិធីសេពគប់ស្និទស្នាល ជាវិធីដែលមានឥទ្ធិពលជាងគេបង្អស់ ។ ការប្រើវិធីនេះ ធ្វើអោយគេជឿជាក់ ទុកចិត្ត និងទទួលស្គាល់អំពើល្អរបស់យើង ។ ការសេពគប់នេះ លុះត្រាយើងជាមនុស្សល្អ ប្រព្រឹត្តនូវអំពើសុចរិត ប្រកបដោយគុណធម៌ ចេះជួយគ្នាក្នុងគ្រាអាសន្ន និងស្មោះត្រង់ ។ ការសេពគប់នេះ ជាការលើកទឹកចិត្តខ្លាំងបំផុត យើងជាមេដឹកនាំត្រូវផ្តល់គំនិត ប្រឹក្សាគោលបំណង និង ទិសដៅ ។

៤-ការតំរង់ទិស (Direction)

ការប្រើវិធីនេះ សំរាប់យើងមានឥទ្ធិពលលើគេ ដូចជាយើងជាគ្រូបង្រៀន ឪពុកម្តាយជាដើម ឬ ពេលដែលគេចាំបាច់ត្រូវពឹងពាក់លើយើងទាំងស្រុង ។ ជាពិសេស នៅពេលដែលយើងមានកិរិតយុទ្ធសាស្រ្តខ្លាំងលើគេ យើងត្រូវដឹកនាំគេធ្វើតែម្តង ។ ប្រើវិធីនោះ នៅពេលអ្នកក្រោមដែលមានសមត្ថភាពទាបជាងយើង ឬជាអ្នកដែលយើងមានឥទ្ធិពលលើ ។

IV.កត្តាដែលធ្វើអោយគេជឿជាក់ (Factor that Cause Some one Confidence)

១-ធ្វើមេដឹកនាំដោយខ្លួនឯង (Act like a leader by one-self)

យើងត្រូវរៀនធ្វើជាមេដឹកនាំដោយខ្លួនឯង ដោយមិនចាំបាច់គេតែងតាំងអោយធ្វើជាមេដឹកនាំឡើយ ។ អ្នកដែលព្យាយាមសិក្សារៀនសូត្រជាមេដឹកនាំ អ្នកដែលមានលក្ខណៈជាមេដឹកនាំ តែងតែមានឆន្ទៈសិក្សារៀនសូត្រជាប្រចាំ ព្រោះការរៀនសូត្រ និងការដឹកនាំត្រូវដើរទន្ទឹមគ្នា ។ យើងត្រូវពិនិត្យមើលស្ថានការណ៍ហើយបង្កើតស្ថានការណ៍នោះ ស្ម័គ្រចិត្តធ្វើជាមេដឹកនាំដោយខ្លួនឯង ។ មេដឹកនាំមានចរិកលក្ខណៈតាំងពីកំណើត តែយើងអាចរៀបចំខ្លួនយើងអោយទៅជាមេដឹកនាំបានដោយចាប់ផ្តើមអនុវត្តន៍តាមទ្រឹស្តី ចាប់ពីពេលនេះតទៅ ។ មេដឹកនាំមិនមែនជាអ្នកធំអាងអំណាច ទៅកៀបសង្កត់គេ

ថាមេដឹកនាំនោះទេ មេដឹកនាំមិនសំដៅទៅលើអង្គុយលើកៅអីតំណែងធំថាមេដឹកនាំនោះទេ មេដឹកនាំគឺជាអ្នកមានចក្ខុវិស័យ ធ្វើប្រយោជន៍ជូនជាតិ ធ្វើប្រយោជន៍ជូនប្រជាជាតិខ្មែរពិតប្រាកដ។ មេដឹកនាំដែលបង្ហាញនូវចរិកលក្ខណះខ្លាំងនោះ មានការជំរុញថាមពល ចំពោះឥរិយាបថបុគ្គលិក សមាជិក សមាជិកា មេដឹកនាំត្រូវមាន ចក្ខុវិស័យ ការប្តេជ្ញាចិត្ត វិន័យផ្ទាល់ខ្លួន ឆន្ទៈ គុណធម៌ ស្នាដៃ និងសេចក្តីក្លាហាន។ មេដឹកនាំដែលមានចរិកលក្ខណៈបែបនេះអាចដឹកនាំអ្នកដើរតាមបាន។ ប៉ុន្តែចំពោះមេដឹកនាំ ដែលមានលក្ខណៈខ្សោយមិនលក្ខណៈដូចរៀបខាងលើទាំងអស់នេះឡើយ។

២-ជួយអ្នកដទៃដោយគុណធម៌ (Help others honestly)

យើងជាមេដឹកនាំ មិនត្រូវគិតពីផលប្រយោជន៍ខ្លួនឯង អត្តានិយម កំណាញ់ស្វិតនោះទេ។ មេដឹកនាំជាអ្នកដែលមានចិត្តទូលាយ ចេះជួយអ្នកដទៃ ដោយទឹកចិត្តសប្បុរស ដោយមិនចង់បានការតបស្នងសងគុណអ្វីមកវិញឡើយ ជាអ្នកជួយអ្នកដទៃ ជាជនរួមឈាមដូចគ្នាដោយចិត្តបរិសុទ្ធ។ បើយើងចេះជួយការពារផលប្រយោជន៍គេ លោកជួយរកផលប្រយោជន៍អោយគេ គេនិងមករកលោកអោយធ្វើជាមេដឹកនាំ។

៣-អភិវឌ្ឍន៍ជំនាញ សមត្ថភាពជានិច្ច (Keep Learning Always)

យើងជាមេដឹកនាំត្រូវបណ្តុះបណ្តាល អភិវឌ្ឍន៍ជំនាញរបស់យើង និងអ្នកដែលនៅជុំវិញខ្លួនយើងជានិច្ច ជាពិសេសត្រូវបណ្តុះបណ្តាលប្រជាពលរដ្ឋទាំងមូលអោយមានសមត្ថភាព កាលណាប្រជាពលរដ្ឋមានសមត្ថភាពខ្លាំង យើងជាមេដឹកនាំក៏ខ្លាំងដែរ កាលបើប្រជាពលរដ្ឋខ្សោយ មេដឹកនាំក៏ខ្សោយដែរ។ ដូចបានបរិយាយខាងលើ ការរៀន និងការដឹកនាំត្រូវដើរទន្ទឹមគ្នា រៀនគ្មានទីបញ្ចប់ ការដឹកនាំក៏គ្មានទីបញ្ចប់ ពីព្រោះការរស់នៅរបស់មនុស្សត្រូវការប្រកួតប្រជែងគ្នាដើម្បីផលប្រយោជន៍គ្មានទីបញ្ចប់ យើង ជាមេដឹកនាំត្រូវ ធ្វើអោយគំនិតថ្មី សមត្ថភាពកាន់តែខ្លាំងឡើងជានិច្ច។

៤-ឥរិយាបថវិជ្ជមាន (Positive attitude)

យើងជាមេដឹកនាំត្រូវមានឥរិយាបថវិជ្ជមានជានិច្ច ឥរិយាបថអាចសំរបខ្លួនទៅគ្រប់ស្ថានការណ៍ទាំងអស់។ យើងជាមេដឹកនាំ ត្រូវមានស្មារតីគិតអ្វីជាវិជ្ជមាន ត្រូវមានគំនិតសុទិដ្ឋិនិយម ត្រូវអានសៀវភៅដែលមានគំនិតល្អមកដាក់ក្នុងគំនិតដើម្បីអោយយើងមានគំនិតល្អគំនិតវិជ្ជមានដាក់ក្នុងគំនិត ធ្វើអោយគំនិតយើងមានគំនិតវិជ្ជមាន មានគំនិតល្អ ធ្វើអោយឥរិយាបថរបស់យើងវិជ្ជមានល្អដែរ។ យើងមិនត្រូវបញ្ចេញឥរិយាបថអវិជ្ជមាន ដាក់អ្នកក្រោមបង្គាប់ទេ ឬយើងមិនត្រូវបដិសេធដោយឥរិយាបថអវិជ្ជមានដែរ។ យើងជាមេដឹកនាំត្រូវសម្អាតចិត្តអោយស្អាត កាត់អោយដាច់នូវចិត្តដែលជាប់ជំពាក់និងអារម្មណ៍ទាំង ៥ ទើបយើងអាចសំរបខ្លួនតាមគ្រប់មនុស្សទាំងអស់បាន។ មេដឹកនាំដែលខ្លាំងៈ

- ត្រូវមានជំនាញខាងសមត្ថភាពច្បាស់លាស់
- ត្រូវមានគុណធម៌ និងក្រមសីលធម៌ក្នុងការដឹកនាំ
- ត្រូវស្គាល់កត្តាទាំង ៤ យ៉ាង ដូចជា អ្នកដើរតាម អ្នកដឹកនាំ ការទំនាក់ទំនង និងស្ថានការណ៍
- ត្រូវស្គាល់ពីខ្លួនឯង ដូចជា ចំណុចខ្សោយ និងខ្លាំង ចរិកលក្ខណៈ ចំណេះដឹង និងជំនាញ
- ត្រូវស្គាល់ពីធម្មជាតិមនុស្ស
- ត្រូវស្គាល់ពីកិច្ចការរបស់លោក
- ត្រូវស្គាល់ពីអង្គការដឹកនាំរបស់លោក
- ធ្វើគឺយើងត្រូវប្រាប់ទិសដៅ ដូចជា ការដាក់គោលដៅ ការដោះស្រាយបញ្ហា ការសំរេចចិត្ត និងការធ្វើផែនការ

- ធ្វើ គឺ ការអនុវត្ត ដូចជា ការទំនាក់ទំនង ការសំរបសំរួល ការត្រួតពិនិត្យ ការវាយតម្លៃ
- ធ្វើ គឺ ការលើកទឹកចិត្ត

V.គោលការណ៍បញ្ចុះបញ្ចូល (Principle of Persuasion)

១-ប្តូររូបរាងតាមកាលៈទេសៈ (Flexible and Comonflage)

ការចេះបត់បែនតាមកាលៈទេសៈ ការចេះក្លែងភេទតាមធម្មជាតិ ដើម្បីកុំអោយគេស្គាល់យើងច្បាស់ ដើម្បីធ្វើការបញ្ចុះបញ្ចូលអោយមានប្រសិទ្ធភាព ធ្វើអោយគេជឿជាក់។ បើសិនជាយើងឃោសនាបញ្ចុះបញ្ចូលនៅក្នុងមជ្ឈដ្ឋានសិស្សនិស្សិត យើងត្រូវប្តូររូបរាងជាលក្ខណៈនិស្សិត ដោយយើងចាប់យកនិស្សិតដែលមានឥទ្ធិពលក្នុងការបញ្ចុះបញ្ចូល។ យើងស្ថិតនៅស្ថានភាពណា យើងត្រូវធ្វើស្របក្នុងស្ថានភាពនោះ។ ដូចយួនគេប្តូររូបរាងលក្ខណៈមកជាខ្មែរ តាមរបៀបចារកម្ម ដោយរៀនភាសាខ្មែរ ទំនៀមទំលាប់ខ្មែរ ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ដើម្បីដណ្តើមផលប្រយោជន៍ពីខ្មែរ និងលេបទឹកដីខ្មែរតាមវិធីចិត្តសាស្ត្រ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរលែងជឿជាក់លើអ្នកនយោបាយ ស្អប់អ្នកនយោបាយ ដោយសារការបោកប្រាស់របស់ មេដឹកនាំនយោបាយបាននិងកំពុងបោកប្រាស់គាត់ម្តងហើយម្តងទៀត។ ហេតុនេះហើយ យើងមិនត្រូវសំដែងខ្លួនជាអ្នកនយោបាយដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលឡើយ តែយើងអាចនិយាយក្នុងនាមខ្មែរជាតិខ្មែរ ដែលខ្វល់ខ្វាយ ពីអាយុប្រទេសជាតិ។

២-និយាយអោយចំបញ្ហាអ្នកស្តាប់ (Target Audience Problems)

ការបញ្ចុះបញ្ចូលល្អ ត្រូវនិយាយពីបញ្ហារបស់អ្នកស្តាប់។ ត្រូវចាំថា គេមិនចង់ស្តាប់រឿងផ្ទាល់ខ្លួនរបស់យើង បញ្ហារបស់យើងឡើយ ប៉ុន្តែគាត់ចង់ស្តាប់នរណាដែលអាចការពារផលប្រយោជន៍អោយពួកគាត់ ឬអ្នកដែលជួយដោះស្រាយបញ្ហា អ្នកយកផលប្រយោជន៍មកជូនគាត់ ជាពិសេស គាត់ចង់ស្តាប់រឿងដែលទាក់ទងនឹងរឿងរបស់គាត់។ ដូចនេះ យើងជាអ្នកឃោសនា ត្រូវលើកយកបញ្ហារបស់អ្នកស្តាប់យកមកនិយាយ និងធ្វើការដោះស្រាយជូនគាត់ ។ ប៉ុន្តែ យើងមិនអាចសន្យា អ្វីដែលយើងមិនអាចធ្វើបាននោះទេ។

៣-មានខន្តី អត់ធ្មត់ (Patience)

យើងជាអ្នកបញ្ចុះបញ្ចូលត្រូវអត់ធ្មត់គ្រប់យ៉ាង អត់ធ្មត់ចំពោះពេលវេលាទោះយូរ ឬឆាប់ក៏ដោយ អត់ធ្មត់គ្រប់ពេលវេលា គ្រប់ទីកន្លែង អោយតែយើងសំរេចគោលដៅដែលត្រូវធ្វើ។ អត់ធ្មត់ចំពោះពាក្យរិះគន់ផ្សេងៗ អត់ធ្មត់ចំពោះការមើលងាយ អត់ធ្មត់ចំពោះការប្រឆាំងផ្សេងៗ អត់ធ្មត់ចំពោះអ្នកដែលយល់ឃើញខុសពីយើង។ អត់ធ្មត់ចំពោះការងាររបស់យើងដែលកំពុងធ្វើ ដោយព្យាយាមអោយអស់ពីសមត្ថភាព។ អត់ធ្មត់ចំពោះបុគ្គលដែលយើងទាក់ទង ចំពោះសាធារណៈជន ចំពោះប្រជាពលរដ្ឋ។ ការអត់ធ្មត់នោះ ដោយយើងជាមេដឹកនាំមិនត្រូវខឹង អន់ចិត្ត មិនពេញចិត្តចំពោះទង្វើទាំងឡាយដែលគេមិនគាំទ្រយើងជាដើម។

៤-បង្កើតកេរ្តិ៍ ឈ្មោះល្អ (Good fame)

យើងជាមេដឹកនាំត្រូវបង្កើតអោយមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អ ជាសវាងកេរ្តិ៍ឈ្មោះមិនល្អ ដូចជាជនពុករលួយ លួចសម្បត្តិជាតិលក់សម្បត្តិជាតិដើម្បីប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន និងក្រុមគ្រួសារ។ ជាជនប្រព្រឹត្តិអំពើពាលាអាវ៉ាសែ ខ្វះសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ដូចជាលេងល្បែងស៊ីសង ផឹកស៊ី ស្រីញីជាដើម ជាពិសេសគឺយើងគិតប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ជាងប្រយោជន៍ជាតិ ធ្វើអោយយើងគ្មានប្រជាប្រិយ។ ការប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍អ្នកដទៃ ឬផលប្រយោជន៍ប្រជាពលរដ្ឋ ដោយការជិះជាន់ កិបកេង

ឃុបឃិតបក្សពួកនិយមជាដើម ។ ហេតុដូចនេះ ដើម្បីបង្កើតកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អ យើងត្រូវប្រព្រឹត្តិអំពើល្អ ចេះជួយអ្នកដទៃ ធ្វើប្រយោជន៍ជូន ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរ និងអនុវត្តភាពជាមេដឹកនាំដែលមានក្នុងសៀវភៅភាគ ១ និង ភាគ ២ នេះ ។

៥-កុំប្រកែក តមាត់ ឈ្លោះ (No quarrel)

យើងជាមេដឹកនាំ ឬ ជាឃោសនិក ដែលដើរតួសំរាប់បញ្ចុះបញ្ចូលជនរួមជាតិខ្មែរដ៏ទៃទៀត អោយមើលឃើញអំពីគ្រោះថ្នាក់ប្រទេសជាតិដូចយើង យើងមិនត្រូវប្រកែកយកឈ្នះចាញ់ ឈ្លោះគ្នា តមាត់គ្នាទៅមកនោះទេ ។ បើសិនជាមានលក្ខណៈបែបនេះ យើងមិនមែនជាមេដឹកនាំ ឬជាឃោសនិកដ៏ល្អនោះទេ ។ ទោះជាការយល់ឃើញខុសគ្នាយ៉ាងណាក្តី តែយើងត្រូវរើសយកហេតុផលណាមួយដែលគេអាចទទួលយកបាន ដោយជៀសវាងការប្រកែកគ្នាដូចនិយាយខាងលើ ។

៦-ទាញការសន្និដ្ឋាន (Positive Conclusion)

ការទាញសន្និដ្ឋានអោយមានលក្ខណៈសមហេតុផល មានភស្តុតាងត្រឹមត្រូវពិតប្រាកដ និងភ្ជាប់ទៅនិងស្ថានភាពជាក់ស្តែង ។ ការទាញសេចក្តីដ្ឋាននេះអោយសមស្របទៅនិងការយល់ដឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងអ្នកដែលយើងទំនាក់ទំនងជាមួយ ការទាញសន្និដ្ឋាន ដែលខុសពីការពិត ធ្វើអោយគេមិនជឿ ខ្វះភាពជឿជាក់ ជាកត្តាបរាជ័យក្នុងការបញ្ចុះបញ្ចូល ។

៧-លើកទឹកចិត្តអោយមានការរិះគន់ (Feedback)

លើកទឹកចិត្តអោយមានការរិះគន់កែលំអរ ព្រោះជាកញ្ចក់ឆ្លុះបញ្ចាំងនូវសកម្មភាពរបស់យើង ។ ការលើកទឹកចិត្តអោយមានការរិះគន់នេះ ធ្វើអោយគេសប្បាយចិត្ត ចូលរួមសកម្មភាពជាមួយយើង ដោយគេមានមោទនភាព ចំពោះអ្វីដែលគេបានរួមចំណែក ដើម្បីធ្វើអោយមានការរីកចំរើន ។ ជាពិសេស នៅពេលដែលយើងទទួលយកគំនិតនោះទៅអនុវត្តន៍ និងកែប្រែជាថ្មី ។ ធ្វើអោយគេមានអារម្មណ៏ថា ស្និតស្នាល ហើយជឿជាក់ទៀតផង ។

៨-បង្កើតទំនាក់ទំនងល្អ (Good Communication)

បញ្ហាជាច្រើនកើតឡើងដោយការទំនាក់ទំនងដែលមានកំហុស ហើយបញ្ហានេះអាចនាំអោយមានការច្រឡំ និងធ្វើអោយផែនការបរាជ័យ ។ ទំនាក់ទំនង គឺជាការផ្លាស់ប្តូរ ការបង្ហូរព័តិមាន និងគំនិតពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់ទៀត ។ វាពាក់ព័ន្ធអ្នកបញ្ជូនព័តិមាន និងអ្នកទទួលព័តិមាន ។ ទំនាក់ទំនងមានប្រសិទ្ធភាពកើតឡើង លុះត្រាតែអ្នកទទួលយល់ព័តិមាន និងគំនិតពិតប្រាកដ របស់អ្នកបញ្ជូនមានចេតនាចង់បញ្ជូន ។ ការសិក្សាដំណើរទំនាក់ទំនង មានសារសំខាន់ពីព្រោះលោកបង្រៀន សំរបសំរួល ប្រឹក្សាវាយតំលៃ និងត្រួតពិនិត្យ តាមរយះដំណើរការនេះ ។ ទំនាក់ទំនង គឺជាអ្វីដែលយើងព្យាយាមដើម្បីធ្វើ និយាយចំពោះអ្នកដែលនៅជិតយើង ។

ដំបូងពតិមានមាននៅក្នុងគំនិតអ្នកបញ្ជូន គំនិតនេះអាចជាគំនិត យោបល់ ពតិមាន និងអារម្មណ៏ ។ ដំណឹងត្រូវបានគេបញ្ជូនទៅអ្នកទទួលតាមរយៈ ពាក្យសំដី និងជានិមិត្តសញ្ញា ។ ចុងបញ្ចប់ អ្នកទទួលបកប្រែពាក្យសំដី និងនិមិត្តសញ្ញាជាគំនិត ឬពតិមាន ដែលគេអាចយល់បាន ។

ការទាក់ទង គឺជាវិធីដែលគេបញ្ជូនដំណឹង និងត្រូវបានគេស្គាល់ជា ភាសា ដែលគេរាប់បញ្ចូលទាំង សំលេង ភ្នែក ភាសាកាយវិការ កាយវិការដៃ និងសភាពលក្ខណៈអារម្មណ៏ ខ្លាច ខឹង មិនប្រាកដ មិនជឿជាក់ ។ តាមពិតទៅ យើងទុកចិត្តភាពច្បាស់លាស់របស់តិរិយាបថ ជាងការដែលគ្រាន់តែនិយាយផ្ទាល់មាត់ ។

ការទំនាក់ទំនងមានឧបសគ្គមួយចំនួនដូចជា វប្បធម៌ ភាសា ពីព្រោះនៅប្រទេសផ្សេងគ្នា តំបន់ផ្សេងគ្នា ប្រើប្រាស់ភាសាផ្សេងៗគ្នា ដែលពិបាកយល់នៅក្នុងការទំនាក់ទំនង ដោយមិនយល់អត្ថន័យ ។ ជួនកាលមកពីខ្លួនយើង ដែលមានលេសផ្សេងៗ សំលេងអ៊ូអររំខាន ព្រោះគ្មានការចាប់អារម្មណ៏ ស្តាប់មិនបាន ធុញទ្រាន់ មិនយល់ជាដើម ។ បរិស្ថាន

ដោយនៅកន្លែងឆ្ងាយពីគ្នា កន្លែងងងឹត ឬកន្លែងដែលមានមនុស្សអ៊ូអរច្រើន មានអាកាសធាតុក្តៅ ភ្លៀងខ្លាំង ខ្លិនស្អុយ ។ ការកៀបសង្កត់ ផ្នែកអារម្មណ៍ និងក្រោមឥទ្ធិពលអ្វីមួយ ដែលពិបាកក្នុងការនិយាយ និង ទំនាក់ទំនង។

ការបង្កើតទំនាក់ទំនងល្អសំរាប់មនុស្សទូទៅ។ វាអាចប្រព្រឹត្តិទៅបានអាស្រ័យលើបុគ្គលិកលក្ខណៈផ្ទាល់ខ្លួនរបស់យើង។ យើងត្រូវចៀសវាងក្នុងបង្កទំនាស់ បង្កើតសត្រូវ សូម្បីតែម្នាក់ តែយើងត្រូវព្យាយាមបង្កើតមិត្តអោយបានច្រើនតាមរយៈបង្កើតទំនាក់ទំនងល្អ។ ការបង្កើតទំនាក់ទំនងល្អនេះ ត្រូវមានគោលបំណង គោលដៅច្បាស់លាស់ មានផែនការច្បាស់លាស់ ហើយត្រូវមានផលប្រយោជន៍ទាំងសងខាង។ គេនិងសប្បាយចិត្តជាមួយយើង កាលណាយើងមាន ដំណឹងល្អផលប្រយោជន៍អោយគេ គេនិងមិនសប្បាយចិត្តបើយើងនាំបញ្ហាដាក់អោយគេ។ ដើម្បីអោយការទំនាក់ទំនងល្អ យើងត្រូវជាអ្នកសកម្ម អ្នកស្តាប់ដ៏ល្អ។ ពាក្យថា ឮ និងស្តាប់មិនដូចគ្នាទេ។ ការស្តាប់បែងចែកជាពីរប្រភេទសកម្ម និងអកម្ម។ អ្នកស្តាប់សកម្ម មានលក្ខណៈដូចតទៅ:

១-ចំណាយពេលស្តាប់ច្រើនជាងនិយាយ

២-កុំបញ្ចប់ប្រយោគនិយាយរបស់អ្នកដទៃ (និយាយកាត់)

៣-កុំឆ្លើយសំណួរដោយការសួរតបទៅវិញ

៤-ដឹងពីការលំអៀង

៥-អ្វីដែលមិនច្បាស់កុំនិយាយ ឬកុំកាន់យកគំនិតរបស់គេនិយាយពីមុន មកនិយាយ

៦-ទុកឱកាសអោយអ្នកផ្សេងទៀតនិយាយផង។ កុំអោយនិយាយគ្របសង្កត់លើគេ (និយាយតែម្នាក់ឯង) និយាយវាយប្រហាគេអ្នកស្តាប់ គំនិតប្រឆាំងដោយឥរិយាបថអវិជ្ជាមាន។

៧-ធ្វើផែនការឆ្លើយតបក្រោយ គេនិយាយចប់ មិនមែនឆ្លើយតបនៅពេលពួកគេកំពុងនិយាយ។

៨-ផ្តល់ប្រតិកម្មតប ប៉ុន្តែកុំនិយាយកាត់មិនឈប់មិនឈរ។

៩-វិភាគដោយក្រឡេកមើលកត្តាពាក់ព័ន្ធទាំងអស់ និង សួរសំណួរ បើកចំហរ។

១០-ធ្វើអោយការសន្ទនានៅតែបន្តអ្វីដែលអ្នកនិយាយ មិនមែនអ្វីដែលធ្វើអោយគេចាប់អារម្មណ៍។ កត់ចំណាំខ្លីៗជារឿងសំខាន់ ដើម្បីផ្តោតលើអ្វីដែលគេនិយាយ។

៩-ផ្តល់ការសហប្រតិបត្តិការ (Cooperation)

យើងត្រូវចូលរួម និងផ្តល់ការយល់ព្រមសហចំពោះការសំណើរបស់គេ ប៉ុន្តែបើសិនជាយើងបដិសេធយើង ត្រូវចេះប្រើភាសាការទូត ដោយមិនបដិសេធត្រង់តែម្តង។ ការសហប្រតិបត្តការការងារជាមួយ វាជាកត្តាជះឥទ្ធិពលដល់ចិត្តសាស្ត្រយ៉ាងខ្លាំង ដោយយើងបានជួយធ្វើប្រយោជន៍អោយគេ និងមានភាពស្និទ្ធស្នាល ស្គាល់ចិត្តថ្លើម។ ការផ្តល់ធនធានចាំបាច់ ឬជំនួយចាំបាច់ បើសិនជាបុគ្គលនោះនិងធ្វើការស្នើរសុំ និងអនុម័តយល់ព្រមសំណើ។ ត្រង់ចំណុចនេះ តែងតែមានការផ្លាស់ប្តូរផលប្រយោជន៍គ្នាទៅវិញទៅមក។

១០-ប្រើឥទ្ធិពលក្រុម (Use Influence of Team Work)

យើងត្រូវប្រើឥទ្ធិពលរបស់ក្រុម ដោយបង្ហាញពីឈ្មោះ ឡូកូ គោលការណ៍ យុទ្ធសាស្ត្រផ្សេងៗ មេដឹកនាំ និងសកម្មភាពដែលបានធ្វើប្រយោជន៍ជូនជាតិកន្លងមក។ យើងត្រូវបង្ហាញអំពីចំណុចខ្លាំងរបស់ក្រុម និងលក្ខណៈខុសគ្នាពីការដឹកនាំផ្សេងៗទៀត។ មុននិងមានប្រសិទ្ធភាព យើងត្រូវជាសមាជិករបស់ក្រុមនោះសិន ទើបយើងយល់ពីគោលការណ៍និងកិច្ចការផ្សេងៗ ហើយទើបយើងអាចប្រើឥទ្ធិពលនោះបាន។

១១ -និមិត្តរូបដែលមាន (Symbol)

តើយើងមានអ្វីជាសញ្ញាសំគាល់ មានលក្ខណៈអ្វីជាសំគាល់សំរាប់ក្រុមយើង ។ តើនិមិត្តរូបនោះមានន័យខ្លឹមសារយ៉ាងដូចម្តេច? ។ និមិត្តរូបនេះ អាចជារូបសត្វ ដែលមានអត្ថន័យតាមលក្ខណៈរបស់សត្វ ហើយអោយអ្នកដ៏ទៃងាយយល់ងាយចាំ ងាយយកមកប្រើបាន ។

១២ -មិនត្រូវជជែកយកឈ្នះ ចាញ់ តែស្តាប់ហេតុផលគេនិយាយ (Effective Listen)

ការជជែកគ្នា យើងមិនត្រូវមានគំនិតជជែកយកឈ្នះចាញ់ ធ្វើអោយអ្នកដ៏ទៃអាម៉ាស់ ចង់អោយគេលើកសរសើរខ្លួនអំណួតថាខ្លួនយើងខ្លាំង ខ្លួនយើងជាអ្នកពូកែនោះទេ តែយើងត្រូវស្វែងរកហេតុផលត្រឹមត្រូវ មកបកស្រាយ ធ្វើយ៉ាងណាអោយទស្សនៈរបស់គេ មើលឃើញដូចយើង យល់ដូចយើង បកស្រាយអោយគេយល់ និងព្រមទទួលយកអ្វីដែលយើងនិយាយបកស្រាយនោះ ។

១៣ -សុំអោយគេចូលរួម (Appeal for participation)

ក្រោយពីគេចាប់អារម្មណ៍ យល់ស្របគាំទ្រតាមគំនិតរបស់យើង យើងត្រូវណែនាំអោយគេចូលរួមនៅក្នុងសកម្មភាពរបស់យើង ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍សំរាប់សង្គមជាតិ ផលប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិ ។ ការសុំអោយគេចូលរួមនេះយើងត្រូវប្រាប់ពីផលវិបាកការងារ ផលប្រយោជន៍ការងារដែលទទួលបានអោយច្បាស់លាស់ ប្រាប់ពីភារៈកិច្ចការងារដែលត្រូវធ្វើអោយច្បាស់លាស់ ។

១៤ -ប្រើអ្នកដែលមានឥទ្ធិពល (key communicator)

នៅក្នុងស្ថានការណ៍ខ្លះ យើងមិនអាចសំរបទៅតាមស្ថានការណ៍បានគ្រប់ទាំងអស់បានឡើយ យើងត្រូវប្រើវិធីច្រៀតចូលដោយប្រើប្រាស់ ទាក់ទាញបុគ្គលដែលមានឥទ្ធិពល (គ្រូ ប្រធាន ស្រុក ឃុំ ភូមិ អាចារ្យ អោយគេជួយឃោសនាអោយយើង) នៅក្នុងស្ថានការណ៍នោះ យកមកបណ្តុះបណ្តាលអោយស្គាល់កិច្ចការ និងគោលការណ៍របស់ការដឹកនាំហើយអោយគេជួយផ្សព្វផ្សាយនិង ដឹកនាំបន្តនៅក្នុងតំបន់នោះ ។

១៥ -ប្រើឥទ្ធិពល សមាគមន៍ អង្គការ សហគមន៍ ដើម្បីឆ្លៀតឱកាសបញ្ចុះបញ្ចូល (Key Organization)

អ្វីជាប្រយោជន៍ដល់ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរ យើងត្រូវប្រើឥទ្ធិពល សមាគម អង្គការ សហគមន៍ ដើម្បីឆ្លៀតឱកាសបញ្ចុះបញ្ចូលអោយប្រជាពលរដ្ឋ ធ្វើអ្វីដែលជាប្រយោជន៍ដល់សង្គម ធ្វើប្រយោជន៍សំរាប់មនុស្សជាតិទូទៅ ធ្វើអ្វីដែលជាប្រយោជន៍ដល់ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

១៦ -ត្រូវគោរព អោយតំលៃទៅលើនិមិត្តរូបនៅកន្លែងនោះ ដើម្បីអោយគេមានជំនឿ និង ទុកចិត្ត Raise Value

ជំនឿ សាសនា ទំនៀមទំលាប់ និមិត្តរូបដែល ប្រជាពលរដ្ឋនៅទីនោះគេអោយតំលៃ គេគោរព យើងត្រូវតែគោរពអោយតំលៃតាមប្រជាពលរដ្ឋកន្លែងនោះដែរ ។ កាលណាយើងគោរព អោយតំលៃអ្វីដែលប្រជាពលរដ្ឋគេអោយតំលៃ នោះយើងនិងទទួលការគាំទ្រ ហើយប្រជាពលរដ្ឋនៅតំបន់នោះ គេមានជំនឿទុកចិត្ត ។ កាលណាគេមានជំនឿលើយើងហើយយើងនិយាយអ្វីក៏គេអាចស្តាប់តាម និងជឿយើងដែរ ។

១៧ -បញ្ជាក់ពីគោលបំណងរួមគ្នា (Confirm Goal)

ដូចបាននិយាយនៅក្នុង យុទ្ធសាស្ត្រទឹករបស់អ្នកស្នេហាជាតិ របស់លោក សំរោង ជ្រៃ បើសិនជាទឹក និង ទឹកងាយចូលគ្នាណាស់ តែបើសិនជាទឹកនិងប្រេងមិនអាចចូលគ្នាដោយងាយបានទេ ។ ចំណែកអ្នកស្នេហាជាតិ ក៏ដូចគ្នាដែរ

គ្រាន់តែបង្អើបពីរឿងប្រទេសជាតិភ្លាម មានគំនិតដូចគ្នា ត្រូវគ្នា ចូលរួមធ្វើការជាមួយគ្នា ដើម្បីគោលបំណងរួមគ្នា គឺដើម្បីអាយុជីវិតប្រទេសជាតិ ដើម្បីផលប្រយោជន៍ជាតិ ដោយមិនចាំបាច់គេនិយាយ បញ្ចុះបញ្ចូលច្រើនឡើយ និយាយអោយចំអ្នកស្នេហាជាតិពិតប្រាកដ ហ៊ានលះបង់អ្វីគ្រប់យ៉ាង ធ្វើកិច្ចការពិតប្រាកដ ដើម្បីប្រទេសជាតិ ដោយមិនចាំបាច់រង់ចាំអ្នកដទៃមកដាស់តឿនឡើយ គឺទឹកតែងហូររកគ្នា រត់រកអ្នកស្នេហាជាតិដូចគ្នា។ តែមិនមែនជាអ្នកស្នេហាជាតិក្លែងក្លាយ ដែលនិយាយតែមាត់ តែផ្ទុយទៅវិញ ពុករលួយ លក់ជាតិ គិតប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនច្រើនជាង ប្រយោជន៍ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរនោះឡើយ ។

១៨-រៀបចំគំរោងជាមុន (Plan first)

ការចាប់ផ្តើមធ្វើកិច្ចការអ្វីៗក៏ដោយ ដើម្បីអោយច្បាស់លាស់ យើងត្រូវរៀបចំអោយមានគំរោងមុន កម្មវិធីរៀបចំអោយច្បាស់លាស់។ គឺយើងគិតអោយបានល្អិតល្អន់ ត្រឹមត្រូវច្បាស់លាស់ គណនាអោយបានច្រើន សារចុះឡើង ដើម្បីយកគំរោងនោះទៅអនុវត្តន៍អោយសំរេច ទទួលផ្លែផ្កាជាវិជ្ជមាន។

១៩-និយាយសារឡើងវិញ នូវគោលសំខាន់ៗ (Repeat the important point)

ចំណុចគោលសំខាន់ៗ ដែលយើងត្រូវអោយគេយល់ ចង់អោយគេចាំ យើងត្រូវរំលឹកសារឡើងវិញ ដោយបង្កើតជាសំនួរ ឬ បង្កើតជាកម្មវិធីដើម្បីអោយគេអនុវត្ត ចំពោះគោលសំខាន់ៗនោះ ដើម្បីអោយគេងាយចាំ និងយល់អត្ថន័យគោលសំខាន់ៗនោះ។ យើងត្រូវឃោសនា សាចុះសាឡើង នូវចំណុចសំខាន់នោះ។

២០-ជ្រើសរើសទីកន្លែងល្អ និង ពេលសមរម្យ (Choose appropriate location)

ដើម្បីធ្វើការបញ្ចុះបញ្ចូលអោយមានប្រសិទ្ធិភាព យើងត្រូវជ្រើសរើសកន្លែងល្អ ប្លែក និងពេលសមរម្យ។ ទីកន្លែងសំដៅទៅលើកន្លែងដែលមានផាសុខភាព កន្លែងដែលមានសន្តិសុខល្អ ទីកន្លែងដែលចំណាយសន្សំសំចៃ តែសមរម្យសំរាប់ទាក់ទាញ អ្នកចូលរួម ដូចជា សណ្ឋាគារ ភោជនីយដ្ឋាន កន្លែងប្រជុំ ទីលាន សំខាន់ៗ។ល។ ពេលវេលា សំដៅទៅលើពេលដែលអ្នកចូលរួមអាចចូលរួមបានដោយទឹកចិត្តរីករាយ គ្មានប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍ ប៉ះពាល់ការងារគេ ចំពេលសំរាក ចំពេលទំនេរពីការងារជាដើម។

២១-បង្ហាញទឹកចិត្តទាំងសងខាង (Do with Willing)

យើងធ្វើអ្វីដោយក្តីស្មោះត្រង់ ដោយចេញពីទឹកចិត្តពិតប្រាកដ ដោយមិនមែន ហុតទឹកសម្លឹងកាក គឺជាមនុស្សមិនមែនតែសំដៅមើលឃើញផលប្រយោជន៍តែប៉ុណ្ណោះ យើងត្រូវបង្ហាញពីទឹកចិត្តរបស់យើងចំពោះគេ ដោយក្តីស្រឡាញ់ពិតអាណិតអាសូរពិតប្រាកដ។

២២-ឆ្លើយចំពោះការសាកសួររបស់អ្នកស្តាប់ Immediate Response

យើងត្រូវឆ្លើយតបចំពោះអ្នកសួរអោយសមស្របតាមគោលការណ៍ និងចំណេញនយោបាយ ដោយមានការគាំទ្រពីមតិសាធារណៈជន មានការគាំទ្រពីប្រជាពលរដ្ឋ។ មុននិងយើងឆ្លើយតបយើងត្រូវស្តាប់សំនួរអោយបានច្បាស់ និងស្តាប់ពីគោលបំណងនៃសំនួររបស់គេ។ បើសិនជាសំនួរណាដែលយើងមិនអាចឆ្លើយបានទេ យើងត្រូវឆ្លើយដោយមានវិធីបង្វែសំនួរ ឬ វិធីការចាប់អារម្មណ៏ទៅផ្សេង ឬយើងសុំអភ័យទោស ដោយមិនអាចឆ្លើយបានជាដើម។

២៣-ចេះប្រើឥទ្ធិពលដែលមាន និងប្រជាប្រិយភាព Use what Enable

យើងត្រូវចេះប្រើឥទ្ធិពលរបស់យើងដែលមាន ដូចជាយើងជាគ្រូបង្រៀនដែលមានឥទ្ធិពលលើសិស្ស ព្រះសង្ឃគ្រប់អង្គដែលមានឥទ្ធិពលលើឧបាសក ឧបាសិកា នាយកសាលាមានឥទ្ធិពលលើលោកគ្រូ អ្នកគ្រូ សាស្ត្រាចារ្យជាដើម។

ចៅហ្វាយស្រុក ឃុំ ភូមិ ប្រើឥទ្ធិពលលើប្រជាពលរដ្ឋអោយចេះ ធ្វើអ្វីដែលជាប្រយោជន៍ដល់សង្គមជាតិ។ ឥទ្ធិពលនោះត្រូវធ្វើអោយចំទីសដៅ ដើម្បីផលប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិ មិនមែនប្រើឥទ្ធិពលរបស់ចង់បានលាភសក្ការៈ បុណ្យស័ក្តិ អំណាចនោះទេ។

ជំពូកទី ៥

អំណាចមេដឹកនាំ

I.អំណាចមេដឹកនាំ

មេដឹកនាំមានអំណាចទាំងអស់ ១០ យ៉ាង ដែលមានអធិប្បាយដូចខាងក្រោម :

១_អំណាចមនោឫទ្ធិ

អំណាចមនោឫទ្ធិជាអំណាចធម្មជាតិដែលមេដឹកនាំមានតាំងពីកំណើត។ លក្ខណៈព្រមរបស់មេដឹកនាំមានតាំងពីកំណើត កាយសម្បទា កាយវិការ ចិត្តគំនិត ភាពឈ្លាសវៃ។ ត្រង់ចំណុចនេះ មេដឹកនាំត្រូវយកឈ្នះខ្លួនឯង **ត្រូវយកឈ្នះធម្មជាតិ** ជាពិសេសត្រូវយកឈ្នះចិត្តរបស់ខ្លួនជាមុនសិន។ មេដឹកនាំអាចគ្រប់គ្រងអារម្មណ៍ទាំង ៦ ហើយអាចធ្វើបែបនេះ ចំពោះបុគ្គលដទៃអាចទទួលបានជោគជ័យដោយងាយ។ ព្រះពុទ្ធមានពុទ្ធដិការថា ឈ្នះបុគ្គល១០០០ នាក់ មិនស្មើនិងឈ្នះខ្លួនឯងម្នាក់ឡើយ។ ការដែលយកឈ្នះលើអារម្មណ៍របស់ខ្លួនឯង ជាការកម្រមួយ ពីព្រោះ មនុស្សយើងកើតមកដោយតណ្ហា តណ្ហាកើតឡើងពីអារម្មណ៍ទាំង ៦។ ប៉ុន្តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បើលោកអ្នកចង់ក្លាយជាអ្នកដឹកនាំមួយរូបដ៏ឆ្នើម លោកអ្នកត្រូវតែខិតខំហាត់រៀនពត់លត់ដំអារម្មណ៍របស់អ្នករហូតដល់អ្នកសំរេចជាស្ថាពរ។ បើយើងធ្វើបាន យើងនិងមានអារម្មណ៍ត្រជាក់និងស្អាតបរិសុទ្ធប្រកបទៅដោយបញ្ញាវៀងវៃ (សីល សមាធិ បញ្ញា)។ ការធ្វើរបៀបនេះមានការលំបាកបំផុត ប្រៀបដូចជាយកភ្លើងមកដុតកំដៅក្នុងឱរ៉ារបស់អស់លោក ហើយវារឹងជាងថ្ម ចិត្តមានលក្ខណៈស្មោគគ្រោគដូចជាលូទឹកស្អុយអញ្ចឹង ចិត្តយើងជាវត្ថុដែលរឹងបំផុតនៅលើផែនដីយើងនេះ។ ចិត្តនោះ គឺអារម្មណ៍របស់អស់លោកអ្នកនោះឯង ដែលតែងតែលោតចុះឡើងគ្រប់វិនាទី បើលោកអ្នកអាចធ្វើអោយចិត្តរបស់លោកសូន្យហើយនោះ គឺលោកអ្នកអាចយកឈ្នះខ្លួនឯងបាន ហើយលោកត្រូវរក្សាវាអោយនៅត្រង់ចំណុចសូន្យនោះជារៀងរហូត។ ព្រោះថា ចិត្តយើងប្រៀបដូចកុំព្យូទ័រដែលប្រើប្រាស់ហើយវាមានមេរោគចូលមកដែរ ហេតុនេះយើងកុំភ្លេចសំអាតវាអោយស្អាត ជារៀងរាល់ថ្ងៃតាមវិធីធ្វើសមាធិ បើមិនអញ្ចឹងទេ មេរោគនិងចូលមកពេញទៀតដូចកុំព្យូទ័រមិនខានឡើយ។ បើលោកអ្នកឈ្នះចិត្តរហូតដល់ចំណុចសូន្យហើយនោះ លោកអ្នកនិងមាន សេចក្តីក្លាហានដ៏អង់អាច មានអារម្មណ៍ល្អគ្រប់កាលៈទេសៈ មានសមាធិ មានមនោឫទ្ធិ មានការជឿជាក់លើខ្លួនឯង សេចក្តីស្មោះត្រង់ ធ្វើអំពើល្អ មានគុណធម៌ សន្តោសប្រណីដល់មនុស្សជាតិ ប្រជាពលរដ្ឋទន់ខ្សោយ។ ដូចនេះ បើលោកអ្នកចង់ក្លាយជាកំពូលមេដឹកនាំ លោកអ្នកត្រូវហ៊ានលះបង់អារម្មណ៍ទាំងប្រាំមួយអោយបានទាំងអស់ជាមុនសិន។

តើធ្វើដូចម្តេច ដើម្បីលះបង់អារម្មណ៍ទាំង ៦ នេះបាន?

លោកអ្នកត្រូវតែខិតខំស្វែងរកវិជ្ជាមកដាក់ខ្លួន និងអប់រំអារម្មណ៍របស់ខ្លួនជារៀងរាល់ថ្ងៃ តាមរយៈការអានសៀវភៅអោយច្រើន ដោយមិនចាំបាច់ធ្វើតាមអារម្មណ៍ដែលបញ្ជាអោយយើងធ្វើទេ តែយើងត្រូវបញ្ជាអារម្មណ៍របស់យើងវិញអោយធ្វើតាមការកំណត់របស់យើង ដូចជាពេលដែលយើងឃ្លាន ដើម្បីបំពេញតាមអារម្មណ៍របស់អណ្តាត យើងត្រូវអត់ធ្មត់កុំធ្វើតាមវា យើងញុំាមានពេលវេលាម៉ោងកំណត់ច្បាស់លាស់។ ស្តាប់តាមការបំពេញអារម្មណ៍របស់ត្រចៀក យើងមិនត្រូវធ្វើតាមអារម្មណ៍ត្រចៀកស្តាប់ចំរៀងតាមចំណង់របស់យើងទេ តែយើងមានកម្មវិធីក្នុងការស្តាប់ ពេលណាស្តាប់ចំរៀង ពេលណាស្តាប់ពតិមាន។ល។ កុំបំពេញអារម្មណ៍របស់ភ្នែក បើភ្នែករបស់យើងចង់មើលអ្វីដែលខូចអារម្មណ៍យើងកុំមើលតាម កុំបំពេញអារម្មណ៍របស់ច្រមុះ ដូចជាការហិតក្លិនក្រអូប ប្រើគ្រឿងក្រអូប ជាដើម។ កុំបំពេញអារម្មណ៍របស់ស្បែក ដូចជាប៉ះពាល់ជាមួយភេទខុសគ្នានាំអោយអារម្មណ៍ក្តៅជាដើម។ ដូចនេះ តាមរយៈអារម្មណ៍ទាំង ៦

យើងជាមេដឹកនាំត្រូវហាត់រៀនបញ្ជាលើអារម្មណ៍របស់ខ្លួនឯងរបៀបនេះ ធ្វើយ៉ាងតិចបំផុត ១០ ឆ្នាំ ទើបលោកអ្នកអាចយកឈ្នះលើខ្លួនឯងបាន គ្រប់គ្រងលើអារម្មណ៍របស់ខ្លួនបាន ។

២_អំណាចគុណធម៌ (Reward Power)

អំណាចគុណធមិ ជាអំណាចដែលបានមកពីការធ្វើអំពើល្អ ដែលមានព្រហ្មវិហារធមិ ការសណ្តោសប្រណី និងទសពិធធមិដល់អ្នកក្រោមបង្គាប់ និងប្រជាពលរដ្ឋ ។ ដូចជាឪពុកម្តាយចិញ្ចឹមបីបាច់កូនថែរក្សាកូនតាំងពីតូចមក នេះជាអំណាចគុណធមិរបស់ឪពុកម្តាយ ដែលយើងទាំងអស់គ្នាជាបុត្រធីតាត្រូវតែតបស្នងគុណឪពុកម្តាយយើង ដែលជាអ្នកមានគុណដល់យើង ។ ព្រះពុទ្ធដែលសំដែងនូវធមិល្អដល់ ពុទ្ធសាទិកជន អោយបានសេចក្តីសុខសំរាប់សង្គមមនុស្ស នេះជាគុណធមិមួយដែលធ្វើអោយឧបាសក ឧបាសិកា គោរពបូជារហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ។ លោកគ្រូអ្នកគ្រូ ដែលខិតខំជួយបង្ហាត់បង្រៀន កូនសិស្សជាដើម ដែលធ្វើអោយកូនសិស្សគោរពអោយតំលៃដល់គ្រូបាអាចារ្យ ។ ទានអ្វីមិនស្មើរនិងធម្មទាន ។ គុណអ្វីមិនស្មើរនិងគុណធមិឡើយ ។ ចំពោះបុគ្គលដែលជួយសង្គ្រោះអ្នកដទៃដោយសប្បុរសជាដើម ដែលធ្វើអោយជនរងគ្រោះរំលឹកគុណ មិនភ្លេចពីគុណូបការៈរបស់គេ ។ ដូចនេះ គប្បីយើងជាមេដឹកនាំត្រូវយកអំណាចគុណធមិនេះមកប្រើដើម្បីអោយអ្នកក្រោមបង្គាប់មានសេចក្តីសុខ សុភមង្គលនិងសន្តិភាព ។ មួយទៀតអំណាចនេះសំដៅលើបុគ្គល ដែលគ្រប់គ្រងកាន់កាប់ធនធានសំខាន់ៗ គ្រប់គ្រងធនធានកម្រ ជាអ្នកដែលមានអំណាចបែងចែកធនធាន និងផ្តល់រង្វាន់ផ្សេងៗ ។ តែអំណាចនេះ សំរាប់តែអ្នកដែលធ្វើការនៅក្នុងអង្គការស្ថាប័នជាមួយគ្នានោះទេ ។ អំណាចនេះមានចំពោះបុគ្គល ដែលមានសមត្ថភាពអាចធ្វើតាមការសន្យាបាន តែវាគ្មានប្រសិទ្ធភាពចំពោះបុគ្គលដែលមិនទុកចិត្ត ដូចជាប្រភពធនធាន និងរង្វាន់ ។ អំណាចនេះ គេច្រើនធ្វើសំរាប់អ្នកក្រោមបង្គាប់ គេមិនប្រើសំរាប់អ្នកដែលមានឥទ្ធិពលលើ ដូចជា មេដឹកនាំខាងលើយើងឡើយ ។

តើយើងប្រើអំណាចគុណធមិពេលណា? យើងប្រើនៅពេល :

- ត្រូវផ្តល់រង្វាន់អ្វីដែលមនុស្សចង់បាន
- ផ្តល់រង្វាន់ដែលត្រឹមត្រូវ យុត្តិធមិ និងមានសីលធមិ
- កុំសន្យាផ្តល់អ្វីលើសពីអ្នកត្រូវផ្តល់អោយ
- ពន្យល់ពីលក្ខខណ្ឌដែលត្រូវផ្តល់រង្វាន់នោះ ហើយធ្វើជាលក្ខណៈសមញ្ញ
- ផ្តល់រង្វាន់តាមការសន្យាបើសិនជាតំរូវអោយបំពេញតាមតំរូវការ
- ប្រើរង្វាន់ជានិមិត្តរូប កុំរង្វាន់ដែលមិនអាចទុកយូរ

៣_អំណាចទំនាក់ទំនង (Communication Power)

បើយើងនៅតែម្នាក់ឯង មិនបានទំនាក់ទំនងមនុស្សក្នុងសង្គមនោះ គ្មាននរណាម្នាក់ស្គាល់យើង គ្មាននរណាម្នាក់ដឹងពីចក្ខុវិស័យរបស់យើងឡើយ ដូចនេះមេដឹកនាំចាំបាច់ត្រូវធ្វើទំនាក់ទំនងមនុស្សសំខាន់ៗក្នុងសង្គម ដើម្បីអោយយើងមានតំលៃតាមនោះដែរ ។ ការទំនាក់ទំនងនេះ យើងត្រូវទំនាក់ទំនងចំពោះបុគ្គលល្អ បុគ្គលដែលមានសក្តានុពលខាងអ្វីមួយ បុគ្គលមានប្រជាប្រិយ គេចូលចិត្តច្រើន បុគ្គលដែលមានសក្តានុពលក្នុងសង្គមជាដើម ដើម្បីអោយខ្លួនយើងមានសក្តានុពលតាម នោះដែរ ។ យើងអាចទំនាក់ទំនងទៅសាធារណៈជន តាមរយៈស្នាដៃរបស់យើងដែលធ្វើអ្វីមួយជាប្រយោជន៍ដល់ជាតិប្រយោជន៍ ដល់សង្គមជាដើម ។ ការទំនាក់ទំនងនេះ ដោយប្រើតាមវិធី ការសេពគប់ ការបញ្ចុះបញ្ចូល ការចរចារ និងតំរង់ទិស ដូចអធិប្បាយខាងលើ ។

៤-អំណាចបង្ខិតបង្ខំ (Coercive Power)

អំណាចនេះ មានចំពោះមេដឹកនាំលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ ពេលដែលមេដឹកនាំប្រើអំណាចដាក់ទណ្ឌកម្មលើបុគ្គលិកដែលមានប្រភេទផ្សេងៗគ្នា ទៅតាមអង្គការស្ថាប័នដឹកនាំ។ អំណាចបង្ខិតបង្ខំនេះ គេប្រើនៅក្នុងរបបផ្តាច់ការ កុម្មុយនិស្តដែលភាគច្រើននៅក្នុងយោធា និង អ្នកដឹកនាំនយោបាយកាលពី ៣ ទសវត្សមុន។ ឧទាហរណ៍ ដូចជា ដេញបុគ្គលិកចោលពេលដែលធ្វើកិច្ចការមិនល្អ ទាហានត្រូវគេសម្លាប់ពីព្រោះទាហានមិនគោរពបទបញ្ជាពេលប្រយុទ្ធជាដើម។ ក្នុងករណីមេដឹកនាំពឹងពាក់សំអាងលើ អ្នកក្រោមបង្គាប់ ធ្វើកិច្ចការសំខាន់ៗ ពេលនោះអ្នកក្រោមអាចមិនចូលរួមសហប្រតិបត្តិការបានបើសិនជាមេដឹកនាំមិនព្រមធ្វើតាមសំណើ។ ចំណែកនៅត្រង់ចំណុចខ្លះ អ្នកក្រោមបង្គាប់អាចធ្វើអោយខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះ មេដឹកនាំប្តឹងតវ៉ា កូដកម្ម បាតុកម្ម ជាដើម។ អំណាចនេះ ប្រើសំរាប់ព្រមាន គំរាមដល់បុគ្គលដែលមិនព្រមធ្វើតាមសំណើ ច្បាប់និងគោលនយោបាយផ្សេងៗ ហើយបុគ្គលនោះនិងជួបផលវិបាក។ តែបច្ចុប្បន្ននេះ គេហាមមិនអោយប្រើអំណាចរបៀបនេះនៅក្នុងប្រទេសជាច្រើន។ យើងធ្វើនៅពេលដែលគេពឹងពាក់យើងទាំងស្រុង ចំពោះកិច្ចការអ្វីមួយ យើងជាអ្នកមានឥទ្ធិពលលើគេ យើងអាចប្រើអំណាចនេះបានតែបើយើងគ្មានឥទ្ធិពលលើគេទេ គេមិនពឹងពាក់យើងទេ យើងមិនអាចប្រើអំណាចនេះទេ។ ការប្រើអំណាចនេះ ដូចជាការព្រមាន ការគំរាមកំហែង ការទាមទារដ៏ដែល ការត្រួតពិនិត្យញឹកញាប់ ដើម្បីអោយបុគ្គលនោះធ្វើអោយស្របសំណើ។ គេធ្វើចំពោះអ្នកដែលខ្ជិល ជាងអ្នកដែលជំទាស់។ នៅក្នុងចំណុចនេះជាការដាក់សម្ពាធរឹងផង និង ទន់ផង។ ពេលដែលយួនបានធ្វើសង្គ្រាមឈ្នះបារាំងនៅ ឌៀនបៀនភូ ហើយបានចាប់ទាហានបារាំងជាចំណាប់ខ្មាំងបង្ខំអោយបារាំងប្រគល់ឯករាជ្យមកអោយឥណ្ឌូចិន ដោយចុះសន្ធិសញ្ញានៅក្រុង ហ្សឺណែវ ថ្ងៃទី ២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៥៤។ មិនមែនដោយសារ សម្តេច សីហនុ ធ្វើកាំភ្លើងឈើគ្មានគ្រាប់អាចដេញបារាំង ហើយប្រទេសខ្មែរទទួលបានឯករាជ្យនោះទេ។ យើងអាចនិយាយម្យ៉ាងទៀត អំណាចបង្ខិតបង្ខំនេះ គឺជាអំណាច ដែល ប្រើកម្លាំង ប្រើយោធា ប្រើហឹង្សាជាដើម។ ហេតុអ្វីបានជា គ្រប់ប្រទេសមហាអំណាចខិតខំពង្រឹកអំណាចយោធា ដោយផលិត អាវុធនុយក្លេអ៊ែរ នេះជាអំណាចមួយខ្លាំងដូចសហរដ្ឋអាមេរិក ជាមហាអំណាចយោធាគ្រប់គ្រងពិភពលោក បន្ទាប់ពីឈ្នះ សង្គ្រាមលោកលើកទី ២។ ការទូតត្រូវមានទ័ព ការទូតអត់ទ័ព ដូចកាំភ្លើងអត់គ្រាប់។

ប្រើអំណាចបង្ខិតបង្ខំពេលដែលចង់អោយមានវិន័យល្អ ក្នុងលក្ខណៈដូចតទៅ:

- ពន្យល់ច្បាប់ និតិវិធី លក្ខខណ្ឌតំរូវអោយធ្វើ និងធានាថាគេយល់ពីការដាក់ទណ្ឌកម្មក៏រិតធ្ងន់នោះ
- ឆ្លើយតបភ្លាមៗ ចំពោះកំហុសដែលសមស្រប ដែលប្រព្រឹត្តិខុស
- ស៊ើបអង្កេតអោយដឹងការពិតសិន មុននឹងដាក់ទណ្ឌកម្ម ចៀសវៀងការសន្និដ្ឋានខុស និងធ្វើការចោទប្រកាន់ខុស
- លើកលែងចំពោះការធ្វើកំហុសធ្ងន់ធ្ងរ ដោយធ្វើការព្រមានផ្ទាល់មាត់ និងជាលាយលក្សអក្សរមុនពេលដាក់ទណ្ឌកម្ម
- ធ្វើការព្រមានជាឯកជន ជៀសវៀងការគំរាមគំហែង
- នៅស្ងៀម និង ចៀសវៀងការបញ្ចេញការបដិសេធផ្ទាល់ខ្លួន
- សម្តែងពីការចង់ជួយដោយស្មោះចំពោះបុគ្គលនោះ ដោយចៀសវាងការដាក់ទណ្ឌកម្ម
- អញ្ជើញមនុស្សទៅដើម្បីសំណើរអោយកែបញ្ហា និងស្វែងរកកិច្ចព្រមព្រៀង

- រក្សាទំនុកចិត្ត ត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្ម ប្រសិនបើនៅតែធ្វើកំហុសដដែល ក្រោយពីធ្វើការព្រមានរួចហើយ
- ដាក់ទណ្ឌកម្ម ដែលស្របច្បាប់ ត្រឹមត្រូវ សមនិងកំហុសធ្ងន់ធ្ងរនោះ

៥-អំណាចឯកទេស (Expertise Power)

អំណាចឯកទេស គឺជាអំណាចដែលមេដឹកនាំមានចំណេះវិជ្ជាឯកទេស និង ចំណេះដឹងបច្ចេកទេសអ្វីមួយពិតប្រាកដ។ ចំណេះវិជ្ជាដែលចំលែកអំពីវិធីល្អបំផុតដើម្បីធ្វើការងារ និង ដោះស្រាយបញ្ហាសំខាន់ៗ ធ្វើអោយយើងមានឥទ្ធិពលសក្តានុពលទៅលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ សហសេវិក ចៅហ្វាយនាយជាដើម។ ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ អំណាចឯកទេសនេះ មានសុពលភាពនៅពេលណាដែលគេពឹងលើយើង ឬអ្នកដែលមានចំណេះនោះតែប៉ុណ្ណោះ តែក្នុងករណីបញ្ហាមួយដែលគេដោះស្រាយជាអចិន្ត្រៃយ៍ ឬអ្នកដទៃរៀនដោះស្រាយបញ្ហានេះដោយខ្លួនគេ នោះអំណាចឯកទេសមិនអាចមានតំលៃបានយូរ អង្វែងទៀតឡើយ។ ហេតុដូចនេះហើយបានជាមានអ្នកខ្លះ ដែលចង់រក្សាអំណាចនេះរបស់គេ គេព្យាយាមលាក់បាំង ការពារអំណាចឯកទេស ដោយលាក់មិនបណ្តោយអោយគេដឹងទុកជាសម្ងាត់ ដោយធ្វើអោយការងារហាក់ដូចជា ស្មុគស្មាញ អាថិកំបាំង និងបំផ្លាញប្រភពពត៌មានផ្សេងៗ អំពីនិតិវិធីការងារ ដូចជា កំណត់ហេតុប្រចាំឆ្នាំ ប្រវត្តិសាស្ត្រ ក្បួនខ្នាតគម្ពីរ កម្មវិធីកុំព្យូទ័រ ដ្យាក្រាម និងស្នាមដៃជាដើម។ គេអាចធ្វើការងារសំរេចជោគជ័យ ចេញជាលទ្ធផលផ្លែផ្កាបាន ផលប្រយោជន៍ដល់ជាតិខ្មែរទូទៅ។ អំណាចឯកទេស ដូចជា ឯកទេសសេដ្ឋកិច្ច យោធា នយោបាយ ច្បាប់ បច្ចេកវិទ្យាផ្សេងៗ។ យើងអាចប្រើអំណាចឯកទេសនៅពេល

- ពន្យល់ហេតុផល សំរាប់សំណើសុំ សំណើគំរោងថាមូលហេតុអ្វីបានវាសំខាន់
- ផ្តល់ភស្តុតាងដែលគំរោងសំណើនោះអាចជោគជ័យ
- កុំធ្វើសេចក្តីថ្លែងការដែលគ្មានប្រយោជន៍ មិនសមស្រប និង អាក្រក់
- កុំនិយាយលើស និង បកស្រាយខុសចំពោះហេតុការពិត
- ស្តាប់ដោយយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះការខ្វាយខ្វល់ និង សំណូមពររបស់មនុស្ស
- ធ្វើដោយជឿជាក់ និងប្តេជ្ញាចិត្តពេលដែលមានវិបត្តិ

៦-អំណាចយោង (Reference Power)

អំណាចយោងជាអំណាចមួយជាធម្មតាមានចំពោះបុគ្គលដែលរួសរាយរាក់ទាក់ ទាក់អារម្មណ៍ មានមន្តស្នេហ៍ និងគួរជាទីទុកចិត្ត ជាអ្នកដែលតែងតែសំដែងការខ្វល់ខ្វាយអំពីអ្នកក្រោមបង្គាប់ដោយស្មោះស្ម័គ្រ ហើយអំណាចនេះនិងងាយបាត់បង់ទៅវិញ បើកាលណាយើងព្យាយាមសំដែងចេញនូវការលាក់ពុត មិនពិត ធ្វើពុតជារួសរាយ ធ្វើពុតជាខ្វល់ខ្វាយដោយមិនមែនស្មោះត្រង់ចេញពីដួងចិត្តពិតប្រាកដ បង្ហាញនូវការទុកចិត្ត គោរព និងធ្វើចំពោះបុគ្គលដទៃដោយត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌។ អំណាចយោងនេះ អាស្រ័យលើចរិកលក្ខណៈរបស់មេដឹកនាំ។ សកម្មភាពឮខ្លាំងជាងការនិយាយ។

មធ្យោបាយដែលទទួលយក និង ថែរក្សាអំណាចយោង

- បង្ហាញការរាប់អានជាវិជ្ជមាន និង ទទួលយក
- ធ្វើការគាំទ្រ និង ធ្វើប្រយោជន៍
- ការពារ និងនៅពីក្រោយមនុស្សពេលដែលសមរម្យ
- លះបង់ខ្លួនឯង ដើម្បីសំដែងនូវការខ្វាយខ្វល់
- រក្សាពាក្យសន្យា

៧-អំណាចស្របច្បាប់ (Legitimate Power)

អំណាចស្របច្បាប់ គឺជាអំណាចផ្លូវការសំរាប់សកម្មភាពការងារ ។ អំណាចនេះទាក់ទងទៅនិងបង្កើតអំណាចស្របច្បាប់មួយ ឬសិទ្ធិដើម្បីប្រភេទសំណើសុំពិសេសណាមួយ ជាពិសេសសំរាប់កិច្ចការប្រចាំថ្ងៃ។ ទាក់ទងនិងអំណាចនេះមានលក្ខណៈ ស្មុគស្មាញបន្តិច។ តាមធម្មតា ដើម្បីរើសមេដឹកនាំត្រូវធ្វើតាម រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ធ្វើតាមមាត្រាច្បាប់ តាមប្រពៃណីការទទួលយកអំណាចនេះ អាស្រ័យលើការទទួលយកនូវតំណែងដឹកនាំរបស់មេដឹកនាំនោះឬអត់។ វាយតំលៃសំរាប់បុគ្គលឹកផ្ទៃក្នុងគោរពតួលេខអំណាច បង្ហាញនូវការគោរពចំពោះច្បាប់ និងធ្វើតាមប្រពៃណី។ អំណាចស្របច្បាប់ជាធម្មតាត្រូវតែគេធ្វើតាមសំណើ បទបញ្ជា ការណែនាំដែលទាក់ទងតាមផ្ទាល់មាត់ ឬជាលាយលក្សអក្សរ។ បើសិនជាមេដឹកនាំសំដែងចេញនូវការសង្ស័យ មិនច្បាស់លាស់ ការភ័ន្តច្រឡំ ធ្វើអោយអស់ឥទ្ធិពលលើអ្នកក្រោមបង្គាប់។ ដែលកើតឡើងពីការតែងតាំងដោយស្របច្បាប់ ពីអង្គការស្ថាប័នណាមួយច្បាស់លាស់។ ដូចជាអំណាចដែលតែងតាំងដោយ ស្តេច ប្រធានាធិបតេយ្យ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ដែលតែងតាំងគណរដ្ឋមន្ត្រី តែងតាំងចៅហ្វាយខេត្តក្រុងជាដើម។ ហេតុនោះ អ្នកទាំងនេះ យកអំណាចនេះទៅធ្វើប្រយោជន៏ដល់ជាតិខ្មែរ ធ្វើប្រយោជន៏ដល់ ប្រជាពលរដ្ឋ មិនយកអំណាចទៅជិះជាន់កៀបសង្កត់ប្រជាពលរដ្ឋឡើយ ពីព្រោះអំណាចពិតប្រាកដ គឺបានមកពីប្រជាពលរដ្ឋដែលប្រគល់អោយធ្វើជាតំណាងតែប៉ុណ្ណោះ តាមរយៈការបោះឆ្នោត។

ពេលដែលត្រូវប្រើអំណាចស្របច្បាប់

- ធ្វើសំណើដែលច្បាស់ ហើយគួរសម
- ពន្យល់ពីហេតុផលសំណើរ
- កុំនិយាយលើសទំហំអំណាចរបស់អ្នក
- ពិនិត្យបញ្ជាក់ពីអំណាចបើសិនជាចាំបាច់
- តាមខ្សែរយៈត្រឹមត្រូវ
- តាមដានដើម្បីពិនិត្យបញ្ជាក់

៨-អំណាចពត៌មាន (Information Power)

ប្រភពអំណាចសំខាន់មួយទៀត គឺគ្រប់គ្រងពតិមាន។ ការគ្រប់គ្រងពតិមាននេះទាក់ទងនិងការប្រមូលពតិមានសំខាន់ៗ ដាក់បញ្ចូលក្នុងទិន្និន័យ និងគ្រប់គ្រងលើការចែកចាយពតិមានទៅអ្នកក្រោមបង្គាប់ និងអ្នកផ្សេងទៀត រួមទាំងថ្នាក់ដឹកនាំខាងលើផង។ ដូចនេះ ការគ្រប់គ្រងលើពតិមានមានឥទ្ធិពលទាំងខាងក្រោម ខាងលើ និងឥទ្ធិពលទូទៅ។ បើសិនជាមេដឹកនាំជាអ្នកទទួលពតិមានគ្រប់បែបយ៉ាងពីខាងក្រៅ មេដឹកនាំមានឱកាសបកស្រាយព្រឹត្តការណទាំងនេះ អោយអ្នកក្រោមបង្គាប់ និងមានឥទ្ធិពលលើឥរិយាបថ។ នៅពេលដែលអ្នកក្រោមបង្គាប់មានពតិមានចាំបាច់សំរាប់មេដឹកនាំធ្វើការសំរេចចិត្ត ពេលនោះវាជាប្រភពឥទ្ធិពលលើការសំរេចចិត្តរបស់ថ្នាក់លើ។ អ្នកក្រោមបង្គាប់ខ្លះស្វែងរកប្រភេទឥទ្ធិពលរបៀបនេះ ដោយសន្សឹមៗ ទទួលខុសត្រូវចំពោះការប្រមូលពតិមាន រក្សាទុក និង រាយការណ៍ ពតិមានកំពុងប្រតិបត្តិការ។ បើសិនជាមេដឹកនាំពឹងផ្អែកលើអ្នកក្រោមបង្គាប់ ដើម្បីបកស្រាយការវិភាគដ៏ស្មុគស្មាញនៃពតិមានប្រតិបត្តិការ នោះគេនិងអញ្ជើញអ្នកក្រោមបង្គាប់នោះអោយចូលរួមផ្ទាល់ក្នុងការសំរេចចិត្តដែលសំអាងលើការវិភាគនោះ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយក៏អ្នកក្រោមបង្គាប់នៅតែមានឥទ្ធិពលលើមេដឹកនាំ បើសិនជាអ្នកក្រោមបង្គាប់គ្រប់គ្រងពតិមានសំខាន់ ទោះមិនបានចូលរួមដោយផ្ទាល់ក៏ដោយ។ ពតិមានអាចធ្វើអោយសង្គមមួយ សទៅជាខ្មៅ ខ្មៅទៅជាសបាន។ បើសិនជាពតិមានមិនឯករាជ្យយុត្តិធម៌ អ្នកដែលទទួលបានមិនអាចវិនិច្ឆ័យត្រឹមត្រូវយុត្តិធម៌ឡើយ។ ម្យ៉ាងទៀត យើងសង្កេតឃើញ ប្រព័ន្ធសារពតិមាន

វិទ្យុ ទូរទស្សន៍ ការសែត ជាដើម មានសារៈសំខាន់សំរាប់មនុស្សទូទៅ វាជាអំណាចមួយសំរាប់អ្នកដែលចេះដឹង ទទួលបានពតិមានច្រើន ជាពិសេស ពតិមានសំងាត់ អ្វីដែលគេមិនដឹង យើងអាចទទួលបាន ពតិមាននោះ យើងដឹងលើសគេ ហើយផ្តល់ពតិមាននោះទៅអោយអ្នកផ្សេងទៀតនោះ ជាអំណាចមួយសំខាន់ណាស់។ ដូចនេះ យើងត្រូវប្រមូលពតិមាន អោយបានច្រើន ទាំងពតិមាន ងាប់ និង ពតិមាន រស់។ ពតិមានងាប់ជាពតិមានដែលគេបញ្ចេញអោយសារធារណៈជនដឹង តែពតិមានរស់ជាពតិមានដែលសាធារណៈជនមិនដឹង សម្ងាត់។

៩-អំណាចហិរញ្ញវត្ថុ (Money Power)

អំណាចហិរញ្ញវត្ថុ ជាអំណាចមួយសំខាន់បន្ទាប់ពីអំណាចនយោបាយ និងយោធា។ អំណាចហិរញ្ញវត្ថុគឺ សេដ្ឋកិច្ច ជាអ្នកមានលុយ ទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន។ អ្នកដែលមានលុយច្រើន អាចមានឥទ្ធិពលខ្លាំងមួយដែរ សំរាប់ធ្វើអ្វីមួយ ហេតុនេះ ហើយ នយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចត្រូវដើរទន្ទឹមគ្នា។ អ្នកដែលមាននយោបាយ ប្រៀបដូចជាអ្នកមានផែនការ ឬគំរោងការ ដូចជាអ្នកដែលមានម៉ូតូ ចំណែកឯអ្នកមានសេដ្ឋកិច្ច ជាថវិកាសំរាប់ធ្វើអោយគំរោងនោះចាប់ផ្តើមដំណើរការ ដូចជាសាំង សំរាប់ចាក់ម៉ូតូអោយឆេះ អាចជិះបាន។

១០-អំណាចអេកូឡូស៊ី (Ecological Power)

អំណាចអេកូឡូស៊ីនេះ ជាអំណាចដែលគ្រប់គ្រងលើបរិយាកាសខាងក្រៅ បច្ចេកវិទ្យា និងការចាត់ចែងការងារ ដែលផ្តល់ឱកាសអោយមានឥទ្ធិពលប្រយោលលើមនុស្សផ្សេងទៀត។ ជាការរៀបចំគំរោងប្លង់ដើម្បីលើកទឹកចិត្តបុគ្គលិក។ ការរៀបចំគំរោងប្លង់ប្រព័ន្ធពតិមាន ជាប្រភពមានឥទ្ធិពលទាំងអស់ដល់អ្នកផ្សេងៗទៀត។ អំណាចអេកូឡូស៊ីផ្សេងៗទៀត មានដូចជា ភ្លើង គ្រឿងផ្តល់សញ្ញាត្រួតពិនិត្យ ដើម្បីប្រាប់ ព្រមានអោយឈប់ ផ្អាក ដោយមានគ្រោះថ្នាក់ ឬខូចជាដើម។

II.តួនាទីមេដឹកនាំ (Role of Leaders)

១-អ្នកនាំពាក្យ (Spokesman)

មេដឹកនាំមានតួនាទីជាអ្នកនាំពាក្យអោយក្រុមការងារដើម្បីផ្សព្វផ្សាយសេចក្តីថ្លែងការទៅខាងក្រៅអង្គការដឹកនាំ និង ផ្តល់ដំណឹងទៅថ្នាក់ក្រោមគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់។ ចំណែកថ្នាក់ដឹកនាំតាមលំដាប់ថ្នាក់ត្រូវត្រូវធ្វើសេចក្តីរាយការទៅ ថ្នាក់ដឹកនាំខាងលើ ទៅប្រធាន ឬគណៈកម្មការនាយកជាដើម។ អ្នកនាំពាក្យជាអ្នកដែលធ្វើការទំនាក់ទំនងសារធារណៈ ដើម្បីនិយាយអោយមានប្រសិទ្ធភាពចំពោះអង្គការចាត់តាំងរបស់គាត់ និងដើម្បីទទួលបាននូវការគាំទ្រ ការគោរពពីខាងក្រៅ សារធារណៈជន ប្រជាពលរដ្ឋ។

២-អ្នកចរចារ (Negotiator)

មេដឹកនាំជាអ្នកចរចារមួយដ៏ប៉ិនប្រសព្វ ការចរចារផ្តោតលើផលប្រយោជន៍ ផ្តោតលើការដោះស្រាយបញ្ហា មិនមែន ផ្តោតលើជំហែង អំណាច និងផ្តោតលើបុគ្គលិកលក្ខណៈបុគ្គលនោះទេ។ មេដឹកនាំមុនចរចារ ត្រូវរៀបចំគំរោងយុទ្ធសាស្រ្ត ក្នុងការចរចារអោយបានច្បាស់លាស់ ដោយជួបប្រជុំក្រុមឯកទេសដែលពាក់ព័ន្ធនិងការងារនោះ។ ការចរចារដែលមាន ប្រសិទ្ធភាព គឺដោយសារកម្លាំងទ័ពមានប្រសិទ្ធភាព។ ការចរចារដើម្បីបញ្ចប់ជម្លោះមិនអោយមានសង្គ្រាម តែការ ធ្វើសង្គ្រាមអាចធ្វើអោយមានការចរចារវិញ និងអាចបញ្ចប់ជម្លោះផងដែរ ឧទាហរណ៍ មុនពេលបញ្ចប់សង្គ្រាមលោកលើកទី ២ គឺក្រោយពី សហរដ្ឋបានចូលក្នុងសង្គ្រាម ហើយទំលាក់គ្រាប់បែកនៅទីក្រុង ហ៊ីរ៉ូស៊ីម៉ា និង ណាងាសាគីនៅពេលនោះ អង្គការសហប្រជាជាតិបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៤៥ ដើម្បីបញ្ចប់មិនអោយមានសង្គ្រាមទៀត។ មួយវិញទៀត មុនឈាន

ទៅរកការចរចារសន្និសញ្ញាទីក្រុងប៉ារីស ថ្ងៃទី ២៣ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៩១ រវាងចតុភាគី សង្គ្រាមបានធ្វើឡើងជាមួយយួនចូលមកឈ្លានពានខ្មែរ ចាប់ពីថ្ងៃទី ៧ ខែមករា ឆ្នាំ ១៩៧៩។

ការចរចារតំរូវអោយមេដឹកនាំមានការប្តេជ្ញាចិត្ត អោយស្ថិតស្ថេរពិធនធានដែលមានពេលបច្ចុប្បន្ន ដើម្បីសំរបសំរួលអោយមានអំណាចក្នុងការធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្ត។

៣-អ្នកបង្រៀន និងអ្នកលើកទឹកចិត្ត (Coach and Motivator)

យើងជាមេដឹកនាំ ត្រូវចេះរាល់កិច្ចការដែលត្រូវធ្វើ ចាប់តាំងពីថ្នាក់បច្ចេកទេស ថ្នាក់ប្រតិបត្តិការ(ការគ្រប់គ្រង) ថ្នាក់យុទ្ធសាស្ត្រ(ដឹកនាំកំពូល)។ ពេលដែលយើងចេះ ហើយយើងត្រូវមានចិត្តទូលាយ ក្នុងការបែងចែកចំណេះដឹងនោះទៅអោយជនរួមជាតិខ្មែរបន្ត មិនថាជាចំណេះដឹងអ្វី ដើម្បីអោយប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ជនរួមជាតិខ្មែរទទួលបានគំនិតចំណេះដឹងថ្មីល្អៗយកទៅដឹកនាំ យកទៅជួយកសាងប្រទេសអោយរីកចំរើន។ ប្រទេសរីកចំរើនមួយចំនួន គេកែប្រែកម្មវិធីសិក្សា ដោយដាក់ទ្រឹស្តីនៅក្នុងការអនុវត្តន៏ជាក់ស្តែង ដើម្បីអោយអ្នករៀន យល់ដឹងច្បាស់ ទាំងទ្រឹស្តី និងការអនុវត្តន៏ អាចធ្វើបានពេលដែលរៀនចប់ អាចធ្វើអ្វីជាស្នាដៃ ចេញជាលទ្ធផលពិតប្រាកដ។ ចំណែកយើងជាមេដឹកនាំ យើងរៀនបានទ្រឹស្តីហើយយើងត្រូវយកទ្រឹស្តីទៅអនុវត្តន៏ក្នុងស្ថានភាពជាក់ស្តែងហើយ យើងត្រូវយកបទពិសោធន៏នោះមកបង្រៀនត យើងជាមេដឹកនាំត្រូវរៀនខ្លួនឯងបន្តទៀត ហើយយើងចុះអនុវត្តន៏ដើម្បីយកជាបទពិសោធន៏ទៀត និងបង្រៀនទៅអ្នកក្រោមបង្គាប់ត។ បើសិនជាអ្នកក្រោមបង្គាប់មិនអាចធ្វើបាន យើងជាអ្នកដឹកនាំអាចធ្វើបាន ជាអ្នកបង្រៀន ជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀន និងជាអ្នកលើកទឹកចិត្តគ្រប់ពេលវេលា ដើម្បីអោយសំរេចដល់គោលដៅ។ នៅសាលានាយទាហានជាន់ខ្ពស់អាមេរិក ទាហានដែលហ្វឹកហាត់ចប់ ហើយមានបទពិសោធន៏នៅក្នុងសមរភូមិ គេត្រូវតំឡើងអោយធ្វើជាគ្រូបង្រៀន ហើយក្រោយមកចូលក្នុងសមរភូមិទៀត ទើបគេតំឡើងបុណ្យស័ក្ក បើអ្នកនោះមានស្នាដៃជោគជ័យក្នុងសមរភូមិក្រោយមកទៀតទើបគេតំឡើងអោយធ្វើជាមេទ័ព ឬធ្វើជាមេបញ្ជាការកងទ័ពជាដើម។ មេដឹកនាំជាអ្នកដែលអាចមើលឃើញចំណុចខ្សោយរបស់អ្នកក្រោមបង្គាប់ ចំណុចខ្សោយប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងដឹកនាំ ហើយរិះរកវិធីដើម្បីធ្វើអោយប្រសើរឡើង កាលណាគុណភាពបុគ្គលិកមានសមត្ថភាពល្អ ផលការងារល្អ អាចប្រកួតប្រជែងឈ្នះគេ ធ្វើអោយអង្គការដឹកនាំនោះមានរីកចំរើន។ អ្នកអភិវឌ្ឍន៏ជួយអ្នកដ៏ទៃអោយរៀនតាមរយ:ការបង្រៀន ការបណ្តុះបណ្តាល និងការហ្វឹកហ្វឺន។ រឿងនេះបង្កើតកន្លែងគួរអោយអស្ចារ្យមួយដើម្បីធ្វើការនិង រៀន។ មិនដែលចោលឱកាសដើម្បីបង្រៀន ឬរៀន អ្វីមួយថ្មីខ្លួនឯង។ អ្នកដែលធ្វើការអោយយើង នោះគេរៀនពីកំហុសរបស់គេ ហើយនិងឈ្នះនៅពេលចុងបញ្ចប់។

៤-អ្នកបង្កើតក្រុមការងារ(Team Builder)

យើងជាអ្នកបង្កើតក្រុមការងារឡើង ដោយមេដឹកនាំចេះប្រើគ្រប់វិធីសាស្ត្រក្នុងការទំនាក់ទំនង ការបញ្ចុះបញ្ចូល ការចរចារ ឬការប្រើសមត្ថភាពដែលអនុវត្តន៏នូវភាពជាអ្នកដឹកនាំ ដើម្បីធ្វើអោយក្រុមការងារនោះកើតឡើង។ យើងជាអ្នកបង្កើតក្រុមការងារ ដោយជឿជាក់ថាក្រុមការងារជាក្រុមដែលមានសមត្ថភាព អាចធ្វើសំរេចតាមចក្ខុវិស័យដែលយើងកំណត់។ កាលណាយើងបង្កើតក្រុមដែលគ្មានសមត្ថភាព នោះក្រុមមិនអាចជោគជ័យឡើយ។ មេដឹកនាំក្រុមត្រូវរក្សាគោលបំណង គោលដៅ វិធីសាស្ត្រពាក់ព័ន្ធ និងមានប្រយោជន៏។ សូមកុំខ្លាចប្រឡាក់ដៃ ខ្លាយឡើយហត់ ត្រូវដឹកនាំក្រុមធ្វើអោយអស់ពីសមត្ថភាព។

៥-អ្នកដើរតួតំណាងក្រុម (Team Player)

រាល់កិច្ចការងារទាំងឡាយ មេដឹកនាំគ្រាន់តែជាអ្នកដើរតួតំណាងក្រុមការងារតែប៉ុណ្ណោះ ដូចនេះរាល់ការសំរេចផ្សេងៗត្រូវយកយោបល់ក្រុម ឬគោរពតាមសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រុម។ យើងក្រឡេកមើល មេក្រុមកីឡាបាល់ទាត់ ដែលដើរតួនាទីតំណាងអោយក្រុមរបស់គេ ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាផ្សេងៗ។

៦-អ្នកដោះស្រាយបញ្ហា (Great Problem Solvers)

មេដឹកនាំគឺជាអ្នកពូកែមើលឃើញបញ្ហាពិតប្រាកដ ហើយមានសមត្ថភាពដោះស្រាយបញ្ហានោះមានប្រសិទ្ធភាព។ ជាពិសេសមេដឹកនាំមើលឃើញបញ្ហាមុន ហើយការពារមិនអោយបញ្ហានោះអាចកើតមានឡើង នេះជាមេដឹកនាំពូកែ។ មេដឹកនាំត្រូវការពារវិបត្តិ កំចាត់បញ្ហា បង្កើនសុខា រក្សាចំរើន។ យើងជាមេដឹកនាំត្រូវការការពារជាមុន មិនត្រូវអោយបញ្ហាកើតឡើង ពេលមានបញ្ហាយើងត្រូវប្រញាប់ដោះស្រាយបញ្ហានោះជាបន្ទាន់ កុំបណ្តែតបណ្តោយទុកបញ្ហានោះកើតមានធំឡើង ច្រើនឡើង រហូតដល់ពិបាកដោះស្រាយ។ យើងប្រៀបធៀបបញ្ហាទៅនិងជម្ងឺ ការពារមិនអោយមានជម្ងឺឆ្លង ពេលដែលឆ្លងត្រូវប្រញាប់ទៅរកគ្រូពេទ្យ ឬព្យាបាល បើយើងទុកដល់ជម្ងឺធ្ងន់ធ្ងរនោះ យើងត្រូវតែរកគ្រូពេទ្យ ជំនាញពិតប្រាកដធ្វើការវះកាត់ ដើម្បីអោយអ្នកជម្ងឺអាចរស់បាន។ បញ្ហាជាទូទៅ ដែលមេដឹកនាំត្រូវដឹង មានការជ្រើសរើស សមាជិកធ្វើជាមេដឹកនាំច្រើនហួសហេតុពេក លើសពីតំរូវការងារ ដែលនៅក្នុងគោលបំណងចង់បានមុខមាត់។ ហេតុដូច្នេះហើយ ក្រុមការងារគ្មានតុល្យភាព កន្លែងធ្វើការដូចគ្នា តែមានចំនួនមនុស្សលើស និងចំណែកឯកន្លែងទំនេរ គ្មានមនុស្សធ្វើការ។ មេដឹកនាំមិនយល់ពីភាពខ្លាំង ភាពខ្សោយខ្លួនឯង លទ្ធភាព និងការពេញចិត្ត។ មេដឹកនាំមិនដឹងអំពីថាតើត្រូវលើកទឹកចិត្ត បុគ្គលិកដោយរបៀបណា? ពីព្រោះ មិនដឹងពីតំរូវការរបស់មនុស្ស និងបុគ្គលម្នាក់ៗ។ សមាជិកក្នុងក្រុមការងារមានអារម្មណ៍ថាក្រុមការងារមិនធ្វើការដោយឥតរអាក់រអួល។ ហេតុនេះ បើសិនជាមានការប្រឈមមុខនិងបញ្ហាដូចតទៅ យើងត្រូវធ្វើការពិនិត្យសារឡើងវិញក្នុងករណី :

១-ទិន្នផលការងារធ្លាក់ចុះ

២-បណ្តឹងតវ៉ា

៣-ជំលោះរវាងបុគ្គលិក

៤-គ្មានគោលដៅច្បាស់លាស់

៥-ការច្រឡំអំពីកិច្ចការ

៦-ខ្វះគំនិតថ្មី មិនហ៊ានប្រថុយ

៧-ការប្រជុំគ្មានប្រសិទ្ធភាព

៨-ខ្វះគំនិតផ្តួចផ្តើម

៩-ការទំនងទំនងខ្សោយ

១០-ខ្វះការទុកចិត្ត

១១-និយោជិកមានអារម្មណ៍ថា ការងាររបស់គេមិនទទួលស្គាល់

១២ ការសំរេចចិត្ត ត្រូវគេជំទាស់

ជំហានដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាក្រុមៈ

១-កំណត់គោលបំណងក្រុមការងារត្រូវការចង់ចេះ អ្វីដែលត្រូវផ្តោតលើ លោកអាចដាក់ចេញនូវគោលបំណងជាមូលដ្ឋាន។ កាត់បន្ថយគ្រោះថ្នាក់នៅកន្លែងធ្វើការ ប៉ុន្តែវាមានសារៈសំខាន់ដើម្បីទុកអោយក្រុមការងារកំណត់ និងពង្រីកគោលបំណង។

២-មិនត្រឹមតែដោះស្រាយបញ្ហាប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងប្រាប់ពីមូលហេតុ ។ ក្រុមការងារគួរតែកំណត់បញ្ហាដែលមានក្នុងអង្គការដឹកនាំ និងក្រុមការងារ។ ការសំរេចចិត្តដោះស្រាយល្អ ត្រូវសួរតើមានអត្ថប្រយោជន៍អ្វី?

៣-កំណត់ឧបសគ្គដែលនិងទុបស្កាត់ក្រុមការងារពីការសំរេចអ្វីដែលយើងចង់បាន។ ផ្តោតលើឧបសគ្គខាងក្នុងមិនមែនតែបរិយាកាសខាងក្រៅ។ វាមិនត្រូវនិយាយថា យើងមិនអាចធ្វើអ្វីអំពីរឿងនេះ។

៤-ឥឡូវនេះក្រុមការងារធ្វើផែនការសកម្មភាពទឹសដៅរបស់ខ្លួន។ រៀបផែនការតាមជំហាន ៤ ឬ ៥ វិធានការអាចមើលឃើញ ហើយសរសេរវា។ មិនមែនសាកល្បងនោះទេ សកម្មភាពត្រូវជាសកម្មភាពពិតប្រាកដជាក់ស្តែង។ បង្កើតរូបមន្តសកម្មភាពដើម្បីពោល។

ចាត់វិធានការឥឡូវនេះភ្លាម។ នេះគឺជាវិធានការសំខាន់បំផុត។ វាគឺជាអ្វីដែលប្រសិទ្ធភាពក្រុមមាន ប្រសិទ្ធភាពពីក្រុម និងក្រុមមានការប្រជុំច្រើនដងជាមុន។ បើសិនជាធ្លាប់ចាត់វិធានការ ក្រុមការងារអោយគេធ្វើ។ ការប្តេជ្ញាពីសមាជិកក្រុម ការងារនីមួយៗដើម្បីចាត់វិធានការទៅលើអ្វីដែលជាក់លាក់។

៧ -អ្នកបង្កើតផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ (Strategic Planner)

ជាចំណុចសំខាន់បំផុត សំរាប់មេដឹកនាំ ដែលត្រូវចេះរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ។ មេដឹកនាំត្រូវមានគំនិតច្រើន មេដឹកនាំត្រូវមានគំនិតយុទ្ធសាស្ត្រ ពីព្រោះថាយើងត្រូវមានគំនិតច្រើនជាងគេ ត្រូវមានយុទ្ធសាស្ត្រខ្លាំងជាងគេ ទើបថ្នាក់ក្រោម ទាំងថ្នាក់ប្រតិបត្តិការ ថ្នាក់បច្ចេកទេស កល្បយុទ្ធ អាចជោគជ័យពិតប្រាកដ។ មេដឹកនាំជាអ្នកគ្រប់គ្រងផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ ដោយអាចបត់បែនតាមការប្រែប្រួលតាមកាលៈទេសៈ។ មេដឹកនាំជាអ្នកយល់ដឹងបរិយាកាសជុំវិញស្ថានការណ៍ទាំងសេដ្ឋកិច្ច សង្គម នយោបាយ ប្រជាពលរដ្ឋ គូរប្រកួតប្រជែង ការវិវឌ្ឍន៍ក្នុងតំបន់ និងពិភពលោក។ វិភាគត្រឹមត្រូវនូវរាល់ការសំរេចចិត្តទាំងអស់ ទាំងហានិភ័យ ហេតុការណ៍ផ្សេងៗ។ មានលទ្ធភាពអាចយល់ មើលឃើញ ប្រមូលពតិមានខាងក្រៅ ពតិមានដែលគេមិនអាចទទួលបាន និងខកខានមិនទទួលដោយគេចាត់ទុកថាមិនសំខាន់។ ដឹងពីចំណុចខ្លាំង និងចំណុចខ្សោយរបស់អង្គការស្ថាប័នដឹកនាំ ហើយអាចកែប្រែចំណុចខ្សោយនោះអោយខ្លាំង ទទួលបានជោគជ័យទៀត។ អាចបង្កើត និងអនុវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្ររបស់អង្គការដឹកនាំ ធ្វើអោយកាន់តែខ្លាំងឡើង។ បង្ហាញនូវការប្តេជ្ញាខ្ពស់ ដើម្បីធ្វើអោយមានការផ្លាស់ប្តូរ ធ្វើអោយប្រសើរឡើង ធ្វើអោយប្លែកខុសគេ។ បង្ហាញការប្តេជ្ញាខ្ពស់ក្នុងការបង្កើត និងថែរក្សាអោយជាអង្គការដឹកនាំមួយដែលនាំមុខគេ ជាអង្គការដឹកនាំដែលរៀនមួយ។ បង្កើតអោយមានការដឹកនាំដែលមានរយៈពេលយូរមួយ។

៨ -អ្នកសំរុះសំរួល បង្រួបបង្រួម (Coordinator and Arbitrator)

មេដឹកនាំជាអ្នកផ្សះផ្សារភាគីអ្នកមានជម្លោះ ជាអ្នកសំរបសំរួល។ មេដឹកនាំត្រូវជាបុគ្គលដែលអាចមានតួនាទីផ្សះផ្សារ មានឥទ្ធិពលលើអ្នកមានជម្លោះបាន។ អ្នកបង្រួបបង្រួមរៀបចំសកម្មភាពច្រើនដែលកើតឡើងតាមរយៈអង្គការ

ដឹកនាំដោយផ្តល់ទស្សនៈអនាគត និងលទ្ធភាពទទួលវាបាន។ ជោគជ័យអាចទទួលបានលុះត្រាតែមានការឯកភាពក្នុងជួរអ្នកដឹកនាំ។

៩-អ្នកធ្វើសមាធិចិត្ត (Mediatiator)

មេដឹកនាំត្រូវមានចិត្តសមាធិគ្រប់ពេលវេលា កាលណាមានសមាធិរាល់កិច្ចការគ្រប់យ៉ាងអាចសំរេចទាំងអស់ ពីព្រោះថា កាលណាមេដឹកនាំមានសមាធិ ប្រាជ្ញាកើតមាន នាំអោយអារម្មណ៍ស្ងប់ល្អ ត្រជាក់ មិនឆេវឆាវ មិនក្តៅក្រហាយ និងនរ ធ្វើអោយការគិតមានសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ ផែនការល្អ នេះជាកត្តានាំទៅរកជោគជ័យ។ មេដឹកនាំណាដែលមានសេចក្តីព្យាយាម និងអត់ធ្មត់ មេដឹកនាំនោះនិងជោគជ័យក្នុងការងារ ពីព្រោះថាការព្យាយាម និង អត់ធ្មត់នេះកើតឡើងពីចិត្ត ចិត្តជាប្រធាន បើយើងធ្វើចិត្តយើងអោយស្ងប់ មានសមាធិហើយ ការងារស្មុគស្មាញយ៉ាងណាក៏អាចដោះស្រាយបាន ឬការងារដែលនិងបរាជ័យក៏អាចកែកុនអោយទទួលជោគជ័យបានដែរ។ មេដឹកនាំដែលយកការធ្វើសមាធិចិត្តមកអនុវត្តន៍បានសំរេចទៅហើយមានព្រះពុទ្ធ និងព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ ណាប៉ូលីអុង ។ល។ ការធ្វើសមាធិចិត្តនេះ យើងត្រូវហាត់ធ្វើជារៀងរាល់ថ្ងៃរាល់ព្រឹកល្ងាច រហូតដល់យើងអាចកំណត់ចិត្តរបស់យើង មានសមាធិគ្រប់ពេលវេលា។

១០-អ្នករៀបចំខ្នាតគំរូ (Standard Designer)

អ្នករៀបចំខ្នាតគំរូ រៀបចំគំរោងការងារតាមក្រមសីលធម៌នៅក្នុងអង្គការដឹកនាំមួយ ជាអ្នកផ្តួចផ្តើមគំនិតដើម្បីរៀបចំ អោយការផ្លាស់ប្តូរ ទាញយកឱកាសអោយស្ថានការដែលមានប្រសើរឡើង។ ជាអ្នករៀបចំខ្នាតគំរូដើម្បីបង្កើតការទុកចិត្ត ពីថ្នាក់ក្រោមឱវាទ និង មជ្ឈដ្ឋានជុំវិញ។

III.កត្តានាំអោយមានឥទ្ធិពលលើអ្នកដទៃ និងការដឹកនាំ

(Factors that influence others and in leadership)

១-ភាពស្អិតរមួត (Cohesion)

ភាពស្អិតរមួត រួមសុខរួមទុក្ខជាមួយអ្នកក្រោមបង្គាប់ ជាកត្តាមួយមានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំង លើកទឹកចិត្តដល់បុគ្គលិកអោយខិតខំធ្វើការ ស្មោះត្រង់ និង លះបង់គ្រប់បែបយ៉ាងដើម្បី សំរេចគោលបំណងរួមគ្នា។ ភាពស្អិតរមួតនេះ គឺយើងមិនត្រូវប្រកាន់ឬកក្រអឺតក្រទម គិតតែស្រួលខ្លួនឯង សុខខ្លួនឯង តែអ្នកដទៃពិបាក ព្រោះថ្នាក់ជំនួសខ្លួន តែត្រូវជួយរាល់កិច្ចការដល់អ្នកក្រុមបង្គាប់ ពេលដែលគេមិនអាចធ្វើបាន។ តែយើងត្រូវរឹងប៉ឹង ហើយម៉ឺងម៉ាត់ការងារ ដោយចៀសវាង ឡេះឡោះលេងសើចធ្វើអោយអ្នកក្រោមបង្គាប់ស្គាល់ចិត្ត លែងខ្លាចមើលងាយយើង។ យើងជាមេដឹកនាំត្រូវប្រកាន់ភាពថ្លៃថ្នូរ ចៀសវាងការធ្វើអោយគេមើលងាយ។ ពាក្យខ្មែរយើងនិយាយថា "ស្នេហ៍មិនឈ្នះស្និទ គឺភាពស្អិតរមួតនេះឯង"។

២-ការដឹកនាំធ្វើផ្ទាល់ (Personal Direction)

ការដឹកនាំធ្វើផ្ទាល់ធ្វើអោយ អ្នកក្រោមបង្គាប់អាចមើលឃើញ យកគំរូតាម ហើយមានឥទ្ធិពលខ្លាំង ជាងការគ្រាន់តែយើងនិយាយ។ ការដឹកនាំដោយសកម្មភាព មានប្រសិទ្ធភាពខ្លាំងជាង ការគ្រាន់តែនិយាយហើយមិនធ្វើ ឬ មិនអាចធ្វើបាន។ និយាយអោយចំ ចេះតែទ្រឹស្តី តែមិនអាចអនុវត្តន៍ការងារបាន។

៣-បែងចែកអោយច្បាស់រវាង មនុស្ស ការងារ និង ចរិកលក្ខណះ

ចំពោះលទ្ធផលការងារ និងចរិកលក្ខណៈមនុស្សផ្សេងៗគ្នា។ មេដឹកនាំត្រូវចេះ ប្រើជាប្រយោជន៍នូវគ្រប់មនុស្សទាំងអស់ ប្រៀបដូចជា សត្វឃ្មុំដែលហើរទៅក្រេបកម្រងផ្កា ពីគ្រប់ផ្កា មកធ្វើជាទឹកឃ្មុំ។ ដូចនេះ គ្រប់មនុស្ស យើងត្រូវ

អោយតំលៃផ្សេងៗគ្នា តាមលទ្ធផលការងារ។ ដោយយើងមិនបែងចែក មនុស្ស និងការងារឡើយ។ ឈើទោះវៀច ទោះត្រង់ ទោះងាប់ ឬរស់ អាចយកមកធ្វើជាប្រយោជន៍បានទាំងអស់ អាស្រ័យលើការច្នៃប្រឌិតរបស់អ្នកប្រើប្រាស់។

៤-រក្សាពាក្យសន្យា ពាក្យពិត ពាក្យសច្ចៈ (Keep Promise)

ការរក្សាពាក្យសន្យានេះ ជាការសំខាន់ណាស់ដើម្បីអោយគេជឿជាក់។ ចូរកុំភ្លេចពាក្យសន្យា អ្វីដែលអ្នកសន្យាចំពោះអ្នកដ៏ទៃ។ អ្វីដែលយើងមិនអាចធ្វើបាន ចូរយើងកុំសន្យា។ យើងត្រូវធ្វើអោយចេញជាលទ្ធផល ហើយយើងនិយាយជាការសំខាន់។ ហេតុនេះហើយ មុននឹងនិយាយអ្វីមួយយើងត្រូវគិតជាមុនអោយច្បាស់លាស់ តើនិយាយទៅមានប្រយោជន៍ឬអត់ប្រយោជន៍ ចំណេញឬខាត បើខាតយើងកុំនិយាយ កុំសន្យា។ ចូរប្រកាន់ការពិត ច្បាស់លាស់ ប្រាកដប្រជា យុត្តិធម៌ សច្ចៈ ការទទួលខុសត្រូវ ការទទួលស្គាល់ការពិត។

៥-ឆ្លើយតបដោយឥរិយាបថវិជ្ជមាន (Positive Reply)

កុំនិយាយពាក្យអវិជ្ជមាន ជំទាស់ បដិសេធ តែត្រូវឆ្លើយតបដោយឥរិយាបថវិជ្ជមាន។ យើងត្រូវប្រើពាក្យស្រាលៗ ដោយមិនប្រើពាក្យដែលធ្ងន់ ដាច់ណាត់ ប្រើការនិយាយដោយមិនអោយអ្នកនោះ អាក់អន់ចិត្ត ខឹងឡើយ។ ក្នុងអារម្មណ៏របស់យើង កុំទើសទាល់ កុំចង្អៀតចង្អល់ កុំខឹង កំមើលងាយ កុំខ្មាសអ្នកដ៏ទៃ ជាពិសេសមានគំនិតរើសអើង អ្នកតូចទាបជាដើម។ ត្រូវរួសរាយរាក់ទាក់ កុំប្រកាន់ខ្លួន ទោះជាបុគ្គលបែបណាក៏ដោយ។ ចេះប្រើភាសាទំនាក់ទំនងបានល្អ មានពិធីការក្នុងការនិយាយ។

៦-បង្ហាញនូវការស្រឡាញ់រាប់អានដោយស្មោះ (Love from heart)

យើងស្រឡាញ់រាប់អានបុគ្គលណាមួយ ត្រូវស្រឡាញ់រាប់អាន ជួយគេដោយស្មោះ ដោយមិនសំឡឹងមើលឃើញផលប្រយោជន៍អ្វីឡើយ។ យើងត្រូវធ្វើអ្វីមួយអោយស្មោះអស់ពីដួងចិត្ត ដោយមិនលាក់លៀម ឬ ហុតទឹកសំឡឹងកាកឡើយ។ បើយើងស្រឡាញ់ខ្លួនយើងប៉ុណ្ណា យើងត្រូវស្រឡាញ់អ្នកក្រោមបង្គាប់ អ្នកដទៃដូចគ្នាដែរ។

៧-សុទិដ្ឋិនិយម ឬគិតចំណុចល្អបំផុតចំពោះអ្នកដទៃ (Optimistics)

យើងត្រូវមើលលើគុណសម្បត្តិរបស់អ្នកដទៃ យើងមើលចំណុចល្អដែលគេធ្វើ ហើយលើកទឹកចិត្ត ដោយយកត្រង់ចំណុចល្អមកនិយាយ។ យើងមិនត្រូវមានគំនិតទុទិដ្ឋិនិយម មើលឃើញតែចំណុចអាក្រក់របស់គេនោះឡើយ។ តែយើងត្រូវពិនិត្យ សង្កេតមើលពីចំណុចអាក្រក់ ចំណុចខ្សោយរបស់យើង ហើយកែប្រែចេញ នេះជាចំណុចល្អ។ កាលណាយើងមើលឃើញតែចំណុចអាក្រក់ចំពោះអ្នកដទៃ យើងជាមនុស្សចិត្តចង្អៀត ទោសៈ ក្រេវក្រោធ តែងតែឆេវឆាវខឹងជានិច្ច។ មេដឹកនាំកុំភ្លេចពាក្យ អរគុណ ចំពោះអ្នកដទៃ រំលឹកគុណគេ ទោះជាគេធ្វើគុណនោះតិចតួចយ៉ាងណាក៏ដោយ។

៨-ស្វែងយល់ខ្លួនឯងជាមុន ទើបបង្ហាញអ្នកដទៃជាក្រោយ (Seek first to understand and to be understood)

រាល់កិច្ចការងារទាំងឡាយ យើងត្រូវស្វែងយល់ខ្លួនយើងជាមុន យើងយល់ច្បាស់ហើយថា យើងត្រូវអនុវត្តន៍អោយចេញជាផ្លែផ្កា បានផលជោគជ័យសិន ទើបយើងបង្ហាញប្រាប់អ្នកដទៃជាក្រោយ។ ប្រៀបដូចគ្រូបង្រៀន ដែលរៀនចេះយល់ច្បាស់ហើយ ទើបយកមេរៀននោះទៅបង្រៀនសិស្សជាក្រោយ បើសិនជាមេរៀននោះគ្រូមិនទាន់យល់ផង ហើយយកទៅបង្រៀនសិស្ស ធ្វើអោយសិស្សពិបាកយល់ ហើយបាត់បង់ឥទ្ធិពលលើសិស្សជាមិនខាន។ យើងក្រឡេកមើល ព្រះពុទ្ធអង្គម្ចាស់ ព្រះអង្គបានសិក្សារៀនចេះចប់ ហើយអនុវត្តន៍បានសំរេចដល់ព្រះនិព្វន្តទៀត ទើបព្រះអង្គចេញទៅសង្គ្រោះ

សត្វលោកបាន។ ហេតុដូចនេះ យើងជាមេដឹកនាំ ត្រូវមានសមត្ថភាពធ្វើកិច្ចការនោះជាមុន ទើបយើងអាចប្រាប់អ្នកដទៃអោយធ្វើតាមបាន។

៩-ចិត្តទូលាយ ស្មោះត្រង់ (Open-minded and Honest)

យើងមានចិត្តទូលាយ ស្មោះត្រង់ ចំពោះអ្នកដទៃ នូវរាល់កិច្ចការជាការសំខាន់ណាស់ សំរាប់ធ្វើអោយអ្នកនៅជុំវិញជឿទុកចិត្ត ការជឿទុកចិត្តបណ្តាលអោយយើងមានកម្លាំងចូលរួមធ្វើការងារ។ ចិត្តទូលាយ អាចអោយអ្នកដទៃពឹងពាក់បានមនុស្សជាច្រើនចូលចិត្ត ស្រឡាញ់រាប់អាន។ កត្តាទាំងនេះ ជាចំណុចពិសេសរបស់មេដឹកនាំ ដែលអាចធ្វើបាន តែវាជាការលំបាកសំរាប់អ្នកដែលមិនគិតពីអ្នកដទៃ ហើយគិតតែរឿងតូចតាច កំប៉ឹកកំប៉ុក ដូចនេះចូរយើងគិតពីបញ្ហាធំៗ ដូចជារឿងជាតិ សាសនា និង ប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូល។

១០-មានការយោគយល់ អត់អោនអធ្យាស្រ័យ (Good understanding)

យើងជាមេដឹកនាំត្រូវមានការអត់អោនអធ្យាស្រ័យ ចំពោះអ្នកក្រោមបង្គាប់អោយបានច្រើនបំផុត។ យោគយល់នូវកំហុសឆ្គង ដែលមិនប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៏រួម ផលប្រយោជន៏ធំ ជាកំហុសឆ្គងបុគ្គល កំប៉ឹកកំប៉ុក ។ យើងមិនត្រូវប្រកាន់និងរឿងកំប៉ឹកកំប៉ុកពេកទេ ហើយយើងត្រូវបំភ្លេចចោលនូវអ្វីដែលគេធ្វើខុស ដោយមិនទុកចាំនៅក្នុងខ្លួនឡើយ តែយើងត្រូវចាំអ្វីដែលគេធ្វើល្អ ធ្វើត្រូវ។

១១-ព្រមទទួលកំហុស និងសុំទោស (Admit Mistake and Make Apology)

ខ្ញុំមានរឿងមួយនៅក្នុងសង្គ្រាមវៀតណាម ពេលទាហានកំពុងប្រយុទ្ធគ្នា រវាងវៀតណាមនិងកងទ័ព សហរដ្ឋអាមេរិក ពេលនោះលោកមេបញ្ជាការបានបញ្ជាអោយអ្នកទាក់ទងវិទ្យុហៅ ជំនួយទ័ពអាកាសមកទំលាក់គ្រាប់បែក ស្រាប់តែពេលនោះ អ្នកហៅវិទ្យុទំលាក់ខុសទីសដៅ ហើយចំលើទាហានខ្លួនឯងធ្វើអោយរងរបួសជាទម្ងន់ ប៉ុន្តែពេលនោះ មេបញ្ជាការមិនបានបន្ទោសកូនទាហានគាត់ទេ ផ្ទុយទៅវិញ គាត់បានសារភាពថា នេះជាកំហុសរបស់គាត់ ដែលមិនបាន បញ្ជាត្រឹមត្រូវតាមគោលដៅ អស់លោកខំប្រឹងល្អណាស់ ហើយទាហានរបស់គាត់ ដំបូងបាក់ទឹកចិត្តជិតចាញ់ទាហាន យួនទៅហើយតែដោយសារពាក្យសំដីរបស់គាត់ ធ្វើអោយកូនទាហានគាត់ ស្រែកថា នេះមិនមែនជាកំហុសរបស់លោកទេ ហើយកូនទាហានគាត់មានទឹកចិត្តសុខចិត្តបូជាជីវិតដើម្បីគាត់ ទីបញ្ចប់គាត់បានទទួលជោគជ័យក្នុងសមរភូមិ។

១២-ធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តសារជាថ្មីនូវអ្វីដែលធ្វើ (Recommitment)

ត្រូវរំលឹកជារៀងរាល់ថ្ងៃ នៅចក្ខុវិស័យ គោលដៅរបស់យើង ដើម្បីកុំអោយយើងភ្លេច ។ ការដែលយើងរំលឹកដើម្បីធ្វើអោយយើងធ្វើប្តេជ្ញាចិត្តសារជាថ្មី នូវអ្វីដែលធ្វើ និងកំពុងធ្វើ។ ចូរកុំធ្វើប្រហែស ត្រូវប្រុងប្រយ័ត្នជានិច្ច ទោះជាកាលៈទេសៈណាក៏ដោយ។ បើកាលណាភ្លេចគោលដៅ ធ្វើអោយយើងបាត់បង់ឆន្ទៈ ខ្វះការលើកទឹកចិត្ត ហើយធ្វើអោយយើងបាត់បង់ការប្តេជ្ញាចិត្ត។

១៣-ជួយអ្នកដទៃដោយស្មោះ សប្បុរស (Help other honestly)

មេដឹកនាំ ត្រូវរិះរកវិធីជួយអ្នកដទៃជានិច្ច ទោះតាមវិធីណាក៏ដោយ ការជួយនោះត្រូវធ្វើដោយចិត្តស្មោះត្រង់ដោយគ្មានចង់បានអ្វីតបស្នងមកវិញទេ តែគោលបំណងគឺជួយអោយគេបានសុខ ដោះស្រាយបញ្ហាដែលគេជួបប្រទះ។ ត្រូវបង្ហាញការជួយ ដោយទឹកចិត្តស្មោះ អាណិតអាសូរ។ ហើយជាបុគ្គល ដែលពឹងពាក់បាន គ្រប់ពេលវេលា ពេលដែលមានអ្នកត្រូវការជំនួយ។ ជាបុគ្គលដែលមិនដែល បដិសេធ ចំពោះបុគ្គលណាមួយដែលស្នើអោយជួយ។

១៤-អ្នកដទៃមានឥទ្ធិពលលើមុន (Being Influenced first)

មេដឹកនាំត្រូវជាបុគ្គលដែលងាយគេពឹងពាក់ ងាយគ្រប់យ៉ាងសំរាប់គេទំនាក់ទំនង សប្បាយរីករាយ និង ទទួលការរាប់អានពីអ្នកដទៃ។ ទោះជាពេលណាក៏ដោយ យើងត្រូវតែធ្វើប្រយោជន៍អោយគេជាមុន ដោយមិនគិតពីផលប្រយោជន៍តបមកយើងវិញ។

១៥-ឥរិយាបថវិជ្ជមានគ្រប់ស្ថានការណ៍ (Positive Attitude)

ចៀសវាងការគិតអ្វីជាអវិជ្ជមាន ចៀសវាងការគិតអ្វីដែលអាក្រក់ ចៀសវាងមើលឃើញនិយាយអាក្រក់អំពីអ្នកដទៃពីក្រោយខ្នង។ ទោះជាអាក្រក់ក៏ដោយ ល្អក៏ដោយ មេដឹកនាំត្រូវរក្សាទុកក្នុងចិត្ត មិនត្រូវនិយាយចេញមក ដោយធ្វើការកំណត់សំគាល់ដោយខ្លួនឯង។ ត្រូវធ្វើជាបុគ្គលដែលមានភាពរីករាយ ស្រស់ថ្លា និង អារម្មណ៍ត្រូវបង្ហាញស្មោះត្រង់ដោយមិនដឹងរឿងរបស់បុគ្គលនោះ ទោះជាយើងដឹងហើយក៏ដោយ ក្នុងករណីគេមិនពេញចិត្ត ឬនិយាយអាក្រក់ពីក្រោយខ្នង។ ជាបុគ្គលសន្តិភាព ស្វែងរកមិត្តភាពគ្រប់ទីកន្លែង ដែលតែងតែដាក់ខ្លួន និងលើកតំកើង អោយតំលៃអ្នកដទៃ។

១៦-រៀបគំនិតនិងចិត្ត មុនពេលនិយាយ (Think first before speaking)

ជាការពិតណាស់ មុននឹងធ្វើអ្វីមួយ យើងត្រូវរៀបចំគំនិត រៀបចំការគិតជាមុនសិន។ តើមានគោលដៅអ្វី មានគោលបំណងអ្វី ?តើចំណេញឬខាត ?តើមានការគាំទ្រ ឬប្រឆាំង តើមានការវាយលុក ឬការពារខ្លួន។ តើទីសដៅសំដៅទេ ខាងណា? យើងត្រូវចោទសួរអោយអស់ ពីការបកស្រាយផ្សេងៗ ដោយប្រជុំពិភាក្សាអោយម៉ត់ចត់។ យើងត្រូវយក មកនិយាយសាកល្បង ថាតើការនិយាយរបស់យើងនេះបានត្រឹមត្រូវតាមការគិត និងយល់ច្បាស់ហើយឬនៅ បន្ទាប់មកយើង អាចនិយាយបានល្អ ពេលនិយាយជាផ្លូវការ។

១៧-មិនត្រូវមានះ (Not Stuborn)

មេដឹកនាំមិនត្រូវមានៈ តាមចិត្តរបស់ខ្លួនឯងឡើយ កាលណាមានៈ មេដឹកនាំនិង បាត់បង់ឱកាស។ មេដឹកនាំត្រូវស្មៀមស្ងាត់ តែរឹងប៉ឹង។ ទន់ភ្លន់ រីករាយ តែមិនមែន ទន់ជ្រាយ។ យើងត្រូវស្តាប់យោបល់ពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ហើយយកមកពិចារណាស្រាវជ្រាវមើល តើចំណុចណាល្អអាចធ្វើ ហើយចំណុចណាមិនល្អ យើងមិនគួរធ្វើ។ យើងត្រូវពិនិត្យមើល ហេតុអ្វីបានគេស្រឡាញ់កូនក្មេង ពីព្រោះកូនក្មេងទន់ភ្លន់ ស្តាប់គោរព ជំរាបសួរ អ្នកដទៃ ហើយនិយាយពាក្យពិត ស្អាតបាតជាដើម។ យើងក្រឡេកមើល ហេតុអ្វីបានដែក ត្រូវគេលត់ដំ ដុតភ្លើង មុននិងត្រូវគេយកទៅប្រើប្រាស់ធ្វើឧបករណ៍អ្វីមួយ? ពីព្រោះតែដែកនោះវារឹង។

១៨-និយាយភាសាមានតក្កវិជ្ជាត្រឹមត្រូវ និងអារម្មណ៍ល្អ (Logical Word and Good Feeling)

ភាសាដែលយើងនិយាយ ត្រូវមានលក្ខណៈតក្កវិជ្ជា មានភស្តុតាងច្បាស់លាស់ ហេតុការណ៍ ព្រឹត្តិការណ៍កើតឡើងជាក់ស្តែង ចំពោះបុគ្គលនោះ។ យើងត្រូវពិនិត្យមើល កំរិតយល់ដឹងរបស់គេ ហើយនិយាយអ្វីដែលគេងាយយល់ និងងាយទទួលយកបាន ចៀសវាងការនិយាយអ្វីដែលហួសពីការគិត និកស្មានមិនដល់ ពិបាកយល់ជាដើម។ ភាសានិយាយត្រូវភាសាល្អ ភាសាលើកទឹកចិត្ត អារម្មណ៍ល្អជានិច្ច។

១៩-ផ្តល់ការងារដែលមានប្រសិទ្ធភាព (Delegate Effectively)

មេដឹកនាំត្រូវស្គាល់អំពីសមត្ថភាពអ្នកក្រោមឱវាទ បុគ្គលិករបស់ខ្លួនអោយច្បាស់ ដើម្បីការផ្តល់ការងារ តាមសមត្ថភាព ហើយមានប្រសិទ្ធភាព។ ដើម្បីចៀសវាងការប្រើបញ្ញាសទិសដៅ អ្នកដែលមានសមត្ថភាពខ្ពស់ អោយ

ធ្វើការដែលងាយស្រួលជាដើម ។ ប្រើមនុស្សអោយត្រូវនិងសមត្ថភាព អោយសមនិងការងារ ដើម្បីអោយចំណេញទាំងពេលវេលា ធនធាន ។ បើសិនជាមេដឹកនាំ ផ្តល់ការងារមិនត្រឹមត្រូវ ធ្វើអោយការងារយឺត ហើយគ្មានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ។

២០ -សេពគប់មនុស្សសំខាន់ៗ (Contact Important Person)

ការសេពគប់មនុស្សសំខាន់ៗ អាចអោយយើងមានឥទ្ធិពលទៅតាមនោះដែរ ពីព្រោះនេះជាអំណាចយោង ។ តែយើងត្រូវរក្សាក្រេឌីត តំលៃរបស់យើងអោយនៅស្ថិតស្ថេរមានតំលៃដដែល ។ រក្សាទំនាក់ទំនងរបស់យើងអោយបានល្អជាមួយមនុស្សសំខាន់ៗទាំងនោះ ។ បើយើងសេពគប់អ្នកប្រាជ្ញ យើងនិងមានគំនិតដូចអ្នកប្រាជ្ញ បើយើងសេពគប់មនុស្សល្អនោះយើងជាមនុស្សល្អផងដែរ ហើយបើយើងសេពគប់មនុស្សល្បី មានប្រជាប្រិយ មនុស្សសំខាន់ៗ យើងនិងក្លាយជាមនុស្សសំខាន់ដែរ ។ ប្រៀបដូចជាផ្កាឈូក ដែលនៅជុំវិញព្រះពុទ្ធយ៉ាងដូចច្នេះដែរ ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន (Conclusion)

សរុបមកនៅក្នុងសៀវភៅមេដឹកនាំភាគ ២ នេះ ចង់បង្ហាញប្រជាជាតិខ្មែរទាំងអស់ អស់លោកអ្នកអានគ្រប់រូបអោយមើលឃើញឫសគល់បញ្ហាពិតប្រាកដ ដើម្បីជាគន្លឹះលាតត្រដាងអោយកូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយបានដឹង ជាគតិសំរាប់ពិចារណា ចង់អោយប្រជាជាតិខ្មែរគ្រប់រូបរួមចំណែកជួយគិតគូរដោះស្រាយបញ្ហានេះអោយបានចប់ ។ បន្ទាប់ពីឃើញឫសគល់នៃបញ្ហាហើយ តាមរយៈសៀវភៅមានបង្ហាញគោលយុទ្ធសាស្ត្រមួយចំនួន ដែលគេមិនចង់អោយកូនខ្មែរចេះ អំពីវិធីដឹកនាំដោះស្រាយបញ្ហាប្រទេសជាតិដោយខ្លួនឯង ចាំពឹងតែបរទេសនិងប្រាប់ផ្លូវសំរាប់ធ្វើការផ្លាស់ប្តូរ ការដឹកនាំរបស់ពួកហ៊ុន សែនដែលក្រោមអំណាចយួនរាល់ថ្ងៃ ។ ការបង្ហាញពីស្ថានការណ៍របស់ប្រទេសជាតិខ្មែរយើង នយោបាយតំបន់ និងអន្តរជាតិ ដើម្បីធ្វើការផ្លាស់ប្តូរតាមចក្ខុវិស័យ ដែលមានយុទ្ធសាស្ត្រត្រឹមត្រូវ ធ្វើអោយសំរេចជោគជ័យ តាមគោលបំណងចង់បានដោយអនុវត្តភាពជាអ្នកដឹកនាំ មិនត្រូវពឹងលើអ្វីដែលគ្មានការពិត ពឹងមេឃ ពឹងខ្យល់នោះឡើយ ។ មេដឹកនាំជាតិខ្មែរត្រូវយកសមត្ថភាពខ្លួនយើង មកខិតខំបំពេញ ខំធ្វើ ដើម្បីបំរើផលប្រយោជន៍ប្រទេសជាតិ ការពារ ប្រទេសជាតិ ដោយការដោះស្រាយបញ្ហាខ្លួនឯង មិនពឹងលើបរទេស មិនជឿលើបរទេស ដែលនាំអោយជាតិខ្មែរបែកបាក់ ជឿលើខ្មែរខ្លួនឯង ។ បើមេដឹកនាំណាពឹងបរទេស ជឿលើបរទេស បំបែកបំបាក់ កាប់សម្លាប់ខ្មែរ ធ្វើតាមបរទេស ដូចជា សី ហានុ និង ហ៊ុន សែន យើងជាប្រជាជាតិខ្មែរ ត្រូវប្តេជ្ញាយ៉ាងមុះមុតទាំងអស់ ទទួលខុសត្រូវការពារចំពោះ ជាតិ សាសនា ប្រជាជាតិខ្មែរ កែប្រែចេញអោយបានជាដាច់ខាត ដោយមិនរងចាំបណ្តោយជនពាលទាំងនេះ បំផ្លាញជាតិរហូតដល់ខ្មែរក្លាយជាជនជាតិភាគតិចរបស់យួនតាមផែនការយួន សហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន ដូចរៀបរាប់អធិប្បាយខាងលើនោះឡើយ ។

" **ខ្មែររួបរួម ខ្មែររស់** "

ឯកសារយោង

១-អទិទេពក្រុងអង្គរ

២-វេបសាយអាស៊ីសេរី (ប្រវត្តិសាស្ត្រ)

៣-ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា ពីដើមមកដល់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ដោយលោក ខៀវសំផន

៤-ឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ កម្ពុជាក្រោម (អំណាចគ្មានខ្មែរក្រោម) ដោយ លោកត្រាំងឆាត ប៊ុត

៥-វិបសាយអត្ថបទវិភាគនយោបាយរបស់ បណ្ឌិត ណារញ្ញ គីរីទិត្យ

៦-ដំណើរឆ្ពោះទៅទីសខាងលិច ដោយលោក នួន ឃឿន

៧-វេបសាយ កុលបុត្រអង្គរ របស់ លោក ប៉ាង សុខឿន(អនុបណ្ឌិត)

៨-វិបសាយ ខេអាយ មេឌ័រ

៩-វិបសាយវីអូអេរ

១០-កលប្បវត្តប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា

១១-អង្គរបូរី

១២-ខេមរជាតិ

១៣-វេបសាយខ្មែរស្រឡាញ់ខ្មែរ , khmerlovekhmer.co.cc

១៤-វេបសាយខ្មែរវិភាគ

15-Leadership in Organization, fifth edition, Gary Yukl,Ph.D

16-The Art of Leadership,

17-World Politics,by Johnh T.Rourke ,Ph.D and Mark A Boyer, Ph.D University of Connecticut

18-The International Politics of the Asia Pacific, Second edition and revised edition, by Michael Yahuda,Ph.D

19-Vietnamese Communist(1925-1945) by Huy nh Kim Khanh

20-Political Analysis, Technique and Practicse by Louise G White,Ph.D

21-Mondern Office Technology and Administration by Joan Gallagher Siobhan Coghalan, second edition, 2002

22-The Art of War Sun Zue translated by Thomas Cleary

23-The Root of Strategy, Book1, 2,3 by Colonel Ardant du Picq, French Army, translated by Colonel John N.Greedy, field artillery, U.S Army and Major Robert C.Cotton , General Staff (Infanstry), U.S army.